

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn: Julia Kristine Tidem Føllesdal

Høyrepopulistiske Bølger i Liberaldemokratiske Farvann

En deskriptiv analyse av liberaldemokratiets og høyrepopulismens tilstand i Europa.

Dato: 15.05.2023

Totalt antall sider: 119

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært svært givende, utfordrende, samt en arena for dyrking av interessen for europeiske forhold når det kommer til demokratistudier. Selv om det til tider har vært svært krevende, samt at mye og mange i perioder har blitt nedprioritert, så skal det sies at et slikt arbeid også har gitt mersmak. Det skal sies at denne masteroppgaven er en forlengelse av bacheloroppgaven min (Føllesdal, 2020), med nasjonalisme og demokratisk nedgang i post-kommunistiske stater, med Ungarn som case. Det var derfor naturlig å ta fatt på demokrati, nasjonalisme og høyrepopulisme mot oppløpssiden av min masterutdanning.

Det er mange som bør takkes i arbeidet med denne masteroppgaven, og noen av de skal nevnes. Først og fremst må jeg takke min veileder Tanja Ellingsen, for å være en rettesnor i dette arbeidet. Både igjennom bacheloroppgaven og igjennom masteroppgaven. Du strekker deg langt for studentene dine, og det setter jeg pris på. Videre må jeg takke min lille kollokviegruppe, Gabriel, for å ha gjort perioden med masterskriving veldig underholdene. Videre må jeg takke Wibke og Andreas for at dere har tatt dere tid til å språkvaske denne oppgaven og for alle tilbakemeldingene dere har gitt. Takk til mormor for at du har gitt meg en interesse for verden fra starten av. Og takk til Johanna for gode spørsmål, utfordrende diskusjoner og din positive innstilling. Jeg må også takke Stiftelsen Fritt Ord for den finansielle støtten i dette arbeidet.

Tord, takk for å ha kommet med konstruktive tilbakemeldinger og gode innspill, så vel som uvurderlig støtte igjennom dette arbeidet, hvilket har gjort det lettere å sjonglere en fulltidsjobb med masterskrivingen. Din tålmodighet og forståelse i tider med stress og press blir satt stor pris på. Du er gull verdt.

God lesning.

Julia Kristine Tidem Føllesdal

15.05.2023

Sammendrag

Etter den kalde krigens slutt sto verdenssamfunnet overfor en demokratiseringsbølge som skulle omfavne den internasjonale arenaen med optimisme. Men siden årtusenskiftet har det skjedd et taktskifte i verden og Europa, hvor det liberale demokratiet har meldt sin tilbakegang. I dag er maktovertakelse i form av statskupp, mye mindre utbredt enn tidligere og man ser stadig at liberale styringsformer ‘forvitrer fra innsiden’. Samtidig har høyrepopulistiske partier øket sin oppslutning, de vinner valg og holder et stramt grep om makten. Parallelt med dette ser man illiberale tendenser som undergraver sivile rettigheter og friheter, som polariserer det offentlige ordskiftet og tilsidesetter grunnleggende demokratiske prinsipper. En rekke faktorer bidrar til den demokratiske tilbakegangen og den økende høyrepopulistiske oppslutningen i Europa. Økonomiske bekymringer, innvandring, svekket tillit og manglende tilfredshet blant folket er blant de faktorene som ofte ses som drivkreftene bak disse utviklingene. Flere av disse faktorene synes også å være toneangivende i denne masteroppgaven.

Denne masteroppgaven undersøker fenomenet demokratisk tilbakegang og fremveksten av høyrepopulisme, sammen med dens innvirkning på liberaldemokratiske prinsipper i Europa. Fremveksten av høyrepopulistiske bevegelser og den påfølgende uthulingen av demokratiske normer og verdier utgjør betydelige utfordringer for de etablerte demokratiske systemene i ulike europeiske land. Denne studien tar sikte på å kartlegge faktorene som bidrar til demokratisk tilbakegang, undersøke egenskapene til høyrepopulisme og utforske implikasjonene av illiberal politikk i europeiske demokratier. Ved å bruke en kvantitativ metode med en deskriptiv tilnærming, samt innblikk i enkelt-caser fra europeiske land, tillater dette studiet å gi en forståelse av det komplekse forholdet mellom den liberaldemokratiske utviklingen og den høyrepopulistiske oppslutningen.

Denne masteroppgavens problemstilling lyder som følgende; *I hvilken grad kan den demokratiske nedgangen i Europa ses i sammenheng med fremveksten av høyrepopulisme, og hva kan ligge til grunn for den høyrepopulistiske støtten?* Funnene som er gjort indikerer at det foreligger en demokratisk tilbakegang i Europa, og at det er sterke sammenhenger mellom denne utviklingen og den økende oppslutningen av høyrepopulisme. Videre kommer det til syne at det er sterke sammenhenger mellom de økonomiske forholdene, og nivå av demokrati, politisk tillit, samt politisk og økonomisk tilfredshet. Det teoretiske rammeverket kobler disse tendensene tett opp mot kulturelle faktorer tilknyttet innvandring.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning og problemstilling	1
1.1 Aktualisering	2
1.2 Struktur og avgrensning	3
2.0 Teoretisk rammeverk	5
2.1 Demokrati.....	5
2.1.1 Klassisk demokratiteori.....	5
2.1.2 Liberalt demokrati	7
2.2 Demokratiets utvikling	10
2.2.1 The End of History?	10
2.2.2 Demokratibølger.....	11
2.2.3 Demokratisk nedgang.....	12
2.3 Populisme	15
2.3.1 Ytre-høyre og høyrepopulisme.....	16
2.3.2 Høyrepopulisme i Europa - en ideologi?.....	17
2.3.3 En høyrepopulistisk partifamilie?	18
2.4 Høyrepopulismens fremmarsj i Europa.....	18
2.4.1 Høyrepopulismens bølger	19
2.5 Demokratiets akilleshæl & høyrepopulismens tenneved	19
2.5.1 Demokratiets nød eller død?	20
2.5.2 De glemte	22
2.5.3 «Den europeiske tillitskrisen».....	24
2.5.4 Kulturelle faktorer	25
2.5.5 Økonomiske uforutsigbarheter	27
2.5.6 Utøvende myndighet	28
2.6 Det liberale demokratiet og høyrepopulisme	28
3.0 Hypoteser	31
4.0 Metodologi	35
4.1 Forskningsdesign.....	35
4.1.1 Utvelgelse av land	36

4.1.2 Utvelgelse av datamateriale	38
4.1.3 Operasjonalisering av variabler.....	42
4.1.4 Cronbach's Alpha.....	45
4.2 Metodiske utfordringer.....	45
4.3 Validitet og reliabilitet	46
5.0 Analyse	48
5.1 Liberaldemokratiets utvikling i Europa.....	48
5.2 Høyrepopulismens utvikling i Europa.....	51
5.3 Demokrati og høyrepopulisme	54
5.3.1 Politisk tillit	59
5.3.2 Politisk og økonomisk tilfredshet.....	62
5.3.3 Økonomiske forhold.....	65
5.3.4 Kulturelle forhold.....	73
5.4 Et mangefasettert forhold	77
5.5 Hovedfunn.....	81
6.0 Avslutning	84
6.1 Konklusjon	85
6.2 Videre forskning.....	87
Litteraturliste.....	89
Vedlegg	99

Figurer

Figur 1. Det liberale demokratiets utvikling siden 2005	12
Figur 2. Utviklingen av det liberale demokratiets komponenter	13
Figur 3. Hypotetisk representasjon, høyrepopulistisk velgermasse	23
Figur 4. Antatte forhold basert på det teoretiske rammeverket	34
Figur 5. Det liberale demokratiets utvikling i Europa, utvalgte land	49
Figur 6. Høyrepopulismens utvikling i Europa	51
Figur 7. Høyrepopulistisk oppslutning, landoversikt 2020	52
Figur 8. Liberalt demokrati & høyrepopulistisk oppslutning i Europa	54
Figur 9. Nivå av liberalt demokrati & høyrepopulistisk oppslutning 2010, 2015, 2020	56
Figur 10. Politisk tillit i Europa	60
Figur 11. Politisk tillit i Europa, 2020	61
Figur 12. Politisk & økonomisk tilfredshet i Europa	63
Figur 13. Politisk & økonomisk tilfredshet, landoversikt 2020	64
Figur 14. BNP per innbygger & liberalt demokrati, 2002, 2010, 2020.	66
Figur 15. BNP per innbygger, landoversikt 2020	68
Figur 16. BNP per innbygger & høyrepopulistisk oppslutning, 2002 & 2020	70
Figur 17. Opplevde økonomiske forhold & høyrepopulistisk oppslutning, 2020	71
Figur 18. Politisk tillit & BNP per innbygger	72
Figur 19. Politisk & økonomisk tilfredshet & BNP per innbygger	73
Figur 20. Høyrepopulistisk oppslutning & antall innvandrere	74
Figur 21. Land under lupen	80

Tabeller

Tabell 1. Landoversikt for analyse	37
Tabell 2. Holdninger til demokratiet i Europa, deskriptiv statistikk	50
Tabell 3. Deskriptiv statistikk, folkets tillit	59
Tabell 4. Risikoforhold 2020	78

1.0 Innledning og problemstilling

Berlinmurens fall og Sovjetunionens oppløsning markerte slutten på den kalde krigen, en æra kjennetegnet av våpenkappløp, skremselspropaganda og to konkurrerende politiske system i en bipolar verdensorden (Fukuyama, 2002; Nye & Welch, 2017, s. 49). Perioden etter den kalde krigen ble sett på som en milepæl for det vestlige liberale demokratiet, noe som fikk Francis Fukuyama til å proklamere at det vestlige liberale demokratiet hadde seiret over den kommunistiske supermakten, blant annet med uttalelsen om at vi hadde nådd «The End of History?» (Fukuyama, 1989). En demokratiseringsbølge og optimisme spredte seg over den internasjonale arenaen som ild i tørt gress, og stater ble løftet til vestlige liberale standarder, med en fri markedsøkonomi (Fukuyama, 1989). Den påfølgende perioden etter årtusenskiftet har derimot ikke vært like rosenrød som først antatt i 1989, og over 30 år senere, har det liberale demokratiet begynt å halte (Diamond, 2015). Denne utviklingen kommer særlig til syne gjennom høyrepopulistiske ledes nasjonalistisk-politiske agendaer og appell, som tilsynelatende er blitt forsterket av hendelser som verdensomspennende økonomisk krise, terrorbølge og flyktningkrise (Fukuyama, 2019). Kombinasjonen av økende immigrasjon og fremmedfrykt i Europa har resultert i en økning av ytre-høyre tendenser blant politikere og velgere i europeiske stater, og fra 1980-2013 har oppslutningen til høyrepopulistiske partier seksdoblet seg i Vest-Europa (Jupskås, 2013; Halikiopoulou & Vlandas, 2022).

Denne masteroppgaven tar for seg utviklingen vedrørende høyrepopulistisk oppslutning og liberaldemokratiets utvikling i Europa og forsøker å se på sammenhengene som kan ligge til grunn for denne utviklingen. Analysen vil ha et mer inngående fokus på perioden fra 2002-2020, siden det er herifra man kan identifisere den demokratiske nedgangen. Videre diskuteres og drøftes det om, og hvordan, demokratisk nedgang har sammenheng med andre politiske, økonomiske og kulturelle forhold i Europa. Med dette som utgangspunkt, vil masteroppgavens problemstilling lyde som følgende:

Problemstilling: I hvilken grad kan den demokratiske nedgangen i Europa ses i sammenheng med fremveksten av høyrepopulisme, og hva kan ligge til grunn for den høyrepopulistiske støtten?

1.1 Aktualisering

Tatt innledningen i betraktning så vil denne masteroppgaven ta for seg den høyrepopulistiske mobiliseringen og den liberale demokratiske nedgangen, for å se nærmere på hva som ligger til grunn for disse utviklingene. Fordelene med oppgavens problemstilling er at den tillater å se nærmere på utviklingstrendene som er underveis, samtidig som den åpner opp for statistisk analyse av et konkret fenomen. Å studere et fenomen som dette er interessant fordi det belyser politiske holdninger og demokratiske prinsipper i Europa, og sammenhengene mellom disse. Oppgaven har som formål å adressere dynamikken mellom demokrati og høyrepopulisme og en ambisjon om å *beskrive* og *forklare* forholdene mellom demokratisk nedgang og økt høyrepopulistisk oppslutning. Bakgrunnen for valget av denne tematikken hviler på aktualitet og relevans.

Det politiske landskapet i Europa har gjennomgått bemerkelsesverdige endringer siden starten av årtusenskiftet. Integrasjonsprosessen igjennom EU har blitt utfordret av en serie med kriser, som finanskrisen, flyktningkrisen, terrorbølgen og en oppblomstring av populistiske bevegelser. I tillegg har den demokratiske situasjonen i Europa endret seg, både av interne og eksterne krefter, som i nyere tid har forespeilet seg igjennom det russiske regimes aggresjon mot Ukraina. Russlands toneskifte mot Ukraina har vist seg å påvirke europeiske demokratier. Konflikten har hatt en tydelig innflytelse på Europeisk sikkerhet og da spesielt med tanke på NATOs ekspansjon og Russlands militære tyngde grensende mot Europa. Videre kan man se at Russlands aksjoner i Ukraina har kommet ledsaget av desinformasjonskampanjer, cyberangrep, og påvirkning i politiske prosesser i europeiske land (Karlsen, 2019). Slike handlinger er med på å undergrave legitimiteten til demokratiske institusjoner, som blant annet virker splittende og fostrer usikkerheter. Dette er det liberale demokratiets akilleshæl.

Det demokratiske frikvarteret etter murens fall er for lengst over. For å håndtere de utfordringene de liberale demokratiene i Europa står ovenfor, er en av de viktigste oppgavene å forstå sammenhengene mellom fremveksten av høyrepopulisme og demokratisk nedgang. Oppgaven aktualiseres ytterligere av en pågående verdikonflikt, økende stormaktsrivalisering og angrep på liberal-demokratiske prinsipper (World Economic Forum, 2023: Papada et al., 2023). Eksempler på sistnevnte er neglisjering av maktfordelingsprinsippet, begrensnig av mediers uavhengighet, fremmedfiendtlighet og mistenkeliggjøring, innskrenking og undertrykkelse av individuelle friheter og rettigheter (Papada et al., 2023). Slike hendelser dukker stadig opp, og tematikken er derfor høyst aktuell.

1.2 Struktur og avgrensning

Oppgavens struktur er inndelt i et introduksjonskapittel, et teorikapittel med tilhørende underkapittel som introduserer oppgavens hypoteser, etterfulgt av et metodekapittel. Deretter følger et analysekapittel, og avslutningsvis et oppsummerende og konkluderende kapittel med en teoretisk refleksjon. Relevante vedlegg finner man i oppgavens avsluttende sider.

Kapittel 2 introduserer oppgavens teoretiske grunnlag, ved å *forklare* teoretiske konsepter innenfor demokrati og populisme, og klargjøre hvorfor dette er relevant for resten av oppgaven (Kauppi & Viotti, 2019, s. 4). Her blir relevante definisjoner tilknyttet demokratibegrepet gjort rede for, blant annet gjennom klassisk demokratiteori, for å deretter gjøre rede for nyansene i det liberale demokratiet slik man kjenner det i dag. Videre blir demokratiets utvikling i Europa beskrevet. Herunder er utviklingsteoriene *The end of History?* av Francis Fukuyama, Samuel P. Huntingtons *demokratibølger*, og Larry Diamonds teori om *demokratisk nedgang* sentrale momenter til å forklare utviklingstrekkene.

Teorikapittelets neste del tar for seg definisjoner tilknyttet populisme. Her vil bidragsytere som Jan-Werner Müller (2016), Cas Mudde (2004) og Anders Ravik Jupskås (2012; 2013; 2020c) være relevante inn i oppgavens teoretiske rammeverk. Neste kapittel beskriver høyrepopulismens fremmarsj i Europa. Videre vil årsaker til demokratisk nedgang og årsaker til høyrepopulistisk oppslutning i Europa bli belyst. Herunder er bidragene til Daniel Ziblatt og Steven Levitsky i verket *How democracies Die* (2018) viktige. Årsaker til høyrepopulismens fremvekst i Europa blir så gjort rede for, og det anses som hensiktsmessig å se nærmere på hva som motiverer til høyrepopulistisk votering. Dernest følger en gjennomgang av diskursen innenfor fagdisiplinen om dynamikken mellom demokratisk nedgang og høyrepopulisme for å synliggjøre enighet og diskrepans i de faglige miljøene. En slik aktivitet er hensiktsmessig for å gi en mer gjennomgående forståelse av trendene denne oppgaven skal forske på, og synliggjøre nyansene i fagmiljøene denne oppgaven forsøker å bidra inn til. Teorikapittelet avsluttes med å introdusere og forklare oppgavens hypoteser som er gjenstand for testing i analysedelen av denne oppgaven.

Oppgavens kapittel 4 innebefatter metodologi, og en grundigere gjennomgang av oppgavens metodiske strategier og valg. Først gjøres en gjennomgang av denne oppgavens forskningsdesign og valgene herunder. Heretter begrunnes hvilke land i Europa som vil bli inkludert og ekskludert fra analysen. Dette blir gjort med utgangspunkt i datasettene og hvilke data som er tilgjengelig. Dernest redegjøres det for prosessen for utvelgelse av datamaterialet som blir benyttet for å besvare problemstillingen på best mulig vis. De utvalgte datasettene er *Varieties of Democracy*, *Timbro Authoritarian Populism Index* og *European Social Survey*, *Eurostat* og *The UN Refugee Agency*. Disse datasettene blir gjennomgått blant annet for å se nærmere på hvordan datainnsamlingen er blitt gjennomført og hva de forskjellige datasettene har som hensikt å måle. Videre forklares variablene som skal benyttes i analysen, for å få innsikt i hva de måler og hvorfor de er relevante for å besvare problemstillingen. Deretter redegjøres det for oppgavens metodiske utfordringer og hvilke grep som gjøres for å mildne disse. Avslutningsvis diskuteres oppgavens validitet og reliabilitet.

Kapittel 5.0 innebefatter hele oppgavens analysedel, som henholdsvis er inndelt i tre deler. Den første delen går nærmere inn på demokratiets utvikling i Europa. Neste del ser på samme måte nærmere på den høyrepopulistiske utviklingen i Europa, så vil disse ses opp mot hverandre. Videre vil demokratiets utvikling¹ og høyrepopulistisk oppslutning ses i lys av politisk tillit, politisk og økonomisk tilfredshet, økonomiske forhold og kulturelle forhold.² Her gjøres det blant annet et dypdykk i forholdene i 2020, for så å gå nærmere inn på et knippe av de forskjellige nasjonale bevegelsene i Europa. Avslutningsvis for kapittel 5 blir alle hovedfunnene bli presentert i en egen oversikt. Til slutt, i kapittel 6 vil det hele bli oppsummert og oppgaven som et bidrag i seg selv bli reflektert over. Det hele rundes av med et kort kapittel om videre forskning.

¹ Når det kommer til demokratiets utvikling og hvordan det presterer i Europa så vil analysen se på to forskjellige forhold. Det ene er utviklingen i seg selv, og andre ganger vil de bli illustrert av *nivå* av demokratiscore innad de forskjellige landene.

² Fordelen med å gjør dette som en del av analysen, før jeg hopper rett over på å avdekke årsakssammenhengene mellom demokratisk nedgang og høyrepopulisme, er at man kan avdekke eventuelle forskjeller og likheter mellom trendene som blir presentert i teoridelen, og mellom de trendene man kan trekke ut fra de valgte datasettene. Viser det seg å være likheter kan man slå fast ved at den valgte dataen samsvarer med oppgavens teori.

2.0 Teoretisk rammeverk

Et teoretisk rammeverk er en essensiell komponent i akademisk forskning, da det gir en konseptualisering og et analytisk fundament (Vinz, 2022). I tillegg hjelper et teoretisk rammeverk med å kontekstualisere forskningen ved å identifisere og analysere relevante nøkkelbegreper, teorier og modeller innenfor feltet man forsker på. Rammeverket vil ha som formål å stake ut en kurs ved å etablere en forståelse for fenomener og konsepter, men også ved å løfte nye forskningsspørsmål eller hypoteser underveis (Vinz, 2022). Et godt teoretisk rammeverk skal også kunne legge føringer for metodevalg, datainnsamling og analysestrategier som er relevante for å kunne besvare problemstillingen (Lederman & Lederman, 2017). Teorien vil også være avgjørende for å kunne konkludere forskningen. Oppsummert vil teori og teorivalg være en essensiell del av oppgaven siden det gir retning for strukturering av forskningen, og gir et troverdig rammeverk for analyse, og forankring opp mot fagtradisjonen. Herunder vil det teoretiske rammeverket legge føringer for denne oppgavens hypoteser.

2.1 Demokrati

Begrepet demokrati har endret seg i takt med resten av samfunnets utvikling, det vil derfor være naturlig at det har tilpasset seg de forskjellige samfunnene og utviklet seg i takt med folkets forventninger. For å skape analytisk klarhet vil det innledningsvis redegjøres for forskjellige definisjoner og tilnærminger til demokrati, herunder klassisk demokratiteori og liberalt demokrati med fokus på sentrale definisjoner og kriterier for et liberalt demokrati.

2.1.1 Klassisk demokratiteori

Den mest sparsommelige definisjonen av demokrati er å etymologisk bryte ned ordet til folkestyre, altså *demos* (folk) og *kratia* (styre), som stammer fra greske bystater (Eriksen, 2020, s. 774). Hvis folket er det sentrale elementet i den klassiske forestillingen om demokrati, og *styre* er den selve prosessen, vil dette forstås som *styrt av folket*. Det man vet fra de greske bystatene er at en liten andel av befolkningen fikk være med på å styre i politikken. Ifølge Aristoteles og hans syn på statsstyre, var både kvinner, slaver og immigranter uegnet til å delta i folkestyret (Dahl, 2008, s. 360; Østerud, 2014, s. 25). Denne definisjonen av demokrati er ikke særlig målbar, ei utdypende. Definisjonen avgrenser ikke hvem og hvem som inngår i folket, heller ikke hva som styres eller hvordan det skal styres. Tematikken og tankegangen om et samfunn underlagt demokratiske verdier har som nevnt blitt ofret grundige refleksjoner igjennom tidene. Et av de mest kjente verkene av Jean-Jacques Rousseau, *Du contrat social*;

ou Principes du droit politique, altså Samfunnspakten, som tar for seg at alle individer er født frie, men at de heretter blir bundet i lenker resten av livet (Rousseau, 1762, s. 1). Samfunnspakten i seg selv er inspirert av Thomas Hobbes' *Leviathan* og John Lockes *Samfunnskontrakt*, som begge tar for seg relasjonen mellom folket og staten (Kauppi & Viotti, 2019, s. 26, 146-147). Selv om disse tenkerne var uenige på mange områder, har diskusjonene og refleksjonene deres ført til utvikling av vår definisjon av demokratiet, slik vi kjenner det i dag.

Joseph A. Schumpeter (1947, s. 269) påpekte at definisjonene av demokrati som *demos kratia* og *folkets vilje* er relativt svake. Kritikken gikk hovedsakelig ut på at det kan være vanskelig å vite *hvem* som er folket, og *hvordan* man kan vite hva folkets vilje er. Det definisjonene har til felles er *folket* som sitt hovedanliggende for demokrati. Ved å ha en *prosessuell* tilnærming til demokrati, slik Schumpeter har, belyser han flere svakheter med en slik definisjon. Først så forutsetter det at man vet hva folkets vilje er, i tillegg skal man vite hva som ligger i et *felles gode* (Schumpeter, 1947, s. 252). Herunder diskuteres det at det vil være krevende å finne et felles gode som samtlige kan enes om og som viser seg å være det beste for samfunnet. Om man imidlertid skulle klart å identifisere et felles gode eller et felles mål, så vil nye prioriterings- og ressursutfordringer oppstå, når man skal enes om hvilke midler og ressurser man skal benytte for å nå det (Schumpeter, 1947, s. 252). På bakgrunn av dette løftet Schumpeter en ny teori innenfor demokratisk tenkning, *den demokratiske metoden*, hvilket likner mer på den forståelsen av demokrati slik vi opererer med i dag. Schumpeter definerer den demokratiske metoden som «en institusjonell ordning for å lande politiske beslutninger, der enkeltindividene får myndighet til å medvirke i politiske saker, gjennom valg av individer som skal representere folkets vilje» (Schumpeter, 1947, s. 269).³ Selv om demokrati og frihet ikke er synonymt, så vektlegger Schumpeter at alle individer har frihet til å konkurrere om folkets stemme, ved å presentere seg som representant overfor velgerne, i tillegg til at velgerne har myndigheten til å velge eller å kaste de styrende når de måtte ønske (Schumpeter, 1947, s. 272). Med en slik utvidelse av demokratiteorien vil det altså ikke være et styre *for* folket, men heller et styre av folkevalgte politikere som har konkurrert om flertallet av stemmene. Det skal sies at demokrati

³ Fordelene med en slik definisjon er (1) det løftes et krav om konkurranse om folkets stemme, (2) det er et krav om demokratiske institusjoner, (3) viktigheten av folkevalgte ledere blir redegjort for, i motsetning til den klassiske demokratiske teorien, (4) folket kan selv medvirke til å velge ut hva som er deres felles gode igjennom politiske partier eller representanter, (5) det legges vekt på at det er et forhold mellom demokrati og frihet (Schumpeter, 1947, s. 272).

legger til rette for at makten er tilgjengelig for alle, noe som gjør at man får den mest ønskede kandidaten, dette er derimot ikke synonymt med at kandidaten er egnet i maktposisjonen (Schumpeter, 1947 s. 285).

2.1.2 *Liberalt demokrati*

I takt med samfunnets utvikling har både sedvane og modernisering av samfunnet produsert en rekke kriterier om hvordan demokratiet forventes å fungere og driftes. Disse utviklingene har dratt samfunnet i en mer liberal retning, hvilket har vært med på å forme styresett deretter. I de neste avsnittene belyses denne utviklingen og bidragsytere introduseres. Den amerikanske statsviteren Robert A. Dahl (1956) har hatt viktige bidrag innenfor demokratiforskning og i konkretiseringen av et moderne, liberalt demokrati. Ifølge Dahl (1956, s. 84) skal det liberale demokratiet, eller polyarkiet⁴ som han kalte det, oppfylle disse åtte kriteriene:

- I. *Inkluderende stemmerett*: Nesten⁵ alle samfunnsborgere har rett til å velge sine foretrukne representanter.
- II. *Valgbarhet*: Nesten alle samfunnsborgere er kvalifiserte og har rett til å stille til valg.
- III. *Fri konkurranse*: Alle politiske ledere har rett til å konkurrere om velgernes stemmer.
- IV. *Frie og rettferdige valg*: Alle folkevalgte er valgt av flertallet av velgerne, og skal fungere som offentlige *tillitsvalgte* for en konkret periode.
- V. *Organisasjonsfrihet*: Alle samfunnsborgere har rett til å danne og uttrykke seg gjennom politiske partier eller andre former for organisasjoner.
- VI. *Ytringsfrihet*: Alle samfunnsborgere har rett til å uttrykke seg selv og sine meninger overfor alle politiske dilemmaer.
- VII. *Alternativ informasjon*: Alle samfunnsborgere har rett til å selv velge sine informasjonskanaler eller informasjonskilder enn de staten selv tilbyr.
- VIII. *Representativitet*: De styrendes politikk skal utformes av og gjenspeile stemmene gitt av folket.

Disse åtte punktene representerer det man i stor grad anser å være inngående i et *liberalt demokrati*. Denne versjonen blir ikke alltid akseptert som en definisjon av demokrati i seg selv

⁴ *Poly* betyr fler og *arkhe* stammer fra *kratos* og betyr å styre (Dahl, 1956).

⁵ Med «nesten» ekskluderes den delen av samfunnet som ikke er myndige og ikke har stemmerett.

blant demokratiforskere, men blir svært ofte brukt som et referansepunkt. Mange velger likevel å benytte denne definisjonen av polyarki når de refererer til liberalt demokrati (Coppedge, 2012, s. 21).

Definisjoner av demokrati som har kommet på banen i nyere tid, speiler seg ofte i Dahl sine åtte kriterier. Ved etableringen av *The Journal of Democracy* i 1990, som i dag er det fremste tidsskrift innenfor demokratiforskning, publiserte Larry Diamond og Mark F. Plattner artikkelen *Why the «Journal of Democracy»*, hvor de løftet sin fortolkning av det liberale demokratiet (Diamond & Plattner, 1990). Her presenterte de hvordan de selv definerer demokrati som et utgangspunkt for resten av journalen. Denne er bestående av tre elementer som er essensielle for et levedyktig demokrati; (1) Meningsfull, omfattende og fredelig *konkurrans*e mellom enkeltmennesker og organiserte grupperinger for alle tilgjengelig parlamentarisk posisjonsmakt gjennom regelmessige *frie og rettferdige valg* (Diamond & Plattner, 1990, s. 5). (2) Høyt inkluderende og genuint uavhengig politisk deltagelse i utvelgelsen av ledere og politikk, slik at ingen konkret myndig gruppe ekskluderes (Diamond & Plattner, 1990, s. 5). (3) *Et høyt nivå av sivile og politiske friheter* - yringsfrihet, religion, motstand og informasjon; frihet til å samle fredelige forsamlinger, frihet til å danne og bli med i organisasjoner; samt lik beskyttelse og rettferdige prosesser i den upartiske rettstaten, for å sikre integriteten til politisk konkurranse (Diamond & Plattner, 1990, s. 5).

Denne operasjonaliseringen av demokrati innebærer alle åtte kriteriene til Dahl, og i punkt tre inkluderes flere elementer man vil beskrive som liberale. Diamond har ved senere anledning presentert demokrati som et styresett bestående av fire elementer; (1) et politisk system for valg og erstatning av myndighetene igjennom frie og rettferdige valg, (2) en aktiv deltagelse fra folket, som samfunnsborgere, i politikk og i det sivile samfunnet, (3) beskyttelse av menneskerettigheter for alle samfunnsborgere, og (4) en rettstat hvor lovgivning og prosedyrer er gjeldende for alle samfunnsborgere (Diamond, 2004). Det første elementet referer til demokrati som en metode for å la velgerne bestemme hvem som skal representere folket og at ledere holdes ansvarlig for sin politikk. Ved at folket selv velger mellom konkurrerende partier er det folket som bestemmer hvem som skal representere dem i de nasjonale parlamentene og derfor indirekte hvem som skal lede regjeringen.

En av de mest sentrale prinsippene innenfor demokratisk tankegang er at folket er suverent, noe som gjør dem til den høyeste formen for politisk autoritet (Diamond, 2004). Ut ifra dette kan man si at makten blir overført fra folket og over til regjeringen, som kun sitter med makten i en

konkret politisk periode. Lovendringer og politiske forslag krever politisk støtte fra parlamentet, som ofte består av den politiske opposisjonen. Det skal dog sies at minoriteter skal være ivaretatt igjennom flere beskyttende sikkerhetsnett (Diamond, 2004). Alle kandidater som ønsker å stille til valg har rett til å drive med valgkamp, herunder å presentere sin politikk overfor velgerne. Det neste elementet representerer en aktiv deltagelse fra folket, som betyr at folket har en sentral rolle når demokrati skal anvendes i praksis. Dette samsvarer med det vi i Norge kaller *borgerplikten*, nemlig å avgi stemme ved politiske valg. Det tredje elementet innebærer å beskytte sivile rettigheter så vel som menneskerettighetene (Diamond, 2004). Dette fordi, demokratiet hviler på et fundament av menneskelig likeverd, som må ivaretas for at styresettet ikke skal slå sprekker. Hvilket fører oss til, samt oppsummerer det fjerde elementet for demokrati.

Francis Fukuyama (2015, s. 13) definerer det moderne liberale demokratiet som en kombinasjon av tre grunnleggende institusjonelle faktorer: Staten, rettstaten og demokratisk ansvarlighet. Staten skal ha maktmonopol og kan utøve sin myndighet innenfor sitt territorium. Rettstaten er sammensatt av et sett med regelverk som reflekterer samfunnets verdier (Fukuyama, 2015, s. 13). Demokratisk ansvarlighet skal sikre at myndighetene handler ut ifra samfunnets interesser, og ikke bare de styrende sine interesser (Fukuyama, 2015, s. 13). Den norske demokratiforskeren Carl Henrik Knutsen (2021) belyser noen av de mest sentrale aspektene ved det liberale demokratiet som kommer i tillegg til frie og rettferdige valg. Disse er; beskyttelse av individuelle rettigheter og friheter, i tillegg til politiske institusjoner som kan begrense makten til den utøvende myndigheten (Knutsen, 2021, s. 37). Videre er det hensiktsmessig å belyse det Diamond (2004) i stor grad er inne på, som er prinsipper om maktfordeling. Maktfordelingsprinsippet innebærer at man fordeler makten på uavhengige institusjoner (Thorsen, 2021). Det er i stor grad enighet om hvilke komponenter som er sentrale i demokratibegrepet⁶, og alle de oppramsede definisjoner blir på mange områder dekket av Robert A. Dahl (1956, s. 84) sin definisjon. Ut over dette blir menneskelig likeverd og menneskerettigheter også trukket frem.

⁶ Denne oppgaven vil primært se på liberaldemokratiet i sin helhet, og ikke se på de forskjellige styresettene innad i de forskjellige landene, selv om dette kan påvirke hvor tilgjengelig makten er, herunder hvor mye makt man kan oppnå i opposisjon.

2.2 Demokratiets utvikling

Selv om akademikere innenfor demokratiforskning enes om fordelene ved et liberalt demokratisk styresett, så er det ikke uten utfordringer det anvendes i Europa i dag. For er det noe demokratiforskerne bekrefter så er det at demokratiet har møtt sin motbakke. Ved å vise til sin teori om demokratisk tilbakegang var Larry Diamond tidlig ute med å advare at demokratiet hadde nådd sitt toppunkt i 2006. Et Google-søk etter *democratic decline* resulterer i 1,56 milliarder treff. Google Scholar som kun består av akademisk litteratur, gir et utslag på 2,82 millioner treff.⁷ Det hersker liten tvil om at tematikken engasjerer, men det som har vært problematisk for forskerne er å konkludere med hva som skyldes den negative utviklingen. De øvrige avsnittene har beskrevet ulike måter å operasjonalisere demokratibegrepet. Med en konkretisering av begrepet demokrati, vil det være hensiktsmessig å gå nærmere inn på demokratiets utvikling. Dette blir sett nærmere på i de påfølgende sidene.

2.2.1 *The End of History?*

Francis Fukuyama er forfatteren av den velkjente og omdiskuterte artikkelen *The End of History?* (1989), som var preget av det optimistiske kjølvannet av den kalde krigen. Med kommunismens kollaps, symbolisert av Berlinmurens fall, erklærte Fukuyama at det vestlige liberale demokratiet hadde seiret. Han hevdet at man hadde nådd endestasjonen for den menneskelige ideologiske utviklingen, hvilket ville resultere i *historiens slutt* (1989). Med dette ville man i tiden fremover oppleve verden som mer fredfull (Fukuyama, 1989). Teorien i seg selv har ved flere anledninger blitt kritisert, utfordret og misforstått, noe som har gjort at Fukuyama har måttet ta teorien i forsvar. Det er nevneverdig at Fukuyama (1989; 2018) belyser at selv om det vestlige liberale demokratiet har overlevd et historisk utfordrende århundre, betyr ikke det at tiden fremover blir problemfri. Nedgangen man derimot har vært vitner til i senere år har imidlertid sådd en tvil til denne teorien, hvilket gjør det hensiktsmessig å se nærmere på andre, mer nærliggende teorier, og hvordan disse predikerte den demokratiske utviklingen. Herunder er Samuel P. Huntington og *The Third Wave* (1991b) sentral.

⁷ Søkene ble gjennomført 12. Juni 2022.

2.2.2 Demokratibølger

Samuel P. Huntington presenterte sin teori om *demokratibølger* (1991a), hvor han illustrerer at demokratiutviklingen har vist seg igjennom tre bølger, hvor en periode med en økning av antall demokratier etterfølges av en nedgang. Huntington (1991b, s. 15) definerer disse bølgene som en overgang fra ikke-demokratisk regime til et demokratisk styresett, innenfor en konkret periode. Ifølge Huntington, oppsto den første demokratibølgen i perioden mellom 1828 til 1926, hvor 29 stater ble identifisert av en overgang fra ikke-demokratisk til demokratisk i denne tidsperioden. Denne bølgen blir referert til som en «lang bølge», da utviklingen holder seg relativt stabil igjennom hele denne perioden. I 1943 hadde antallet demokratier gått fra å bestå av 29 stater til å være 12 på verdensbasis (Huntington, 1991b, s. 15). De alliertes triumf overfor aksemaktene og avkolonialisering i det globale sør katalyserte en ny demokratiseringsbølge og i 1962 var det 36 stater som ble styrt etter demokratiske prinsipper. Denne oppsvingen ble igjen etterfulgt av en negativ tendens. Gjennom det siste kvartalet av det 20. århundre skulle den tredje demokratibølgen skylle over Europa, hvor det offisielle startskuddet ble fyrt av i 1974⁸. Denne perioden er preget av flere innflytelsesrike hendelser, henholdsvis Berlinermurens fall og oppløsningen av Sovjetunionen. Slike hendelser skulle få vann på møllen og politiske gjenåpninger samt demokratiske overganger skulle prege Europa det neste tiåret. Ifølge Huntington (1991b) selv styres denne formen for demokratisk utvikling av interne og eksterne faktorer, hvor de innenrikske omhandler et lands kultur/sosiale faktorer, økonomi og politikk, og de eksterne styres av internasjonale faktorer og press. Huntingtons illustrering av demokratibølger inkluderes som teoretisk verktøy i denne oppgaven fordi den gir et nyttig bilde på den historiske demokratiutvikling. Videre kan man enklere identifisere mønstre i demokratiseringsprosessen noe som vil bidra til en dypere forståelse av de mange komplekse økonomiske, kulturelle og politiske kreftene som former demokratiets institusjoner.

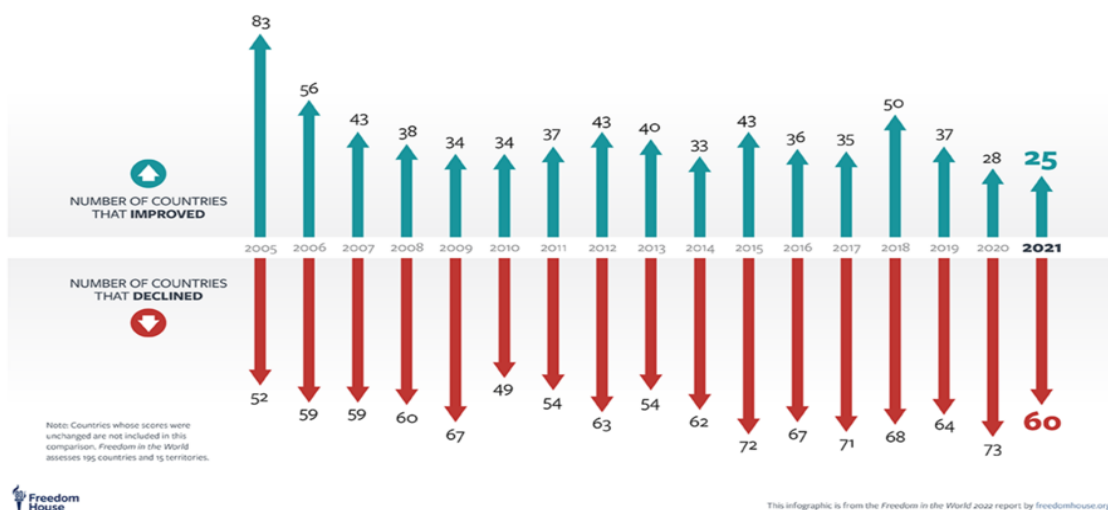
⁸ Selv om denne teorien lever ved beste velgående den dag i dag, så har det ikke vært kritikkløst. Et av årsakene til dette er den manglende nyanseringen og dens Eurosentrisk perspektiver. Teorien i hensyntar ikke de forskjellige politiske systemene, noe som kan være problematisk når man skal telle antall demokrater. I tillegg rettes det kritikk mot at teorien til Huntington overser de komplekse sosiale og økonomiske endringene som er med på å forme samfunnene og politikken heretter (Diamond, 1994; 1996). Den beregner heller ikke faktorer som religion, kultur, eller en stats nasjonale følelse, som vil kunne forme demokratiet. For å oppsummere så kan ikke denne teorien enkeltstående benyttes for å forstå de politiske utviklingene i verden. Den kan derimot benyttes som et synspunkt for å forklare de enkle utviklingstrekkene til demokratiet, og vil nok stå sterkere sett i sammenheng med andre teorier for demokratisk utvikling.

2.2.3 Demokratisk nedgang

Selv om Huntington i stor grad presenterte de omvendte demokratibølgene, eller motbølger om man vil, i periodene 1922-1942 og 1958-1975, er også Larry Diamond (2015) en relevant bidragsyter for å forstå den *demokratiske regresjonen* fra 2006. Med demokratisk regresjon, eller demokratisk nedgang, så menes en negativ utvikling i antallet demokratiske stater på verdensbasis, og kan sees i parallell med det Huntington kalte omvendte bølger. I perioden fra 2006 frem til i dag har man bevitnet at stater blir mindre liberale og at de mister sin demokratiske merkelapp. Dette innebærer at demokratiet ikke har fått fotfeste i flere stater, samt at man kan se en økende illiberalisme i allerede demokratiske stater (Diamond, 2015, s. 141).

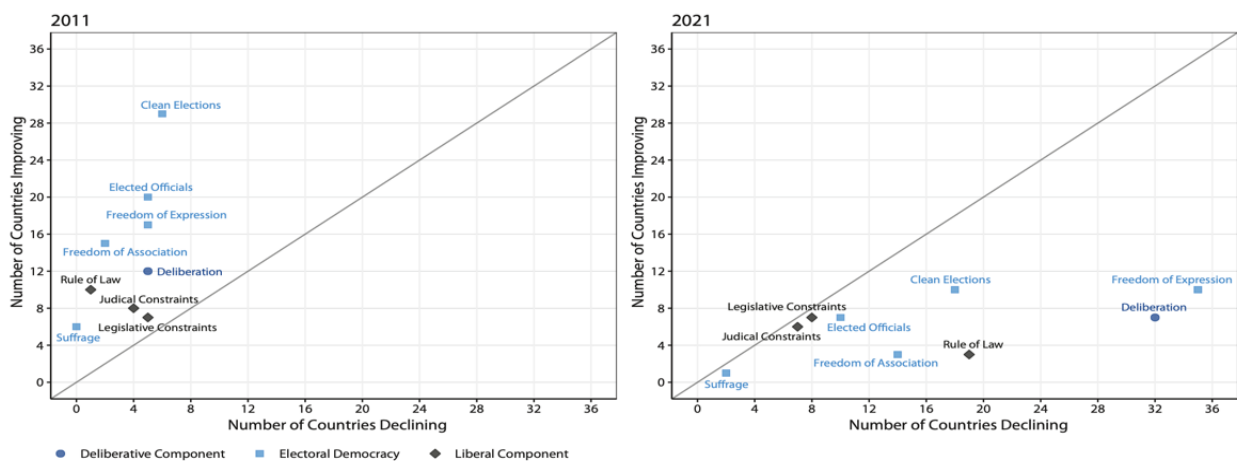
Det finnes derimot noen fellesnevnerer for stater med ikke-demokratiske verdier; militante ledere som utøver inngripende makt mot den sivile delen av befolkningen, korrupsjon med formål om å undergrave grunnloven til egen vinning, og/eller folkevalgte politiske ledere som stikker kjepper i hjulene på demokratiske institusjoner, som styrker deres egen posisjon og begrenser andres på udemokratisk vis (Diamond, 2020, s. 30). Sivile friheter og politiske rettigheter blir undertrykt hvilket resulterer i at den sammenlagte utviklingen i demokratiske stater viser en negativ trend (Diamond, 2020, s. 30). Siden 2006 har nivået av demokrati og frihet, sakte, men sikkert gått nedover, færre land har gjennomgått en demokratisk overgang og flere demokratier på verdensbasis har brutt sammen (Diamond, 2022, s. 168).

Figur 1. Det liberale demokratiets utvikling siden 2005

Figuren ovenfor er hentet fra en rapport fra Freedom House og illustrer den demokratiske nedgangen fra 2005 til 2021 (Repucci & Slipowitz, 2022, s. 2).⁹ I likhet med Diamonds observasjoner fremkommer det også her at stadig færre stater opplever en forbedring i perioden fra 2005 til 2021, samtidig som flere land har hatt en nedgang. Forholdet mellom antallet land som har hatt en forbedring og antallet land som har opplevd en nedgang er skjevfordelt, og viser dermed en demokratisk nedgang. Antallet stater som har opplevd nedgang har siden 2005 ligget høyere enn antallet som forbedrer sine demokratiske institusjoner og verdier, hvilket betyr at de siste 16 årene har vært preget av en demokratisk nedgang på verdensbasis. Dette underbygges av blant annet The Economist Intelligence Unit sin demokratiindeks for 2021, der de dokumenterer at under halvparten (45,7%) av verdens befolkning bor i en eller annen form for demokratier (EIU, 2021, s. 4). Dette tilsvarer 74 av 167 stater eller territorier og er en nedgang på 4,3% sammenliknet med 2020, hvilket er markant nedgang (EIU, 2021, s. 4). Fordelene ved å benytte flere kilder når man skal se på et konkret fenomen, slik som demokratisk nedgang, er at det gir en mer og bedre inngående forståelse og at man kan sammenligne for eventuelle feilkilder. Videre, hvis kildene indikerer tilsvarende observasjoner vil dette styrke eventuelle funns troverdighet og oppgavens reliabilitet. I dette tilfellet, kan det allerede nå hevdes med sikkerhet at det er en konsensus om at det foregår en demokratisk nedgang.

Figur 2. Utviklingen av det liberale demokratiets komponenter

⁹ Det skal nevnes at Freedom House i senere tid har blitt kritisert for sin metode, når de kategoriserer land mellom *free*, *partly free* og *not free*. Bakgrunnen for kritikken er blant annet basert på at enkelte stater har nådd toppen eller bunnen på skalaen selv om de fortsatt utvikler seg utover «ytterpunktene» som FH opererer med.

Denne figuren fra V-Dem sin rapport, *Democracy report 2022: Autocratization Changing Nature?*, illustrerer utviklingen til de forskjellige komponentene som det liberale demokratiet innebefatter, og herunder hvor mange land som opplever en utvikling mellom 2011 og 2021 (Boese et al., 2022, s. 16). I 2011 kan man se at de forskjellige komponentene tilknyttet demokrati, herunder ser man at det er et stort antall av landene som viste en forbedring i sin utvikling, enn det det var land som hadde en nedgang av aspektene tilknyttet demokratiet (Boese et al., 2022, s. 16). I 2021 kan man derimot se at det er flere land som har en negativ utvikling (Boese et al., 2022, s. 16). Videre indikerer rapporten at faktorer som rettsikkerhet, valg, ytringsfrihet og organisasjonsfrihet kun er på vei ned i seks eller færre land (Boese et al., 2022, s. 16). Situasjonen i 2021 er derimot ganske annerledes hvor hele 35 land har en forverring av ytringsfriheten og kun ti land har en forbedring. Dette betyr altså at det er tre ganger fler land som har en nedgang i utviklingen enn det det er land som har gjort fremskritt (Boese et al., 2022, s. 16). Summen av disse støtter opp under teorien om at man i dag står midt i en utvikling som svekker demokratiet, på bakgrunn av nedbryting av rettstaten, undertrykkelse av sivile rettigheter og at rettsvesenet uavhengighet innskrenkes, som alle er det liberale demokratiets bærebjelker.

I tillegg til teorier om demokratisk nedgang, har det også blitt løftet teorier om en økende illiberalisme innad i liberale demokratier. Med illiberalisme menes at man avviser de liberale prinsippene. Dette konseptet har i større grad blitt benyttet det siste tiåret iblant mediene, når det skrives om illiberal politikk. Fareed Zakaria (1997, s. 22) benyttet begrepet for å beskrive demokratier som mangler det liberale aspektet som omfavner frie og rettferdige valg, rettsikkerhet, maktfordeling og beskyttelse av elementære friheter som ytringsfrihet, religionsfrihet, og frihet tilknyttet eiendom. Det er også flere tilfeller hvor statsledere har benyttet begrepet illiberalisme som et ideal, eksempelvis i dette utdraget fra Victor Orbán sin tale, som ble holdt under en konferanse i 2014; «(...) The Hungarian nation is not a simple sum of individuals, but a community that needs to be organized, strengthened and developed, and in this sense, the new state that we are building is an illiberal state, a non-liberal state (...)» (Thót, 2014).

2.3 Populisme

Populisme er et mangslungent begrep med flere tilnærminger og forståelser. Det påfølgende kapitlet redegjør for noen av de forskjellige forståelsene av populismebegrepet. I kapittel 2.4 undersøkes høyrepopulismens fremmarsj i Europa, herunder høyrepopulistiske partiers mobilisering i de nasjonale parlamentene.

Nei til EU, vi folket og *the pure people* er slagord som runger i debatter i store deler av Europa, og folkets misnøye overfor politikerne, eller de sosiale forholdene, er stadig på utstilling. Med dette har man vært vitner til fremveksten av flere populistiske bevegelser og folkeaksjoner. Siden populismebegrepet for første gang kom på banen, har det dannet seg en del uenigheter om hvordan det kan og bør defineres, eller forstås. Man sier gjerne at populisme kan være utfordrende å sette ord på da det er et relativt flytende konsept. En analogi av Jan-Werner Müller (2016, s. 13), sammenlikner populismen med en *kameleon* hvor «det virker som om alt er mulig», både når det kommer til politisk innhold og begrepsrammer. Hans-Jürgen Puhle (2003, s. 15) hevdet blant annet at populismebegrepet er upresist og impresjonistisk.

Noen av tilnærmingene til begrepet populisme er 1) at det benyttes som en strategi for å oppnå en bestemt form for politisk mobilisering med formål å formidle et budskap på en slik måte som appellerer til folket (Jupskås, 2020b, s. 19). Det er her ideen om karismatiske ledere kommer inn. Den neste tilnærmingen er (2) at det er en politisk stil, som innebærer hvordan budskapet blir kommunisert, som vektlegger folkelig kommunikasjon (Jupskås, 2020b, s. 19). Denne formen for populisme kommer gjerne til syne i politiske debatter, hvor politikere kritiserer samfunnets eliter. Til slutt er det (3) populisme som ideologi som innebærer konflikten mellom *folket* og *eliten*, ofte referert til som *folkets vilje* versus *den korrupte eliten* (Baylis, 2020, s. 546; Jupskås, 2020b, s. 18). Denne oppgaven forholder seg til populisme som en ideologi, men populisme som strategi og kommunikasjonsmetode blir ikke utelatt. Med dette som utgangspunkt vil definisjonen av populisme av Cas Mudde være hensiktsmessig å benytte. Denne definisjonen har av mange blitt sett på som et holdepunkt når man diskuterer populisme, og vil være utgangspunktet for resten av oppgaven;

[...] an ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the *volonté générale* (general will) of the people. (Mudde, 2004, s. 543)¹⁰

Ikke ulik denne definisjonen, formulerte Fukuyama populisme som fenomen slik:

Populistiske ledere bruker den legitimiteten som er gitt dem gjennom demokratiske valg, til å samle seg makt. De påberoper seg en direkte karismatisk forbindelse til ‘folket’, som ofte blir definert etter smale etniske vilkår som utelukker store deler av befolkningen. (Fukuyama, 2019, s. 8)

Selv om disse ikke er identiske, er meningsinnholdet på mange områder det samme. Denne definisjonen omfavner populismen i sin helhet, men populismen tar på samme måte som andre ideologier forskjellige former. Det vanligste er å skille mellom høyrepopulisme og venstrepopulisme, og disse igjen vil variere fra land til land, parti til parti og fra politikere til politikere. I tillegg kan populisme knyttes opp mot sentrumsliggende partier og bondepartier (Jupskås, 2022).

2.3.1 Ytre-høyre og høyrepopulisme

Denne oppgaven tar for seg høyrepopulisme og det vil derfor være hensiktsmessig å redegjøre kort for dette. Høyresiden¹¹ i det politiske landskapet kjennetegnes gjerne ved deres økonomiske politikk og naturlige forskjeller, at de er tradisjonalistiske, konservative og deres forhold til en strengere innvandringspolitikk (Thorsen, 2022). Herunder er deres syn på samfunnets strukturer og den sosiale orden/hierarki svært sentral (Thorsen, 2022). Med ytre-høyre referer man gjerne til en politisk ideologi som innebefatter konservatisme, med et

¹⁰ Denne definisjonen blir av Dean og Maignashca (2020, s. 13) ansett som en *tynn* ideologi, da det forenklet kan sies at den innebefatter *folket*, *korrupte eliten* og *folkets vilje*, som baserer seg på *tykkere* ideologier som sosialisme eller nasjonalisme.

¹¹ Høyresiden innebefatter også høyreekstremismen og høyreradikalisme. *Høyreekstremisme* er et samlebegrep som vokste frem på 90-tallet for den ytre delen av den politiske høyresiden, men omfatter også bevegelser, individer og grupperinger som forbindes med nasjonalisme, anti-liberalisme og fremmedfiendtlighet (Jupskås & Segers, 2020, s. 7; Mudde, 1996, s. 231). Mudde (1996, s. 229) gjør rede for at høyreekstreme partier bæres av fem forskjellige pilarer; anti-demokratiske holdninger (også illiberale), ønsket om en mer autoritær stat, rasisme, fremmedfiendtlighet og nasjonalisme. I dag benyttes ofte *høyreekstreme* og *høyreradikale* om hverandre innenfor feltet, men førstnevnte benyttes som en anti-demokratiske tilnærming (Jupskås, 2012).

perspektiv på at ulikhet er naturlig, og samfunnssynet er formet deretter (Gattinara et al., 2020, s. 45). Innenfor ytre-høyre skiller man gjerne mellom høyre-radikalisme, høyre-ekstremisme og høyrepopulisme for å kunne å skille ulike politiske parti og strømninger. Høyrepopulisme kan i større grad forbindes med en politisk stil, der lederne er karismatiske, og som mener at de selv kan representere og formidle folkets vilje. Det er en del forskjeller, men også flere likheter mellom de politiske partiene som mobiliserer seg på høyresiden. Populisme omfatter ikke hele høyresiden, men er en dimensjon av den politiske aksens. Høyrepopulisme blir av Jupskås (2012) omtalt som politiske partiers mobilisering blant misfornøyde velgere, som har som formål å lede folket i kampen mot den politiske eliten.

2.3.2 Høyrepopulisme i Europa - en ideologi?

Høyrepopulisme i Europa er en sentral del av denne oppgaven og det vil derfor anses som hensiktsmessig å gjøre rede for hvor vidt høyrepopulismen i Europa kan anses som en generell kommunikasjonsstil eller om det kan kalles en ideologi (Gidron & Bonikowski, 2013). Et argument er at en ideologi består av perifere- og kjernekonsepter, som kan bety at to høyrepopulistiske partier kan være forskjellige (Freeden, 1996). Noen ideologiske kjennetegn eller kjernesaker som blir løftet frem i litteraturen er *raseekskludering, nasjonalisme, populistisk styrestil, autoritære og fremmedfiendtlige verdier* (Husbands, 1981; Eatwell, 2000; Minkenberg, 2001; Inglehart & Norris, 2017). Mudde (1996, s. 229) trekker frem fem ideologiske kjennetegn i den høyrepopulistiske partifamilien, hvilket er *nasjonalisme, fremmedfiendtlighet, anti-demokratiske verdier, rasisme* og holdninger *for en sterk stat*. Andre ideologiske kjennetegn som er med på å sette rammer rundt den høyrepopulistiske partifamilien er plasseringen på den politiske aksens og synet på det politiske systemet (Ignazi, 1992, s. 7). Tatt dette i betraktning kan man ikke direkte si at populisme er en ideologi på lik linje med mer anerkjente ideologier, men at den er sammensatt av ideologiske kjennetegn og benyttes som en politisk tilnærming som kan tilpasse seg på tvers av partier, individer og det ideologiske spektrumet.¹² I denne oppgaven vil høyrepopulisme bli ansett som en ideologi, til tross for dette, i tillegg til at det er en politisk strategi for å mobilisere politisk støtte.

¹² Høyrepopulisme er en tynn ideologi da den gjerne flyter igjennom flere etablerte ideologier (tykke), og fordi den i seg selv ikke uttaler seg om spesifikke politiske spørsmål (Jupskås, 2022).

2.3.3 En høyrepopulistisk partifamilie?

Høyrepopulisme i Europa er en sentral del av denne oppgaven og det vil derfor anses som hensiktsmessig å se nærmere på den høyrepopulistiske partifamilien, for å identifisere noen fellestrekk. Hvorvidt det faktisk eksisterer en høyrepopulistisk partifamilie eller ikke, har vært oppe for diskusjon ved flere anledninger (Norris, 2005, s. 43). En partifamilie brukes når man skal referere til en gruppe med politiske partier som har felles ideologiske trekk. Carter (2013, s. 14) peker på at det innenfor feltet er konsensus over at det finnes en slik partifamilie, og at denne i hovedsak må identifiseres gjennom den høyrepopulistiske ideologien. Partiene innenfor en partifamilie deler ofte de samme historiske røttene og politisk ståsted, og de høyrepopulistiske partiene i Europa blir i dag ansett som en egen partifamilie (Jupskås, 2020a). Det argumentas også for at de høyrepopulistiske partiene ofte har veldig forskjellige karakteristikk, og at det kan være problematisk å kalle de en partifamilie, selv om de alle ligger mot ytre-høyre (Kitschelt & McGann, 1997, s. 1). Men hvis man skulle forsøkt å identifisere denne partifamilien kan man starte med å se på fellestrekkene. Den høyrepopulistiske partifamilien kjennetegnes ofte ved at partiene er: tradisjonalistiske, ønsker sosial orden og/eller hierarki, konservative¹³, nasjonalistiske, streng innvandringspolitikk, fremmedfiendtlighet, anti-demokratiske tendenser og ønsker om en sterk stat gjennom forenklet kommunikasjon satt opp i et *oss mot dem* narrativ. Disse er ikke taksonomiske absoluttkrav som må innfris, men er kjennetegn for å identifisere politiske bevegelser, partier og individer som passer inn i forståelsen av høyrepopulisme noe som gir analytisk klarhet og en felles forståelse.

2.4 Høyrepopulismens fremmarsj i Europa

Fremveksten av høyrepopulisme i Europa er ingen ny trend, men det er først i nyere tid at det har blitt viet mer oppmerksomhet. Den høyrepopulistiske utviklingen i Europa er et svært komplekst fenomen som har sine røtter forankret i sosial, politisk og økonomiske faktorer. Dette er vel og merke kun et lite utvalg, men disse vil bli benyttet som de tre hovedfaktorene for høyrepopulistisk fremvekst i Europa i denne oppgaven. Herunder vil det naturligvis komme flere *underfaktorer* som vil være med på å belyse den høyrepopulistiske stemmeavgivningen. Det skal sies at faktorene som blir belyst kun er et lite knippe av faktorer, altså det finnes mange fler faktorer til høyrepopulistisk fremvekst i Europa enn de som er nevnt her. Det er viktig å nevne at det ikke er enten-eller når det kommer til påvirkningsfaktorer for høyrepopulistisk oppslutning, men gjerne en kombinasjon av flere faktorer, som også vil ha individuell variasjon

¹³ Partier som anses som konservative, kan i mange tilfeller også ha sterke meninger tilknyttet LBGTQ+, abort.

fra land til land (Koller & Miglbauer, 2019). Med disse innvendingene tatt med i betraktning, vil de neste avsnittene beskrive fremveksten av høyrepopulistisk støtte i Europa.

2.4.1 Høyrepopulismens bølger

Jupskås (2013) gjør rede for at mobiliseringen av de høyre-radikale partiene i Europa har skjedd igjennom fire forskjellige bølger etter andre verdenskrig. Den første bølgen var mindre, som primært befant seg i Italia og Tyskland (Jupskås, 2013). Her mobiliserte det seg partier med forskjellige syn på og forhold til demokratiet, hvilket gjorde de politiske diskusjonene betente. Den andre bølgen anses også som å være av mindre art, hvor konfliktlinjen sentrum – periferi¹⁴, samt misnøye med skatter og avgifter skulle prege debattene, og da gjenoppreisningen av velferdsstaten¹⁵. Den tredje bølgen var større igjen, og skulle spre seg fra midten av 80-tallet. Denne perioden var svært preget av innvandrings skepsis, som skulle bli en av de mest sentrale kjernesakene til de høyre-radikale partiene (Jupskås, 2013). Disse partiene anså seg selv som de rette representantene for folket, og kan derfor sies å være høyrepopulistiske, da de også fremmet en politikerforakt blant velgerne (Jupskås, 2013). Den fjerde, og den siste bølgen som blir trukket frem av Jupskås, skjøt fart ved årtusenskiftet¹⁶. Selv om høyrepopulismen i Europa har hatt en markant økning igjennom det 21. århundre, er det først de siste få årene vi har vitnet en rekke valgseiere og en økt andel stemmer til de høyrepopulistiske partiene (Sandrin, 2021, s. 1). Det er denne tidsperioden, altså den fjerde bølgen, som vil være hovedfokuset i denne oppgaven. Forskjellen mellom Jupskås' populismebølger og Huntingtons demokratibølger er at Huntington redegjør for en periode med tilbakegang etter en periode med positiv utvikling. De høyrepopulistiske bølgene har ikke nødvendigvis en slik markant nedgang slik som Huntington redegjør for.

2.5 Demokratiets akilleshæl & høyrepopulismens tennved

Når man skal forsøke å sette ord på hva som kan forklare den demokratiske nedgangen i Europa eksisterer det nok like mange årsaker til nedgangen, som årsaker til at vi har demokrati i Europa. Et tilbakeblikk til Knutsens (2021, s. 37) bemerkning av hva som er de mest sentrale aspektene

¹⁴ Denne konfliktlinjen var spesielt tydelig i Finland og Nederland (Jupskås, 2013)

¹⁵ Frankrike, Norge og Danmark (Jupskås, 2013).

¹⁶ Forskjellen mellom Jupskås' populismebølger og Huntingtons demokratibølger er at Huntington redegjør for en periode med tilbakegang etter en periode med positiv utvikling. De høyrepopulistiske bølgene har ikke nødvendigvis en slik markant nedgang slik som Huntington redegjør for.

ved et liberalt demokrati, altså beskyttelse av individuelle rettigheter, og maktbegrensning av de utøvende myndighetene og politikerne gjennom politiske institusjoner. Dette er det et godt utgangspunkt for å tolke demokratisk nedgang. Hvis disse, sammen med de resterende aspektene belyst i kapittel 2.1, ikke er til stede kan dette bety det ikke er et liberalt demokrati. Det samme hvis disse liberaldemokratiske verdiene forsvinner, vil det ikke lenger kunne anses som et liberalt demokrati. Med disse betraktningene som utgangspunkt vil man være i bedre stand til å undersøke nærmere og mer konkret hvordan og hvilke faktorer og tendenser som utfordrer demokratienes livsvilkår.

2.5.1 Demokratiets nød eller død?

Demokratiet møter stadig nye utfordringer som gjør at demokratiforskere opptas av hva som må til for at en stat går over randen. Som nevnt i kapittel 2.2.3, mener Diamond at dette ikke trengs å skyldes noe konkret, imens andre argumenterer for konkrete faktorer som ligger til grunn for bristepunktet. Steven Levitsky og Daniel Ziblatt (2018) har stått for sentrale bidrag for å forstå demokratiers nedbryting og hva slags trusler det moderne liberale demokratiet står overfor. Selv om Levitsky og Ziblatt (2018) har et mer inngående fokus på det amerikanske demokratiets utfordringer, er det flere generelle argumenter og elementer som er overførbare til å forstå utfordringen til europeiske demokratier. Herunder påpeker Levitsky og Ziblatt (2018, s. 8-9) at en demokratisk stats grunnlov må være basert på to grunnleggende prinsipper. Det første er gjensidig toleranse blant innbyggere og statsledere. For når normer om gjensidig toleranse står svakt, så vil det være krevende å opprettholde et demokrati (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 104).

Det andre er overbærenhet, eller ideen om at politikere bør utvise tilbakeholdenhet med å benytte sine institusjonelle privilegier (Levitsky og Ziblatt, 2018, s. 8-9). Ziblatt og Levitsky (2018) diskuterer hvordan erosjonen av de demokratiske institusjonene, svekkelse av rettsvesenets uavhengighet, innstramning av pressefrihet og innskrenkning av de sivile frihetene, er med på å svekke demokratier. Videre retter de søkelyset mot at disse faktorene ofte oppstår internt i demokratiet og kan over tid føre til selvedstruksjon, hvilket resulterer i en demokratisk nedgang eller «død». I dag er det altså mindre vanlig med militære kupp som resulterer i endringer i styreform, og at demokratier «dør over natten». Dette blir av Knutsen (2021, s. 101) omtalt som en mer utdatert form for *regimedød*. Det er dermed den mer langsomme regimedøden hvor demokratiets brytes ned fra innsiden som er fokus for denne oppgaven.

Levitsky og Ziblatt (2018) påpeker ikke kun hvilke faktorer som bryter ned demokratier, men viser også til hva som er nødvendig for ivaretagelsen av et demokrati. Herunder trekkes det frem viktigheten av ansvarlige politiske ledere som må verdsette demokratiske verdier høyt. Det andre grunnleggende prinsippet baserer seg på at statsledere ikke må utnytte de institusjonelle godene og systemet i seg selv. Like viktig er det at når man skal velge statsledere så må man velge ledere som respekterer de demokratiske verdiene og normene de er ment å forsvare. Meningsbrytning er en naturlig og ønsket del av demokratiske prinsipper. I et usunt demokrati vil denne meningsbrytningen ofte oversettes til polarisering av det offentlige ordskiftet og blant politikere, noe som vil ha en drepende effekt på demokratier (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 9). Store politiske motforestillinger innad i nasjonalstaten kan by på sine utfordringer, når hele folket skal representeres. En annen utfordring med historisk og nåværende klangbunn er at enkelte jaktsøkende politikere og dets fremtidige konsekvenser ofte ikke blir fanget opp før de sitter med makten i egne hender (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 19). Forfatterne legger blant annet et ansvar over på partiene, hvor deres funksjon i slike tilfeller skal være å fungere som et filter for uegnede politikere (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 20).¹⁷ Videre påpekes det at autoritære statsledere går aktivt inn for å svekke demokratier ved å gradvis undergrave demokratiets fundament. Herunder belyses fire fremgangsmåter for å gjøre akkurat dette.

- I. Nøytrale statlige ansatte (for eksempel dommere) blir byttet ut av den politiske makten til fordel for lojalister (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 80).
- II. Ved eliminering av opposisjonen øker sjansen for å beholde makten selv (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 81).
- III. Ved å benytte svekkelsesvirkemidler som bestikkelse av opposisjonsmedlemmene kan man oppnå intern uro. Ved tilfeller dette ikke fungerer trekker Levitsky og Ziblatt (2018, s. 83) frem at makthavere benytter «old-school» virkemidler, som å få opposisjonsmedlemmene på feil side av loven. De autoritære lederne handler teknisk sett innenfor loven, samtidig som at de i offentligheten kan hevde å forsvare demokratiet.

¹⁷ Eksempelvis så har både Adolf Hitler og Benito Mussolini vist tegn på autoritære trekk før de kom til makten, blant annet gjennom et mislykket coup d'état og paramilitær vold (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 20). Det er tilfeller hvor politiske ledere har hatt demokratiske verdier, for så å ty til et politisk skifte i løpet av sin karriere. Eksempelvis Ungarns statsminister Viktor Orbán.

- IV. Autoritære ledere vil omskrive regelverkene til egen fordel (Levitsky og Ziblatt, 2018, s. 88).

Oppsummert er det derfor i mindre grad sannsynlig at demokratiets død er forårsaket av eksterne faktorer, men heller at interne faktorer kan være ødeleggende. Imidlertid vil eksterne aktører som har interesse av å så splittelse eller svekke styresett, anvende ulike virkemidler for å påvirke demokratiets levedyktighet. Herunder har gråsonaktiviteter, sammensatte trusler, påvirkningsoperasjoner og desinformasjon økt i omfang de senere tiår grunnet en tiltakende stormaktsrivalisering og teknologiske fremskritt. Om disse virkemidlene lykkes med å oppnå ønsket effekt påvirkes i stor grad av den enkeltes stats demokratiske trygghet. De påfølgende sidene vil ta for seg noen av hovedtrekkene som synes å være toneangivende for at høyrepopulismen i Europa øker sin oppslutning.

2.5.2 De glemte

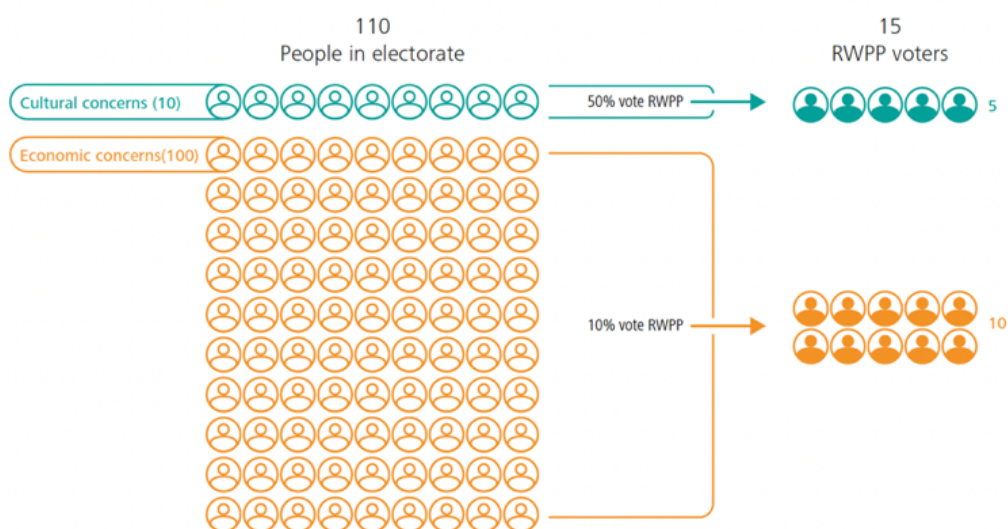
Med høyrepopulismens tennved mener jeg hva som må til for å fyre opp det høyrepopulistiske bålet, altså hva som ligger til grunn for den høyrepopulistiske oppslutningen. Er det særlige årsaker, hendelser eller politiske saker som gjør at høyrepopulismen sprer seg som ild i tørt gress i enkelte stater? Med utgangspunkt i kapittel 2.3 kan man sette i kursiv at *populisme er en (mot)reaksjon fra folket*, når de over tid har vært preget av misnøye og ustabilitet i sin hverdag. Det vil derfor gi mening at populismestøtten vil kunne bli styrket av hendelser som kan være med på å skape ustabilitet i det politiske landskapet og påvirker innbyggerne i negativ forstand. Hva som konkret virker katalyserende for høyrepopulistisk votering blant innbyggerne i europeiske stater. Med dette i mente, vil det neste avsnittet se nærmere på hva som kjennetegner de høyrepopulistiske velgere.

Når en skal forstå hvorfor høyrepopulismen har fått fotfeste i Europa er det nødvendig å studere hvilke likhetstrekk man kan identifisere blant velgermassen. Inglehart og Norris (2016) gjør rede for hvordan to faktorer synes å være toneangivende for hvorfor folk stemmer på høyrepopulistiske partier. Disse er økonomiske usikkerheter og kulturelle utryggheter. Skirbekk (2021, s. 58) støtter denne forklaringen til hvorfor velgerne gir sin stemmeseddel til høyrepopulistiske partier. Det samme gjør Algan et al. (2017). Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 23) maler et bilde av den 'typiske' høyrepopulistiske velgeren i Europa gjennom en rekke objektive karakteristikk som synes å være de tungtveiende trekkene. Først viser de til at det er langt fler menn enn kvinner som stemmer på høyrepopulistiske partier (Halikiopoulou

og Vlandas, 2022, s. 23). Et annet kjennetegn er at velgermassen til høyrepopulistiske partier ofte er lavtlønnede. Videre kommer det frem at de individene som er sterkt religiøse, i større grad vil stemme på disse partiene. Disse velgerne føler gjerne at de faller mellom to stoler i samfunnet. Ifølge Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 72) er disse i en økonomisk usikker situasjon. Disse velgerne kan bli tiltrukket av partier som har en politikk rettet mot økonomiske faktorer og innvandring, og gjerne relatert til hverandre (Halikiopoulou og Vlandas, 2022, s. 72). Et annet element som ofte kommer til syne i de høyrepopulistiske partiprogrammene og som en motivasjon blant velgerne, er at de ofte er imot EU og europaparlamentet (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 26).

Selv om det er svært mange og ulike grunner til at man velger å stemme høyrepopulistiske partier, er det likevel en del fellesnevnerne. Videre er det ulike motiver for å stemme på et enkelt parti. Eksempelvis har man velgere som stemmer for å fremme sine egeninteresser, men man har også protestvelgere som bytter parti i ren misnøye (Jupskås, 2012, s. 26). Vanligvis er dette en reaksjon for å uttrykke sin misnøye overfor den mer etablerte politikken. Den høyrepopulistiske velgergruppen er gjerne skeptisk til innvandring og globalisering og ofte de økonomiske ringvirkningene tilknyttet dette (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 72).

Figur 3. Hypotetisk representasjon, høyrepopulistisk velgermasse

Figuren er fremstilt av Halikiopoulou og Vlandas (2022, 13)

Figuren ovenfor illustrerer hvordan de høyrepopulistiske stemmene fordeles basert på kulturelle og økonomiske faktorer, eller bekymringer om du vil. Her kommer det til syne at av en andel

på ti personer med kulturelle bekymringer så vil 50% stemme på høyrepopulistiske partier. Og av en gruppe på 100 personer med økonomiske bekymringer, så vil rundt 10% stemme på høyrepopulistiske partier. De som stemmer på disse partiene basert på kulturelle bekymringer, vil derfor være kjernevelgerne, men er også den desidert minste gruppen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Det er altså stor sannsynlighet for at denne velgeren stemmer på høyrepopulistiske partier (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Svakheterne ved en slik kategorisk og sparsommelig inndeling er at det kan være vanskelig å avdekke og isolere de bakenforliggende årsakene¹⁸ til at noen stemmer på høyrepopulistiske partier, hvilket gjør denne antakelsen hypotetisk. De påfølgende sidene vil gå mer i dybden på kulturelle og økonomiske faktorer, i tillegg til tillit. Grunnen til at tillit også blir trukket frem er basert på dets sentralitet i demokratiet, men også basert på at man ofte ser manglende tillit som en faktor som motiverer til høyrepopulistisk støtte.

2.5.3 «Den europeiske tillitskrisen»

Det liberale demokratiet er et gjennomgående tillitsbasert styresett som legger til grunn at det eksisterer en tillit til folket, tillit til de styrende og tillit til medborgerne i samfunnet. Ifølge Van der Meer (2017) er politisk tillit ideen om at politikere og politiske institusjoner handler med utgangspunkt i å oppnå fordeling av byrder og goder til folkets beste. Denne tilliten er helt sentral for å kunne sikre at folket har en aksept overfor myndighetene og det politiske systemet, noe som gjør det mulig å delta i politiske prosesser (Van der Meer, 2017). Videre argumenterer Van der Meer (2017) at den politiske tilliten i vestlige demokratier har blitt svekket igjennom de siste tiårene. Denne tilliten er helt elementær for at man skal kunne nyte av de liberale godene, som ytringsfrihet og organisasjonsfrihet, som et slikt styresett medbringer. Når denne tillitten forvitrer og i verste fall forsvinner, vil folkets misnøye komme til syne på stemmesedlene. De nasjonale parlamentene må basere sine handlinger på tilliten de har fått fra folket og parlamentet. Hvis denne tilliten brytes og regjeringen handler i strid med folkets vilje så kan mistillit tvinge regjeringen til å måtte gå av (Diamond, 2004). Van der Meer (2017) viser

¹⁸ Det finnes selvfølgelig langt flere kjernesaker for den ytre-høyrefløyen enn økonomiske og innvanderrelaterte, men dette er saker som i stor grad er gjengangere i denne partifamilien. De populistiske partiene vet at de kan håve inn denne velgermassen ved at de utnytter disse kjernesakene eller andre partiers skandaler. Ved brutte valgløfter igjennom en forlenget periode vil disse velgerne avgi stemme til andre partier, i håp om å endre det de ser seg misfornøyd med. Denne formen for velgere er også de som kan være flytende mellom partiene fra valg til valg, og at de rett å slett svever dit «valgvingen» blåser (Jupskås, 2012, s. 26). De forskjellige årsakene er mer sammenvevde enn det som blir redegjort for i avsnittene overfor.

til at nedgang i politisk tillit er med på å fyre opp under *demokratikrisen*, blant annet ved at folkets tillit til politiske institusjoner svekkes. Geurkink et al. (2020) ser nærmere på forholdene mellom populistiske holdninger og politisk tillit. De hevder at populistiske holdninger er relatert til lavere nivåer av politisk tillit, noe som i stor grad kan ha sine påvirkninger på et demokratisk styre.

Manglende tillit kan i mange tilfeller bli sett i sammenheng med høyrepopulisme. Algan et al. (2017, s. 310) diskuterer de komplekse sammenhengene mellom en nedgang i tillit og økningen av høyrepopulistiske partier og tilbyr to potensielle forklaringer. Den første forklaringen kan ses opp mot en *cultural backlash* som strider imot de progressive verdiene, herunder multikulturalitet og holdninger knyttet til den nasjonale identiteten (Algan et al. 2017, s. 310). Cultural backlash teorien ble presentert etter at de vestlige samfunnene utviklet en større toleranse, samt mer liberale og progressive holdninger. Teorien ble da presentert som en motstand av denne utviklingen (Inglehart, 1990; 2020). Den andre forklaringen peker på de økonomiske usikkerhetene som kan komme med globalisering og taktskiftene på den internasjonale arenaen (Algan et al. 2017, s. 310). Disse forklaringene brukes som argumenter til hvorfor man opplever en økende mistillit, og kan være med på å rette fokuset mot den økende høyrepopulismen i Europa. Når man skal avdekke årsakene til hvorfor enkelte stater opplever økt oppslutning til høyrepopulistiske partier må man ikke se seg blind på høyrepopulismen isolert sett, siden man da fort kan adressere symptomer fremfor den faktiske sykdommen. I rapporten til Halikiopoulou og Vlandas (2022) blir det særlig lagt vekt på *økonomisk usikkerhet* og *kulturelle aspekter*, som faktorer til at høyrepopulisme har økt oppslutning iblant folket og derfor inn i de nasjonale parlamentene. Dette samsvarer i stor grad med perspektivene til Algan et al. (2017). En fellesnevner for disse faktorene er at de forsterkes av ustabilitet, uforutsigbarhet og usikkerhet.

2.5.4 Kulturelle faktorer

Et lands kultur kan i stor grad påvirke og forme demokratiets institusjoner. Kultur blir gjerne definert som et sett med felles holdninger, normer og verdier som danner et fellestrekk for en gruppe med individer (Pappas & McKelvie, 2021). Kultur er ikke et medfødt fenomen, og er derfor miljøpåvirket. Dette betyr at det som kan forankres i vår kultur er påvirket av *ytre faktorer*, som ofte er utenfor vår kontroll. Når man snakker om ytre faktorer, kan man i mange

tilfeller låse dette opp mot hendelser eller påvirkning, og jeg vil belyse noen elementer som kan ha hatt sin påvirkning til at enkelte stemmer på høyrepopulistiske partier.

Ronald Inglehart (2000) undersøkte relasjonen mellom kulturelle verdier og utviklingen av demokratiske institusjoner, hvor han hevder at kulturelle verdier kan ha en betydningsfull rolle i hvorvidt et samfunn er i stand til å opprettholde demokratiske institusjoner eller ei. For samfunn som prioriterer og verdsetter individuelle friheter og rettigheter, vil man kunne se ringvirkninger i form av tillit til myndighetene og medmenneskene og videre de demokratiske institusjonene (Inglehart, 2000). En logisk konsekvens av dette er at i land hvor demokratiske verdier er en del av kulturen, vil man mer effektivt kunne forankre og ivareta demokratiske grunnprinsipper, institusjoner og sedvane. Tilsvarende vil man i en kultur preget av mistillit til myndighetene forvente at innbyggerne har økt skepsis til politiske prosesser noe som kan føre til en fremmedgjøring av disse. Hvis en kultur i større grad mangler tillit til myndighetene i et land, kan dette resultere med at det i mindre grad er kultur for å utøve sin borgerplikt, å delta i demokratiet. Altså hvis det er manglende tillit til de styrende demokratiske institusjonene så kan det for enkelte virke nytteløst å delta i de demokratiske prosessene. Kultur kan også tolkes innenfor de høyrepopulistiske rammene. På en side kan man se på de kulturelle aspektene ved høyrepopulisme som at velgerne er opptatt av å bevare egen kultur og nasjonale identitet (Fukuyama, 2019). Høyrepopulistiske partier former denne nasjonale identiteten med den populistiske politikken som redskap. Når man snakker om kulturelle faktorer kan dette ofte ses i tråd med den nasjonale kulturen og nasjonalisme, samt hvorvidt denne blir «truet». Vasilopoulou og Halikiopoulou (2015) belyser at ikke alle som stemmer på høyrepopulistiske partier er tilhengere av nasjonalisme, men heller at nasjonalisme blir et argument i de fleste saker. Et annet element som ofte blir forbundet med kulturelle faktorer og høyrepopulisme er innvandring. En fellesnevner for mange av de som stemmer på høyrepopulistiske partier er et ønske om å begrense immigrasjonen til eget land. Siden høyrepopulistiske partier anser innvandring som en form for trussel mot den *nasjonale identiteten* (Yerly, 2022), kan man i mange tilfeller finne innvandreriendelig politikk på de høyrepopulistiske partiprogrammene¹⁹.

¹⁹ Det bør nevnes at kulturelle faktorer i seg selv kan virke nedbrytende overfor demokratiet, og at det ikke trenger å være en faktor som utøves igjennom høyrepopulisme. Det finnes flere teorier som ser på kulturelle holdninger i form av multikulturelle samfunn, nasjonale identiteter og demokratisk nedgang. Kultur kan i seg selv være en direkte årsak til demokratisk nedgang.

2.5.5 Økonomiske uforutsigbarheter

Forholdet mellom økonomi og demokrati er komplekst og mangefasettert, men ses ofte i relasjon til hverandre siden økonomiske forhold er antatt å påvirke den demokratiske utviklingen (Knutsen, 2021, s. 103). Med økonomisk utvikling menes at det foreligger en «vedvarende og betydelig økning i et samfunns produksjonsnivå og inntektsnivå» (Knutsen, 2021, s. 104). Seymour Martin Lipset (1959) gjorde rede for de sterke, og positive, korrelasjonene mellom inntekt og demokrati, hvilket skulle senere bli kjent som moderniseringsteorien. Antagelsen i denne teorien er at jo rikere et land er, jo mer sannsynlig er det for at demokratiet vil vedvare (Lipset, 1959). Noen av grunnene til at dette ofte ses i sammenheng kan være at en sterk og stabil økonomi kan forankres som en positiv faktor for å bygge og vedlikeholde et sterkt demokrati (Knutsen, 2021, s. 105). I tillegg kan en stat har høy BNP per innbygger, ofte bli sett i sammenheng med høyere inntektsnivå, høyere utdanning, sosial stabilitet og mobilitet (Knutsen, 2021, s. 104). Herunder vil det også anses som å trekke frem at økonomi i seg selv kan være en faktor for demokratisk nedgang, og at det ikke er et måkrav at dette utfolder seg i form av høyrepopulisme.

En faktor som blir vektlagt av Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 11) som en årsak til at høyrepopulisme lykkes, er økonomiske bekymringer. Forfatterne hevder at de økonomiske bekymringene ofte har en direkte sammenkobling til immigrasjon, og da med tanke på de økonomiske ringvirkningene som immigrasjon gir (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 11). Individens bekymringer overfor immigrasjon trenger ikke nødvendigvis å skyldes kulturelle faktorer, men kan altså være tilknyttet økonomiske bekymringer (Stockemer et al., 2021). Når man snakker om økonomi som en faktor så er dette ofte basert på hvordan økonomien presterer og hvordan dette påvirker folket (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Herunder vil økonomiske kriser og tilhørende begrensede ressurser kunne skape prioriteringsutfordringer for styringsmaktene. Hvordan økonomien presterer er gjerne forankret i det globale markedet, som igjen er tilknyttet utenforstående faktorer. De som stemmer på høyrepopulistiske partier av økonomiske årsaker i Europa, er ofte kritiske til EU (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Sandrin (2021) forklarer i likhet med Halikiopoulou og Vlandas (2022) at globaliseringen har medført at flere innbyggere har opplevd å miste sine arbeidsplasser og tilhørende økonomisk nedgang og at dette har gjort at høyrepopulismen har blitt forsterket på bakgrunn av økonomiske faktorer. Dette kan ses i sammenheng med de demokratiets forhold til økonomiske forhold, slik som belyst av Lipset (1959). En annen vinkling er at demokrati kan bli sett som et slags

«overskuddssystem», hvor stater med skrantende økonomi i mindre grad vil prioritere å bygge demokratiske institusjoner, da disse ofte er svært kostbare. Et slikt resonnement er også overførbart til individnivå, hvor de som opplever at endene møtes økonomisk, også har et overskudd til å delta og bidra i demokratier. Sandrin (2021, s. 2) hevder også at frykten for økonomisk ustabilitet forsterkes av økende innvandring som igjen sår bekymringer overfor økonomiske spørsmål. Disse bekymringene blir forsterket når statsledere benytter dette som et politisk kort for å mobilisere støtte og politisk gjennomslagskraft.

Dette kapitlet har tatt for seg populismebegrepet og redegjort for hva høyrepopulisme kjennetegnes med. Dernest har den høyrepopulistiske fremmarsjen i Europa blitt redegjort for, hvor det blant annet kommer frem at dette har skjedd igjennom fire forskjellige bølger, hvor vi nå befinner oss i den *fjerde* bølgen. Det kommer det frem at denne økningen hviler på tre pilarer som er en tillitskrise, kulturelle faktorer og økonomiske usikkerheter. Disse vil bli sett på som *risikofaktorer*, altså hvor mye eller lite negativ påvirkning dette påfører demokratiet.

2.5.6 Utøvende myndighet

En annen ting som er hensiktsmessig å belyse er hvorvidt et parti har tilgang på reel påvirkningsmakt eller ei. Hvorfor dette er relevant baserer seg på hvor mye eller lite et høyrepopulistisk parti har mulighet til å utøve sin politikk. Med utøvende myndighet menes først og fremst at man har posisjonert seg slik at man har en direkte eller indirekte påvirkning på hvordan politikk utøves og føres. Herunder kan man sitte i regjering, koalisjon i flertall eller mindretall, eller at man har funksjon som støtteparti. Et parti kan også ha makt i form av opposisjon, men dette vil ikke bli vektlagt i denne oppgaven. Et annet element som vil bli utelatt er hvilke styreformer de forskjellige landene har, selv om dette også vil kunne ha en innvirkning på hvorvidt et parti har i posisjon eller opposisjon (Kumar, 2014, s. 165).

2.6 Det liberale demokratiet og høyrepopulisme

Når det kommer til hvorvidt høyrepopulisme er en trussel for det vestlige liberale demokratiet, kan man konstatere at det er delte meninger om dette. Noen mener at høyrepopulisme til en viss grad kan eksistere sammen med det liberale demokratiet, imens andre mener at det er mer uforenelig. De påfølgende avsnittene vil presentere og drøfte ulike standpunkt og argumenter knyttet opp mot sameksistensen av demokrati og høyrepopulisme.

Larry Diamond (2015) er en proponent for de som gir uttrykk for at høyrepopulisme vil negativt påvirke liberale demokratier. Herunder belyses tre av virkemidlene som blir trukket frem i litteraturen. Det første virkemiddelet er aktiv og bevisst nedbrytning av demokratiske normer og verdier. Høyrepopulistiske ledere tilsidesetter demokratiske kjerneverdier som ytringsfrihet, undertrykkelse av minoriteter og uavhengigheten til demokratiske institusjoner, noe som slår sprekker i det demokratiske fundamentet (Diamond 2015, s. 148). Videre er polarisering og aksentuering av ulikhet et virkemiddel benyttet for å øke egen tilslutningen. Autoritære tendenser er også elementer som blir trukket frem for å undergrave demokratiske verdier (Diamond 2015, s. 148) I sin siste publikasjon av *Journal of Democracy* skriver Diamond (2022, s. 166) at demokratiske regimer ikke er sikret, med mindre de respekterer menneskerettigheter, samt institusjonelt begrenser makten til sentrale politiske aktører. Man kan med rette undre om dette er mulig å oppnå om høyrepopulistiske partier innehar tilstrekkelig makt og kontroll over et lands demokratiske institusjoner. Samtidig som Mudde (2019) hevder at høyrepopulisme er en voksende ideologi innenfor samtidens politiske terreng, hentyder Mudde at populistiske partiers innflytelse har vært overdrevet (Mudde, 2013). Dette kan tyde på at dette bildet er mer nyansert enn som så.

Kaltwesser (2014) påpeker at forholdet mellom det liberale demokratiet og høyrepopulisme er mer nyansert. Selv om det i mange tilfeller vil forekomme en dyrkning av anti-liberale krefter, eller illiberale om man vil, kan populistiske bevegelser styrke demokratiet. Mudde og Kaltwesser (2018) gjør videre rede for at høyrepopulisme kan være en positiv reaksjon på et ønske om endring, men at et i en del tilfeller også kan gjøre skade på de demokratiske institusjonene. Halikiopoulou og Vlandas (2022) hevder at høyrepopulisme er med på å utfordre de liberale demokratiene i Europa, blant annet ved å innskrenke de demokratiske institusjonene. Siden høyreoppslutningen fortsatt har en økende trend, kan denne utviklingen resultere i en ytterligere nedgang for det liberale demokratiet. I tillegg er det bekymrende at enkelte politikere fronter en illiberal stat, som kan bety spikeren i kista for liberaldemokratiet (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 130, 133 & 136).

Ikke så ulikt hevder Liddiard (2019, s. 3) at populistiske partier kan ha økt demokratiets representativitet, men at de har undergravd, eller vist manglende interesse for samarbeid med utenforstående aktører, hvilket kan resultere i ansvarskriser. Videre hevder han at populistiske makthavere ofte styrker den utøvende makten på bekostning av den lovgivende forsamlingen,

samtidig som at de polariserer velgerne og undertrykker sivilsamfunnet (Liddiard, 2019, s. 3). Liddiard (2019, s. 8) hevder derfor at populistiske politikere truer demokratiets overlevelse ved at de har en styrestil som svekker kontrollerende og lovgivende myndigheter og dermed kan føre til regimedød siden det uten en troverdig lovgivende institusjonell makt, vil være mulig å misbruke den utøvende makten for å undergrave demokratiet (Liddiard, 2019, s. 8). Jan Werner-Müller (2016) argumenterer at populisme er en direkte trussel mot demokratiet, uansett om man ser på høyre- eller venstrepopulisme. Bakgrunnen for dette er at populisme undergraver demokratiske verdier, hvilket bryter ned demokratiet fra innsiden. Müller hevder videre at høyrepopulisme omfavner autoritære retorikker og strategier, som i sin helhet vil spenne ben på demokratier. Yascha Mounk (2018) belyser at populisme, på begge sider av den politiske aksen, er en trussel for demokratiet. Videre trekker Mounk (2018) frem at grunnen til at populisme får fotfeste kan være dyptliggende demokratiske problemer som resulterer i populisme. Levitsky og Ziblatt (2018) tar for seg at høyrepopulisme ofte søker seg til å svekke de demokratiske institusjonene for å styrke egen posisjon.

For å oppsummere kan man ut ifra litteraturen si at høyrepopulisme har en negativ påvirkning på demokratiet, til tross for at dette er nyansert. Det kommer også til syne at flere mener at høyrepopulisme er skadelig for demokratiet hvis det allerede er sprekker i de demokratiske normene og verdiene. Med utgangspunkt i disse avsnittene beveger man seg mot at høyrepopulisme ikke er forenlig med det liberale demokratiet, da det undergraver noen av de viktigste kjerneverdiene, som ytringsfrihet, maktfordeling, frie og rettferdige valg, uavhengige medier, inkludering og sivile og politiske rettigheter. Dette gjøres eksempelvis ved at høyrepopulistiske ledere og partier begrenser individuelle rettigheter og innskrenker uavhengigheten til demokratiske institusjoner. Dette leder oss dithen at høyrepopulistiske partier og politikere ikke er forenlig med det liberale demokratiet, til tross for paradokset at høyrepopulistiske krefter hevder å fronte en mer demokratisk styreform i sin politikk. Grunnen til dette er at populisme gjerne er en «pakke-deal» hvor man får med illiberale aspekter på kjøpet.

3.0 Hypoteser

Denne oppgavens teorikapittel har beskrevet og diskutert de mest sentrale akademiske temaene, tilnærmingene og bidragene innenfor demokrati og høyrepopulisme. Herunder de forskjellige utviklingstrekkene, og den antatte relasjonen mellom det liberale demokratiet og høyrepopulistisk oppslutning. På bakgrunn av at jeg skal se nærmere på, til tider mangefasetterte begreper og fenomener, har det blitt viet såpass stor plass i oppgaven. Jeg anser det som hensiktsmessig å ha felles forståelsesramme og teoretiske rammeverk, før jeg begir meg ut på oppgavens analyse. Analysen har som formål å analysere sammenhengene mellom demokratisk nedgang og høyrepopulisme. For å teste denne sammenhengen vil det være hensiktsmessig å produsere hypoteser med utgangspunkt i teori, for å deretter undersøke disse. Denne oppgaven legger frem syv hypoteser, med én delhypotese, som vil være gjenstand for testing i oppgavens analysedel. Herunder med formål om å utforske i hvilken grad den demokratiske nedgangen i Europa kan ses i sammenheng med fremveksten av høyrepopulisme, samt hva som kan ligge til grunn for den høyrepopulistiske støtten. For å besvare denne problemstillingen vil følgende hypoteser bli gjennomgått og drøftet:

H₁ Det har vært en demokratisk nedgang i Europa i perioden 2002-2020.

Bakgrunnen for H₁ er forankret i teorikapittelets redegjørelse av at det foreligger en demokratisk nedgang etter årtusenskiftet, basert på Huntington (1991) og Diamond (2015). Grunnen for at denne hypotesen skal testes i denne oppgavens analyse, er på bakgrunn av at det ofte blir referert til en global demokratisk nedgang. Det anses derfor som hensiktsmessig å teste H₁ for å identifisere hvorvidt det foreligger en demokratisk nedgang i Europa, samt for å få se om denne nedgangen kommer til syne i det valgte datamaterialet.

H₂ Det har vært en økning i oppslutningen til høyrepopulistiske partier i Europa i perioden 2002-2020.

På lik linje med H₁ så vil H₂ bistå med å identifisere økningen av den høyrepopulistiske oppslutningen i Europa etter 2002. Denne oppgavens teorikapittel har som standpunkt at det foreligger en økning i høyrepopulistisk oppslutning, også i Europa. Det vil være formålstjenlig å gjennomføre et ytterligere dypdykk i hvor stor grad det har vært en økning i høyrepopulistisk støtte. H₁ og H₂ vil ha som formål å avdekke hvorvidt de gitte utviklingstrendene har funnet sted siden 2002, slik som teorien legger til grunn.

H₃ Land som scorer høyt på høyrepopulistisk oppslutning, har lavere demokratiscore.

Denne hypotesen baserer seg på forholdet mellom det liberale demokratiet og høyrepopulistisk mobilisering, og at høyrepopulisme ikke er forenelig med demokrati. Bakgrunnen for dette er at høyrepopulisme svekker det liberale demokratiets institusjoner. Dette kan forklares med at høyrepopulistiske eliter som kommer til makten vil benytte alle verktøyene de har for å dempe myndigheten til demokratiske institusjoner, for å styrke egen maktposisjon. Dette er også et element som blir vektlagt av Knutsen (2021, s. 37), som inngår i det liberale demokratiet, at man trenger sterke demokratiske institusjoner som sørger for at utøvende myndighet ikke utnytter makten.

H₄ Det har vært en nedgang i den politiske tilliten i Europa i perioden 2002-2020.

Denne hypotesen hviler på to pilarer, en innenfor demokratiutviklingen og en innenfor den høyrepopulistiske utviklingen. Tillit er som nevnt et svært sentralt element innenfor demokrati, da det har blitt gjort rede for at demokratiet er et tillitsbasert system, som er avhengig av folkets tillit til de styrende, så vel som den tilliten man gir til folket for at de skal velge de rette representantene for seg. Den politiske tilliten har de siste tiårene hatt en nedgang, noe som også påvirker demokratiet (Van der Meer, 2017). Geurkink et al. (2020) gjør rede for forholdene mellom politisk tillit og populistiske holdninger, og hevder at populisme er relatert til lave nivåer av politisk tillit. I tillegg kan dette kobles opp mot tillitsaspektet innenfor høyrepopulisme. Her vil faktorene til Algan et al. (2017) sine forklaringer for nedgang i tillit i Europa, altså kulturelle og økonomiske påvirkningsfaktorer, som er med på å mobilisere en økning av høyrepopulistisk oppslutning.

H₅ Det har vært en nedgang i folkets overordnede tilfredshet tilknyttet økonomiske og politiske forhold i Europa i perioden 2002-2020.

Denne hypotesen er basert på teoridelen om at manglene tilfredshet blant folket kan resultere i en økende høyrepopulistisk oppslutning. Med utgangspunkt i at det har vært en demokratisk nedgang og økende høyrepopulistisk oppslutning i Europa, så vil det være interessant å se nærmere på hvorvidt det også har vært en nedgang i tilfredshet i tidsrommet 2002-2020. Politisk tilfredshet refererer til hvilken grad innbyggerne er fornøyde med ytelsen til den styrende makten og deres politiske system. Økonomisk tilfredshet refererer til hvilken grad innbyggerne

er fornøyde med sine økonomiske forhold, inkludert levestandard, jobbutsikter og finansiell stabilitet.

H_{6a} Jo høyere bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger, desto høyere demokratisk nivå.

Denne hypotesen tar utgangspunkt i at det er en positiv korrelasjon mellom BNP per innbygger og det foreliggende demokratiske nivået. Dette baserer seg på at demokratiske land ofte har høy BNP per innbygger, og at mindre demokratiske land har en lavere BNP per innbygger. Videre har det blitt gjort rede for at stater med sterk og stabil økonomi er rustet for å bygge og vedlikeholde demokratiet (Knutsen, 2021, s.105)

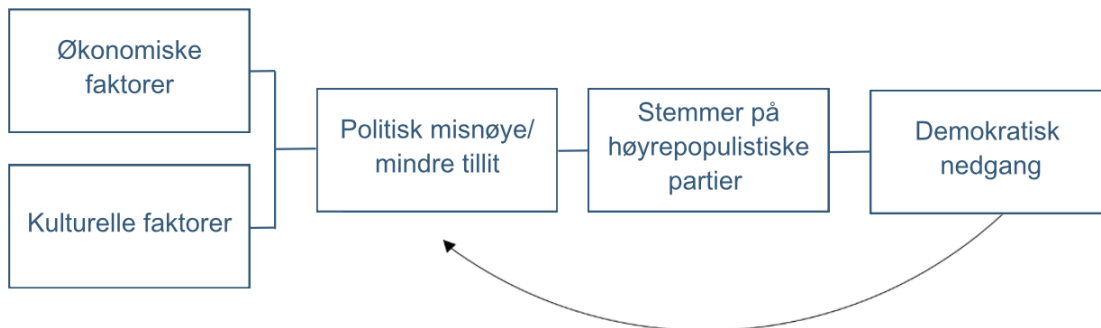
H_{6b} Jo lavere bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger, desto høyere nivå av høyrepopulistisk oppslutning.

Denne hypotesen er basert på de høyrepopulistiske partienes velgermasse stemmer på høyrepopulistiske partier på bakgrunn av økonomiske faktorer. I teorien ble det gjort rede for at økonomiske bekymringer er en sentral årsak til at velgere stemmer på høyrepopulistiske partier. Disse bekymringene er igjen tett sammenkoblet til overfor innvandring (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 11)

H₇ Jo høyere antall innvandrere, desto større er den høyrepopulistiske oppslutningen.

Denne hypotesen er forankret i to elementer fra teorikapittelet, hvilket er de høyrepopulistiske partienes politikk som baserer seg på nasjonalistiske tendenser, anti-immigrasjon og innvandreriendtlighet, i tillegg til høyrepopulistiske partiers kjernevelgere. Kjernevelgerne til høyrepopulistiske partier har et negativt syn på innvandring og stemmer derfor på høyrepopulistiske partier på bakgrunn av kulturelle faktorer.

Figur 4. Antatte forhold basert på det teoretiske rammeverket

Denne modellen har som formål å trekke linjer mellom elementene som har blitt gjennomgått og trukket frem i teorikapittelet. Den demonstrerer de to forskjellige velgermassene blant høyrepopulistiske partier, altså de som stemmer på bakgrunn av økonomiske og politiske faktorer. Når disse velgerne opplever urettferdighet tilknyttet disse faktorene, vil dette dyrke en form for politisk misnøye. For velgere som stemmer på høyrepopulistiske partier er denne *politiske misnøyen* blant annet rettet mot den politiske eliten og deres partier, og gjerne mot de som er makthavere. Denne politiske misnøyen vil videre føre til at velgerne stemmer på høyrepopulistiske partier, da disse partiene også vet hvordan de kan benytte denne misnøyen som politisk appell overfor disse velgerne.

Når det kommer til økonomiske faktorer, blir dette av Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 11-12), presentert som bekymringer tilknyttet økonomisk uforutsigbarhet og økonomiske bekymringer tilknyttet innvandring. Videre er kulturelle faktorer som motivasjon til høyrepopulistisk stemmeavgivning forankret i frykten for at egen nasjonal identitet trues av andre kulturer som kommer med tilflyttere og innvandrere. Med denne misnøyen hos velgerne, så appellerer høyrepopulistiske partier og politikere i størst grad, og deres stemmeseddel går til dem. Videre har det blitt bygd et teoretisk fundament vedrørende høyrepopulisme og demokratisk nedgang, og nivå av liberalt demokrati. Høyrepopulistiske partier og politikere tilsidesetter liberaldemokratiske verdier, hvilket kan resultere i demokratisk nedgang, eller et lavere demokratinivå. Dette leder igjen til en opplevelse av misnøye og utilfredshet.

4.0 Metodologi

Denne masteroppgaven har som hovedmål å undersøke sammenhengene mellom demokratisk nedgang og økningen av høyrepopulisme i Europa. I dette kapitlet foretas en gjennomgang og diskusjon av oppbygging, styrker og svakheter ved forskningsdesignet. Dette vil gi leseren et innblikk i hvilke valg som har blitt tatt igjennom forskningen og hva som ligger til grunn for disse valgene, dette er for at oppgaven skal være preget av transparens og for å kunne sikre etterprøvbarehet. Deretter redegjøres det for prosessen i utvelgelsen av land siden denne oppgaven innehar flere hensyn som gjør at ikke alle land kan bli inkludert. Selv med disse begrensningene, vil funnene kunne være interessante og relevante for å forstå utviklingstrekk i andre beslektede land. Videre forklares og diskuteres egnetheten til selve datamaterialet og de forskjellige variablene som blir benyttet i analysen. Avslutningsvis i dette kapitlet diskuteres metodiske utfordringer, som inneholder en refleksjon om dataens validitet og reliabilitet.

4.1 Forskningsdesign

For å besvare denne masteroppgavens problemstilling benyttes en kvantitativ analyse av rådata. Her benyttes *V-Dems Liberal demokrati indeks*, *Timbro Authoritarian Populism index*, *European Value Survey*, *data fra FN's Refugee Agency* og *Eurostat* for innhenting av bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger. Formålet med masteroppgaven er å gi en oversikt av den demokratiske tilstanden i Europa. I så måte anses en deskriptiv analyse å være den mest hensiktsmessige tilnærmingen for denne oppgaven. Dette grunnet at studiet tillater å studere overordnede forhold og utviklingstrekk i flere ulike enheter. En slik tilnærming koplet med relevant empiri og drøfting opp mot det teoretiske rammeverk tilfører nødvendig dybde for å understøtte oppgavens hovedformål.

Nøyaktighet og bevissthet i utvelgelsen av metode er svært viktig siden metoden kan ha stor påvirkning på resultatene og troverdigheten av analyse. Med utgangspunkt i at denne masteroppgaven skal gi et innblikk i situasjonsbildet i Europa, passer en deskriptiv tilnærming godt. En deskriptiv tilnærming fokuserer på å beskrive og forklare endringer i et datasett, eller å se nærmere på forskjellige sammenhenger og utviklingstrekk. Formålet vil altså være å skape en innsikt i datamaterialet og se på variasjonen og forholdene mellom variablene. Dataen vil bli fremstilt som gjennomsnitt av alle de forskjellige landenhetene, og/eller ved å se på de individuelle enhetene isolert. Det er både fordeler og ulemper ved å benytte et gjennomsnitt når man skal studere større utviklingstrekk, blant annet siden aggregeringen av data generer et

estimat og ikke et faktisk situasjonsbilde. Derfor vil ikke et gjennomsnitt gi en god virksomhetsbeskrivelse. Et eksempel på feilkilder kan være data om snittlønn som ikke tar hensyn til at en stor majoritet er lavtlønnet eller at en liten andel trekker opp gjennomsnittet betraktelig (Thrane, 2018, s. 53). Det samme vil gjelde når man skal se på den gjennomsnittlige demokratiutviklingen i Europa. I tillegg til gjennomsnitt vil de enkelte landenes score i et konkret år benyttes for å se hvordan forskjellige variabler utfolder seg i forhold til hverandre. Dette anses som hensiktsmessig da det vil gi en mer inngående oversikt over forholdene og dataen sådan. Med disse forbeholdene i mente vil metoden i stor grad kunne gi gode nok indikatorer for å teste denne oppgavens hypoteser, som vil kartlegge europeiske utviklingstrekk i sin helhet. Ut over de gjennomsnittlige funnene vil det bli supplert med empiri for å kunne belyse enkelt-caser. Det vil altså ikke være et eget empirisk kapittel i denne oppgaven, så empirien vil derfor bli flettet inn i analysekapittelet (Busch, 2013, s. 65). Formålet med en deskriptiv studie er å gi en beskrivelse av de faktiske forholdene, men for å danne en bedre dybde i denne oppgavens analysedel, vil relevant empiri bli trukket inn for å gi mer «kjøtt på benet».

4.1.1 Utvelgelse av land

Det er flere nødvendige faktorer som er blitt hensyntatt i utvelgelsesprosessen av land til denne masteroppgaven. Herunder har det viktigste vært å finne ulike, men komplimenterende datasett som kan besvare problemstillingen på best mulig måte. Et viktig moment har vært at de i størst grad inneholdt data som inkluderte de samme landenhetene. Eksempelvis inkluderer V-Dem sitt datasett har 41 europeiske land, mens ESS har innhentet data fra 37 land. Videre er det ikke kontinuitet i dataen for alle landene i ESS sitt datamateriale, noe som har gjort at jeg må selektere de landene som er inkludert i flest runder i ESS. På neste side finnes en oversikt over prosessen for utvelgelse av land, og hva som eventuelt gjorde at landet ble ekskludert fra denne oppgavens analyse.²⁰

²⁰ En ytterligere oversikt over landene som har blitt utelatt fra analysen ligger i vedlegg 2.

Tabell 1. Landoversikt for analyse

Landoversikt	V-Dem	ESS, Totalt	ESS, Inkludert	Høyrepopulistiske partier, Timbro
Albania	x	x		
Andorra				
Belarus	x			
Belgia	x	x	x	x
Bosnia-Hercegovina	x			
Bulgaria	x	x	x	x
Danmark	x	x	x	x
Estland	x	x	x	x
Finland	x	x	x	x
Frankrike	x	x	x	x
Hellas	x	x	x	x
Irland	x	x	x	x, men 0%
Island	x	x	x	x
Italia	x	x	x	x
Kosovo	x	x		
Kroatia	x	x	x	x
Kypros	x	x	x	x
Latvia	x	x		x
Liechtenstein				
Litauen	x	x	x	x
Luxembourg	x	x		x
Malta	x			x
Moldova	x			
Monaco				
Montenegro	x	x		x
Nederland	x	x	x	x
Norge	x	x	x	x
Nord-Makedonia	x			
Polen	x	x	x	x
Portugal	x	x	x	x
Romania	x	x		x
Russland	x	x	x	
San Marino				
Serbia	x	x		
Slovakia	x	x	x	x
Slovenia	x	x	x	x
Spania	x	x	x	x
Storbritannia (Nord-Irland)	x	x	x	x
Sveits	x	x	x	x
Sverige	x	x	x	x
Tsjekkia	x	x	x	
Tyrkia	x	x		
Tyskland	x	x	x	x
Ukraina	x	x		
Ungarn	x	x	x	x
Vatikanstaten				
Østerrike	x	x	x	x
SUM	41	37	28	25

Tabellen viser i andre kolonne hvilke land som V-Dem har hentet inn data fra, og neste kolonne (ESS Totalt) lister opp alle landene som ESS har hentet inn data fra, og neste kolonne (ESS inkludert) viser hvilke land som vil bli inkludert i analysen, basert på hvor mange *runder*²¹ ESS har valgt å innsamle data fra de enkelte landene. I denne analysen har jeg valgt å benytte de landene som har blitt inkludert i minimum fire runder²². Grunnen til dette er at det er liten forskjell mellom landene som har blitt inkludert i tre og i fire runder. Skulle man satt kravet til fem runder ville et mye større antall land bli ekskludert, og hvis man har under tre runder vil det bli store «hull» i datasettet (imellom rundene). Til slutt, må landene oppfylle kravet om å ha høyrepopulistiske tendenser i sine institusjoner, eventuelt partier. De landene som oppfyller alle kriteriene nevnt her er; Belgia, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sverige, Sveits, Tyskland, Ungarn, Østerrike. Fordelen med dette utvalget av land er at de er spredt over hele Europa, noe som gjør at man får et overblikk over hele regionen. Eksempelvis, hvis kun vest-europeiske land hadde vært inkludert ville dette dannet et feilaktig bilde av Europa, da forskjellige sosioøkonomiske og kulturelle faktorer kan bli neglisjert, hvilket kan ha store betydninger for resultatene i analysen. Dette argumentet kan også snus dithen til at de landene som har blitt ekskludert fra denne masteroppgaven vil kunne påvirke det helhetlige bildet av Europa. Likevel, siden de utvalgte landenhetene dekker et bredt geografisk, kulturelt og historisk landskap er det med stor sannsynlighet at funnene vil være gyldige og representative.

4.1.2 Utvelgelse av datamateriale

I utvelgelsen av datamaterie²³ har flere faktorer vært retningsgivende for hvilket datamateriale som vil være mest egnet til oppgavens formål. Først ble det gjennomført søk på forskjellige datasett innenfor demokratimåling og – utvikling. Herunder ble det undersøkt hvilke datasett andre i fagtradisjonen benyttet til lignende undersøkelser og hvilke som hadde oppdatert informasjon. Etter konsultering med veileder og med ivaretagelsen av de ovennevnte hensynene, ble søket nedgrenset til The Economist Intelligence Unit sin *Democracy Index*, Freedom House sin *Freedom in The World*, og V-Dem sitt datasett, *Liberal democracy index*.

²¹ Med runde menes periode for innhentet data. En runde er et intervall på to år.

²² De landene som har blitt inkludert i færre enn fire runder og dermed er ekskludert fra analysen er Albania, Kosovo, Latvia, Luxembourg, Montenegro, Romania, Serbia og Tyrkia. I tillegg vil de minste landene bli ekskludert da det ikke finnes data for disse i det hele tatt.

²³ Det sammenkoblede datasettet deles etter forespørsel.

For denne oppgaven ble V-Dem sin data ansett som mest hensiktsmessig grunnet at dataen hadde lengre tidshorison enn de to andre datasettene, i tillegg til at deres metode for datainnhenting har vist seg å være mer forutsigbar. Dette kommer jeg tilbake til i neste avsnitt. En supplerende årsak er at datasettets definisjon av liberalt demokrati er synkront med den forståelsen som legges til grunn i teorikapittelet. For å belyse endringene i den høyrepopulistiske oppslutningen i Europa benyttes Timbro Authoritharian Index som måler prosentvis oppslutning til høyrepopulistiske partier. Her ble også ParlGov vurdert som datasett da de har detaljerte data fra valgene i de forskjellige nasjonale parlamentene i Europa. Grunnen til at dette ble valgt bort var at det ikke hadde kategorisert de høyrepopulistiske partiene, men heller sett på de generelle valgene. Videre, for å se på holdninger i Europa, og da spesielt på tillit og på tilfredshet, benyttes European Social Survey. For å se på de økonomiske forholdene i Europa benyttes Eurostats data for mål BNP per innbygger, og for å se nærmere på antall innvandrere til Europa benyttes tall fra databasen til FNs Refugee Agency. Dette kapittelet presenterer kortfattet innholdet i de forskjellige datasettene. For ytterligere informasjon om metodene de forskjellige organisasjonene/ instituttene har benyttet, vil de relevante nettstedene legges som fotnoter og i litteraturlisten.

Varieties of Democracy²⁴ (V-Dem) er et datasett som tar for seg over 400 indikatorer som kan direkte kobles opp mot demokratiske forhold, noe som gjør dette datasettet unikt basert på deres omfang. I tillegg har V-Dem et forskningsteam som består av fem landeksperter i hvert land, noe som gjør datasettet metodisk sofistikert (Knutsen, 2021, s. 57). På bakgrunn av dette skiller V-Dem seg ut fra andre datasett som kodes av et knippe eksperter i ett land. Videre er V-Dems *Liberal Democracy Index* velegnet til å måle demokrati på en helhetlig måte. Knutsen (2021, s. 41) belyser at det er helt essensielt å kunne måle demokratiet på tvers av sted og tid, og for å kunne gjøre dette er det nødvendig med mål som kan anvendes deretter. *Liberal Democracy Index*, er sammensatt av flere indekser for å omfatte så mange aspekter ved det liberale demokratiet som mulig. I tillegg er variablene kontinuerlige, noe som gjør datasettet egnet til å studere et fenomen over lengre perioder, samt at det gjør det mulig å sette seg inn i utviklingstrendene fra år til år. Ved at man benytter flere variabler for å måle et fenomen, vil man i større grad oppnå validitet.

²⁴ Link til V-Dem kodebok: <https://www.v-dem.net/static/website/img/refs/methodologyv111.pdf>

Timbro Authoritarian Populism Index²⁵ (TAP), er en indeks som måler grad av populistiske tendenser innad i europeiske stater. Formålet med indeksen er å utforske, analysere og løfte kompetansen tilknyttet den populistiske ideologien (Timbro, 2019). I tillegg strekker dataen seg helt tilbake til 1980, hvilket gjør Timbros populismeindeks til det mest omfattende datasettet på populisme og høyrepopulisme i Europa. Stater som ikke anses som demokratier vil automatisk bli ekskludert fra datasettet, da det anses som lite hensiktsmessig å sammenlikne stater uten demokratiske rettigheter (Timbro, 2019). I tillegg vil stater som har en overgang fra å være ikke-demokratisk eller autoritært til å bli demokrati, bli inkludert i surveyen.²⁶ Den største utfordringen ved å benytte dette datasettet er at det ikke eksisterer oppdaterte tall fra etter 2020. I denne anledning ble Timbro kontaktet og forespurt om det er planlagt en oppdatert indeks, men denne henvendelsen ble dessverre aldri besvart. Imidlertid er datasettets styrker vurdert til å styrke oppgavens formål og vil derfor benyttes. Grunnen til dette er at datasettet har stor dekningsgrad for europeiske land, en konsekvent metode som skaper forutsigbarhet, det har frem til nylig vært konsekvent med oppdatering og publisering av data, til slutt er de transparente overfor sine valgte metoder.

European Social Survey²⁷ (ESS) er et europeisk flernasjonalt datasett som ble etablert i 2001, for å kartlegge holdninger og oppførsel blant den europeiske befolkningen (ESS, u.å.a). Den første runden ble gjennomført i 2002 og runde nummer ti ble publisert høsten 2022. Dataen blir innhentet med to-års intervaller og for utvelgelsen av respondenter benytter ESS *repeterende tverrsnitt*.²⁸ Med formål om å kunne identifisere stabilitet og endringer i samfunn og sosiale strukturer, har ESS etterstrebet denne metodiske tilnærmingen for å oppnå forutsigbarhet og pålitelighet (ESS, u.å.d). Bakgrunnen for valget av dette datasettet er basert på dets relevans når man studerer holdninger tilknyttet demokrati, politisk tillit og økonomiske og kulturelle faktorer. Det eksisterer flere datasett som treffer disse temaene, herunder *World Value Survey* (WVS), imidlertid vurderes ESS som mest egnet i dette tilfellet. WVS har tilsvarende metodisk

²⁵ Link til Timbro her: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1H6AktPr-jRK5vRh7_owPvED96EqmKfUdjKFX9wiZMI4/edit#gid=0

²⁶ En hake ved dette datasettet er at det baserer seg på Freedom House sin Freedom in the World Index når de skal inkludere eller ekskludere land. Når et land i FH sin FIW index får fra å være *not free* eller *partly free* til å være *free*, så vil Timbro inkludere landet i egen indeks. Det har vært rettet kritikk mot om terskel mellom overgangen fra *partly free* til *free* er feilplassert, noe som gjør at enkelte stater er plassert innenfor feil kategori. Det har også ved flere anledninger blitt kritisert om datasettene bærer preg av politisk bias (Steiner, 2012).

²⁷ Link til kodebok her: <https://www.europeansocialsurvey.org/methodology/>

²⁸ Med dette menes det at respondentene tilfeldig velges ut fra befolkningen, uten at de samme respondentene følges over tid, slik som i en longitudinell undersøkelse.

tilnærming til datainnhenting, med landeksperter i tilsvarende land, men deres innsamlingsrunder har et intervall på fire år, hvor ESS, som nevnt, benytter to. Vedrørende variablene i de forskjellige datasettene forekommer det ikke utslagsgivende avvik. Intervallperiodene ble i stor grad vektet ved utvelgelse av datasettene, noe som resulterte i at ESS fremsto som mest hensiktsmessig siden det minimerer sjansen for å gå glipp av ulike nyanser i utviklingen over tid. Dette er spesielt viktig i en deskriptiv analyse som kan ha som svakhet at detaljene forsvinner i den generiske fremstillingen av data. Selve spørreskjemaet ESS benytter består av en hovedmodul med spørsmål som er lik i alle rundene. I tillegg til hovedmodulen er det noe variasjon imellom de forskjellige rundenes tilleggsmoduler. Disse tar for seg forskjellige temaer som rullerer fra runde til runde.

For oversikt over statistikk tilknyttet innvandring benyttes data fra FNs High Commissioner for Refugees, UNHCR²⁹. Dette datasettet oppdateres to ganger årlig og inneholder en oversikt over antall innvandrere og flyktninger inn til land, blant annet til Europa. Den versjonen som er benyttet for denne oppgaven er for første halvdel av 2022. Bakgrunnen for at jeg har valgt å se på antall immigranter når jeg skal se på fenomener som demokrati og høyrepopulisme, er basert på hypotesen om at kulturelle faktorene har en betydning på stemmegivning til høyrepopulistiske partier. Denne anti-immigrant holdningen er som presentert i teorikapitlet, en av kjerneretorikkene som blir benyttet av høyrepopulistiske partier. I tillegg er det gjort rede for i teorien at faktorer som økonomiske bekymringer ofte er tilknyttet til immigrantspørsmål hos dem som stemmer på høyrepopulistiske partier. Dette datasettet vil være interessant å benytte for å se nærmere på sammenhengene mellom antall innvandrere og høyrepopulistisk oppslutning. Til slutt, for å se nærmere på de økonomiske forholdene i Europa benyttes Eurostat³⁰ sitt datasett for BNP per innbygger. BNP blir ofte benyttet for å studere forholdene mellom demokratinivå og de økonomiske nivåene siden BNP per innbygger er en god indikator på den antatte velstanden i et land. Det har blitt identifisert en mangel i dette datasettet, hvor det ikke finnes tall på BNP per innbygger for Storbritannia i 2020. Grunnen til dette er ukjent. I det neste underkapitlet presenteres og diskuteres utvelgelse og operasjonalisering av oppgavens variabler.

²⁹ Link til The UN Refugee Agency <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/methodology/>

³⁰ Link til datasett Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/sdg_08_10

4.1.3 Operasjonalisering av variabler

Dette kapittelet har som hensikt å gjøre rede for hvordan de forskjellige variablene er kodet og hvordan de benyttes for å besvare hypotesene, dette er nødvendig for å skape analytisk klarhet. Først og fremst må denne analysen ha en variabel for årene 2002 til 2020. Dette må til for at det i det hele tatt skal være mulig å se på utviklingstrekkene i denne perioden. Videre har det også blitt laget en variabel for alle landene som skal inkluderes i denne analysen, herunder også landkoder for at datasettene på best mulig måte skal kunne sammenkobles.

Analysens første del vil se nærmere på utviklingstrekkene til det liberale demokratiet i Europa. Her benyttes V-Dems *Liberal Democracy index*, som kategoriserer en rekke komponenter som utgjør summen av det liberale demokratiet³¹. Dette datasettet omfatter ulike indekser som måler flere aspekter ved det liberale demokratiet, og summen av disse danner et velegnet analysegrunnlag for å måle demokrati. Denne indeksen er sammensatt av V-Dem sin *electoral democracy index*³² og en liberal komponent bestående av tre underindekser, *Equality before the law and individual liberty index*, *Judicial constraints on the executive index* og *Legislative constraints on the executive index*. Herunder har underindeksene igjen flere indikatorer som samlet sett utformer underindeksene. Utover V-Dems electoral democracy index, er det tilføyd en liberal komponent, som gjør det mulig å måle det liberale demokratiet. Fordelen ved å benytte denne indeksen er at den først og fremst har dybde og måler det liberale demokratiet på alle relevante nivåer, i tillegg til at den er skreddersydd for presisjon. Denne indeksen vil bli benyttet for å se nærmere på to forskjellige forhold. Det ene er den demokratiske utviklingen i Europa for å se om utviklingstrekkene er synkende eller stigende, og det andre forholdet vil være å se på *nivå av demokrati* innad de forskjellige landene i Europa. Denne variabelen er utviklet for å evaluere faktorer som demokratiets kriterier (polyarki), i samsvar med definisjonen av det liberale demokratiet i teoridelen, individuelle rettigheter og friheter. På bakgrunn av evalueringen av alle disse komponentene får hvert enkelt land en poengsum som går fra 0-1, hvor 0 er ikke-demokratisk og 1 er demokratisk. Innenfor disse opereres det med desimaler.

³¹ Se vedlegg 3.

³² Denne indeksen består av en sammenfatning av fem underindekser med til sammen 43 forskjellige indikatorer. Denne indeksen omfavner Robert. A. Dahls demokratibegrep, som sikrer frie, rettfærdige valg, valg av representanter, ytringsfrihet og alternative kilder til informasjon, organisasjonsfrihet og et inkluderende medborgerskap/stemmeretten (V-Dem, 2022).

Den neste variabelen er variabelen for høyrepopulisme, eller høyrepopulistisk oppslutning i Europa. Her benyttes, som nevnt, Timbro Authoritarian Populism Index. Timbro sin indeks er sammensatt av valgresultatene til et utvalg av høyrepopulistiske partier i Europa, noe som i stor grad egner seg for å se nærmere på økende høyrepopulistisk støtte. På lik linje med variabelen for demokrati, vil denne i stor grad være avhengig av å ses i sammenheng med års-variabelen for å kunne gjøre det mulig å identifisere en utvikling. Måten Timbro fremstiller deler av sin data, gjøres ved å se på prosenten av høyrepopulistisk støtte i de nasjonale valgene. Dette gjøres ved å se hvor oppslutning hvert enkelt høyrepopulistisk parti får i hvert land. Oppslutningen vil altså variere fra 0%-100%, og vil være estimatet for hvor høyrepopulistisk et land er. Oppslutningen vil være et resultat av stemmene et parti har mottatt igjennom et valg, prosenten måler den andelen av stemmene som gikk til høyrepopulistiske partier under det konkrete valget. Det skal også understrekes at det kun tas utgangspunkt i nasjonale valg.

For å besvare hypotesene tilknyttet de økonomiske faktorene, benyttes Eurostats mål på BNP per innbygger på to forhold i analysen, henholdsvis overfor demokratinivå og grad av høyrepopulistisk oppslutning. De økonomiske forholdene og demokratinivå innebærer å undersøke hvorvidt høy BNP per innbygger samsvarer med høy demokratiscore. Hensikten med å benytte BNP per innbygger for å se på sammenhengene med høyrepopulistisk oppslutning, vil være for å se hvorvidt det er sammenheng mellom høyrepopulisme og økonomiske bekymringer. Slik som belyst i teorien. For å måle de økonomiske bekymringene studeres hvor høyt et land scorer på BNP per innbygger, i tillegg til å se på variabelen *Hvor fornøyd er du med dagens økonomi i landet?*. Hvor tilfreds man er med de økonomiske forholdene vil kunne gi en indikator på hvorvidt man har økonomiske bekymringer eller ikke. Dette vil kunne gi en pekepinn på om høyrepopulistisk oppslutning kan ha en sammenheng med økonomiske bekymringer. Utdanningsnivå har også vært vurdert for å se nærmere etter sammenhenger som kan avdekke hvorfor enkelte stemmer på høyrepopulistiske partier. Det samme for arbeidsledighet. Disse variablene har ikke blitt inkludert i oppgavens analyse da BNP per innbygger gjerne blir sett i sammenheng med høyere inntektsnivå, høyere utdanning, sosial stabilitet og mobilitet³³. Disse variablene anses derfor å være ivaretatt av BNP per innbygger.

³³ Sosial mobilitet og stabilitet er ofte forbeholdt de med et høyere inntektsnivå.

For å måle de kulturelle faktorene i denne oppgaven benyttes FNs database i UNHCR. Bakgrunnen for dette er for å avdekke eventuelle sammenhenger mellom høyrepopulistisk oppslutning og grad av innvandring. Mål for innvandrere i denne sammenheng vil være en sammenslåing av tall på flyktninger og tall for asylsøkere. Her vil det være spesielt interessant å undersøke om de landene som tar inn mange innvandrere også scorer høyt på høyrepopulistisk oppslutning.

Den neste variabelen er tillitsvariabelen. For å måle tillit har jeg valgt å benytte en rekke variabler fra ESS sitt datasett, som adresser grad av tillit til ulike myndigheter og institusjoner, herunder tillit til: *Europaparlamentet, juridiske systemer, politikere, nasjonale parlamentet og politiske partier*. Spørsmålet som ble stilt er “(...) please tell me on a score of 0-10 how much you personally trust each of the institutions I read out. 0 means you do not trust an institution at all, and 10 means you have complete trust” (ESS, u.å.b). Videre har variablene overfor blitt omkodet til en tillitsindeks bestående av de overnevnte variablene. Det teoretiske rammeverket i denne oppgaven har hevet frem den betydningsfulle rollen til kulturelle verdier for å bygge demokratier (Inglehart, 2000). Det har vist seg å være problematisk å finne data som kan omfavne kulturelle forhold på en god og forsvarlig måte. I kapittel om 2.5.4 om kulturelle faktorer ble det blant annet belyst at *samfunn som prioriterer og verdsetter individuelle rettigheter og friheter, vil få positive ringvirkninger i form av tillit til myndighetene og medmenneskene* (Inglehart, 2000). Dernest, for å undersøke grad av tilfredshet er tilsvarende metode benyttet. Her benyttes ESS sitt datasett og det har på lik linje blir laget en indeks av de forskjellige tilfredshetsvariablene. Disse er: *tilfredshet overfor hvordan demokratiet fungerer, tilfredshet overfor den økonomiske situasjonen i landet og tilfredshet overfor de nasjonale myndighetene*. Disse variablene blir på lik linje rangert mellom 0 og 10. Denne indeksen vil bli referert til som *økonomisk og politisk tilfredshet*.

Det skal også nevnes at disse variablene fra ESS sitt datasett opprinnelig er på individnivå, men for dette formålet har de blitt aggregerte mål for å se på landnivå. Her har det blitt laget egne indekser for alle landene som er inkludert i denne oppgaven. Videre, for å kunne sammenkoble hele datasettet har det vært svært viktig at alle land har like landkoder og navn på tvers av alle datasettene.

4.1.4 Cronbach's Alpha

For å teste og evaluere reliabiliteten til et sett med enheter, som har som formål å måle det samme, kan man gjennomføre en reliabilitetstest. I SPSS kan man benytte den statistiske metoden Cronbach's Alpha, for å teste reliabiliteten til en gruppe variabler før disse aggregeres eller sammenkobles til en indeks (Skog, 2017, s. 97). For å kunne si at dataen er reliabel, må dataen skåre over .700/.800³⁴. Etter å ha testet alle sammenkoblingene er resultatene etter Cronbach's Alpha scoren på over .900 på samtlige, hvilket betyr at disse er reliable og at det er grønt lys for å kunne sammenkoble variablene til indekser. Resultatene fra testene ligger i vedlegg 4. Denne metoden har blitt benyttet før aggregeringen av de forskjellige variablene i ESS.

4.2 Metodiske utfordringer

Det å benytte allerede eksisterende data for en kvantitativ analyse er i mange tilfeller svært praktisk og kapasitetsmessig lønnsomt, men det vil også i mange tilfeller by på en del utfordringer som er nødvendig å belyse. En metodisk utfordring har vært utvelgelse av europeiske land for analysen. De forskjellige datasettene har noe variasjon i landene de har valgt å inkludere. V-Dem har god dekningsgrad når det kommer til data fra landene på verdensbasis, imens ESS har mindre dekningsgrad på i overkant 30 land inkludert i sin survey. Videre forekommer det også en del variasjon i landsutvelgelsen fra de forskjellige rundene og de aller færreste er inkludert i alle rundene. Dette kan i enkelte tilfeller skape unøyaktighet i analysen. En annen utfordring som oppstår når man skal sammenlikne forskjellige landenheter er en, de forskjellige statene har ulike statlige institusjoner som skal sammenliknes, og to, statene som sammenliknes har svært varierende befolkningstall.

Den første utfordringen er i dette tilfellet i stor grad løst ved at V-Dem benytter en indeks for å måle nivået av demokrati innad i institusjonene og ved at de benytter landeksperter til å vurdere disse nivåene. Hvordan dette gjøres redegjøres underkapittelet om *validitet og reliabilitet*. Den andre utfordringen innebærer at utvalgene fra de forskjellige landene er omtrent like store (1500 eller 800 for stater med befolkning på mindre enn to millioner) til tross for at befolkningstallene er svært forskjellige. Dette kan føre til at resultatene i mindre stater vil kunne bli overestimert,

³⁴ Litteraturen sier forskjellig for hva som anses å være en høy Cronbach's Alpha score, hvorav .700/.800. Dette har ingenting å si for oppgaven da resultatene er over .900

og skape et skjevt bilde av en faktisk virkelighet. Det er også nødvendig å belyse at fordelingen av variabler ikke kan garanteres å være helt representativt for de ulike befolkningene grunnet potensiell spredningsbias (ESS, u.å.c). ESS er derimot svært strenge i utvelgelsen av respondenter, slik at hvert tverrsnitt vil i høyst mulig grad være representasjon av befolkningen, selv om det vil forekomme noe variasjon.

4.3 Validitet og reliabilitet

Etter datainnsamlingen og gjennomgang av variabler er gjennomført, kan den empiriske dataanalysen starte. Det anses som hensiktsmessig å vurdere datasettenes og oppgavens validitet og reliabilitet før neste steg. Med vitenskapelig validitet refererer man til hvorvidt man det vi antar at vi måler. Altså, man stiller spørsmålet om innhentingen av dataen er utformet slik at vi med sikkerhet kan si at vi måler det vi er ute etter å måle. I tillegg er det viktig med nøyaktighet i datasettene for at analysen skal kunne anses som reliabel. Da det er anerkjente institusjoner som står for innsamlingen av dataen, kan man med trygghet hevde at reliabiliteten er ivaretatt (King et al., 1994, s. 25). For å oppnå validitet er reliabilitet et kriterium. For å sikre validitet i en statistisk analyse er det viktig at dataen og variablene er relevante for analysen og for det man er ute etter å forske. Et annet eksempel kan være at man benytte flere variabler for å teste om enkelte av dem har større forklaringskraft enn andre. Ved bivariat analyse, altså å kun benytte avhengig variabel og én uavhengig variabel, kan man selvfølgelig oppnå signifikans, men det er derimot ikke gitt at dette gir et korrekt bilde av fenomenet man ønsker å undersøke. Først kan man trekke slutninger på at man ved å holde seg til de forskjellige forståelsene av liberalt demokrati, høyrepopulisme og de antatte sammenhengene mellom disse som ble redegjort for i teorikapittelet.

I tillegg om man kan fastslå om analysens resultater samsvarer med allerede etablert teori, som i dette tilfelle er innenfor demokratiutvikling og høyrepopulistisk mobilisering, vil dette styrke oppgavens validitet. Videre vil datasettenes omfang og innhenting av informasjon som ved V-Dem, hvor man benytter landekspertes sikre oppgavens reliabilitet. En av de største surveyproblematikkene er at de som gjennomfører en survey har sin subjektive oppfatning av spørsmålene som blir stilt, noe som gjør at det kan forekomme bias. For å overkomme dette benytter V-Dem en bayesiansk modell hvor de tar med ekspertenes usikkerhet og scenariovurderinger inn i regnestykket (Coppedge et al., 2021, s. 7). Ved å plote inn

egenskapene til ekspertene i en slik modell gjør det lettere å ta med dette i betraktningen når man skal sammenlikne resultater på tvers av land, hvilket gjør datasettet mer reliabelt. Det å benytte landeksperter for innhenting av data er en metode ESS også tar for seg. Dette gjør at man bryter ned språkbarrierer og minsker sannsynligheten for at spørsmålene som blir stilt blir misforstått. Til slutt er disse datasettene tungt benyttet av forskere fra hele verden, og stor andel av forskning innenfor studiene av demokrati benytter mange av de overnevnte datasettene i sin forskning.

5.0 Analyse

Første del av analyse tar for seg sentrale trekk ved den demokratiske utviklingen i Europa, deretter følger analysen om utviklingen av høyrepopulistisk oppslutning. Dernest amalgameres høyrepopulistisk oppslutning og liberaldemokratiets utvikling. Videre belyses hvordan grad av økonomisk og kulturell tilfredshet kan påvirke høyrepopulistisk oppsving og demokratisk nedgang. Dette etterfølges av en analyse som studerer sammenheng mellom grad av innvandring og høyrepopulistisk oppslutning. Avslutningsvis i denne delen av analysen undersøker enkeltcaser som krystalliserer seg som spesielt markante eller har interessante endringer. Hensikten er å oppnå bedre forståelse for funnene som et supplement til datamaterialet alene. Denne kombinasjonen av et stort antall forskjellige kjøring og innsikt i om funnene samsvarer med de teoretiske antakelsene presentert i kapittel 2 gir kvalitetssikringen som er nødvendig for å utforske gyldigheten til oppgavens hypoteser.

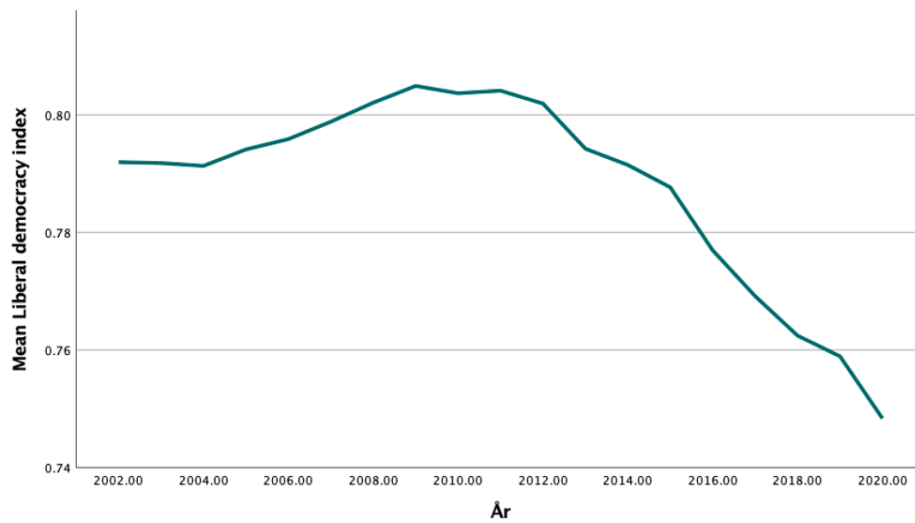
5.1 Liberaldemokratiets utvikling i Europa

H₁ Det har vært en demokratisk nedgang i Europa i perioden 2002-2020.

Innledningsvis, for å avdekke hvorvidt det vil være utslag for store forskjeller etter at utvelgelsen av land har blitt gjort, vil det bli gjennomført to individuelle kjøring av det liberale demokratiet. Figuren for alle land i Europa er lagt som vedlegg 5, og innebefatter utviklingen til det liberale demokratiet i alle europeiske land³⁵. Siden denne oppgaven ønsker å få et innblikk i forholdet mellom det liberale demokratiet og høyrepopulisme, vil det være hensiktsmessig å «sortere ut» de statene som det ikke foreligger data om vedrørende høyrepolitiske tendenser.

³⁵ Ekskludert Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino og Vatikanstaten.

Figur 5. Det liberale demokratiets utvikling i Europa, utvalgte land

Figur 5 viser i stor grad de samme, grove utviklingstrekkene som grafen i vedlegg 5, det er dog noen forskjeller³⁶ mellom de to grafene, men ikke så store at det vil ha store utslag for denne analysen. Det denne figuren viser er at den gjennomsnittlige utviklingen i Europa fra 2002 har hatt en svak økning de første åtte årene. Deretter har utviklingen begynt å stagnere og trådt inn i en lengre periode med nedgang. Man kan altså gjenkjenne Huntingtons (1991) demokratibølge i figur 5, samt Huntington og Diamonds (2015) demokratiske tilbakegang. Som nevnt defineres disse bølgene som en gruppe av overganger mellom ikke-demokratiske regimer til demokrati innenfor en gitt tidsperiode og visa versa. Teorikapittelet og Diamond (2015, s. 22) tar for seg at den demokratiske nedgangen startet i 2006, men i Europa har den altså startet senere enn den gjorde på verdensbasis. Man kan likevel se en tydelig nedgang fra 2011.³⁷ I tråd med teorikapittelet om demokratisk nedgang, viser også V-Dem sin *liberal democracy index* også en nedgang i det liberale demokratiet i Europa. Bakgrunnen for denne kjøringen er å avdekke hvorvidt den demokratiske nedgangen har funnet sted i Europa, slik som i resten av verden. Med utgangspunkt i dette kan det konkluderes med at det liberale demokratiet i Europa har blitt svekket, noe som har resultert i en demokratisk nedgang i perioden 2002-2020. H₁ kan derfor bekrefte.

³⁶ Aller først kan man bemerke at snittscoren på demokrati, som opererer på en skala fra 0-1, er vesentlig høyere i figur 5 enn i grafen hvor alle europeiske land er inkludert, som ligger vedlagt. Det er en gjennomsnittlig variasjon mellom toppunktene på 0,175. Det gjennomsnittlige toppunktet på overkant av 0,625 i vedlegget, imens det gjennomsnittlige toppunktet i figur 5 er rett over 0,8. Landene som er ekskludert fra figur 5 (sammenliknet med figur i vedlegg 5) er Albania, Belarus, Bosnia & Herzegovina, Irland, Island, Kosovo, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Malta, Moldova, Montenegro, Nord-Makedonia, Romania og Serbia. Ved å ekskludere disse landene har snittet for det liberale demokratiet i Europa gått opp. Grunnen til at denne figuren er lagt som vedlegge er fordi den ikke inngår i analysen.

³⁷ Utviklingen i figur 5 er en god del brattere enn i figuren hvor alle europeiske land er inkludert (vedlagt).

Tabell 2. Holdninger til demokratiet i Europa, deskriptiv statistikk

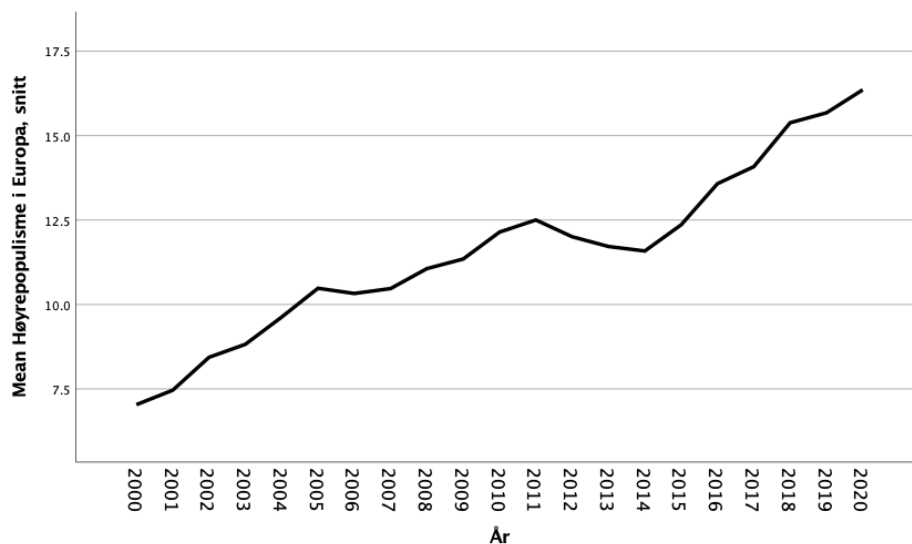
Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
How democratic [country] is overall	50548	0	10	6.19	2.471
How important for you to live in democratically governed country	68740	0	10	8.40	2.123
How satisfied with the way democracy works in country	413156	0	10	5.18	2.527
How satisfied with the national government	414519	0	10	4.20	2.476
Valid N (listwise)	48380				

Disse variablene fra ESS gir en generell indikasjon på holdningene til den europeiske befolkningen overfor demokratiet, hvilket er bakgrunnen for denne tabellen med deskriptiv statistikk. Det første spørsmålet i tabellen tar utgangspunkt i hvor demokratisk de forskjellige innbyggerne i europeiske land mener deres hjemland er. Altså hvor demokratisk mener en brite at Storbritannia er. Her kan man se at det på en skala fra 0-10, hvor 0 er *ikke i det hele tatt* og 10 er *veldig demokratisk*, er utvalgets gjennomsnitt 6,19 som er litt over middels. Neste spørsmål om hvor viktig det er for en å bo i et demokratisk land, så svarer europeere i snitt 8,40, hvilket tyder på at demokratiet er høyt verdsatt og veldig viktig for mange. De to påfølgende spørsmålene sikter seg i større grad på tilfredshet. Det første spørsmålet er rettet mot hvorvidt innbyggerne i de utvalgte landene er tilfredse med hvordan demokratiet virker i deres representative land. Her er det gjennomsnittlige svaret på 5,18, hvilket viser at folket vil ha en demokratisk styrt stat, men at det i mange tilfeller ikke er tilfreds med måten staten blir styrt på. Dette leder oss over til den siste variabelen i tabellen, som viser i hvor stor grad befolkningen er tilfreds med de nasjonale myndighetene. På samme skala skårer dette punktet 4.20, hvilket tyder på at befolkningen i Europa i gjennomsnitt er under midt på treet vedrørende tilfredshet overfor myndighetene. Selv om disse variablene ikke er testet mot hverandre i en regresjonsanalyse, men kun fremstilt gjennom deskriptiv statistikk, kan man likevel hente ut nyttig informasjon. For det første er det viktig for den europeiske befolkningen at landet styres demokratisk, samtidig som at de er mindre fornøyde med demokratiet. Og for det tredje er folket i mindre grad fornøyde med myndighetene.

5.2 Høyrepopulismens utvikling i Europa

H₂ Det har vært en økning i oppslutningen til høyrepopulistiske partier i Europa i perioden 2002-2020.

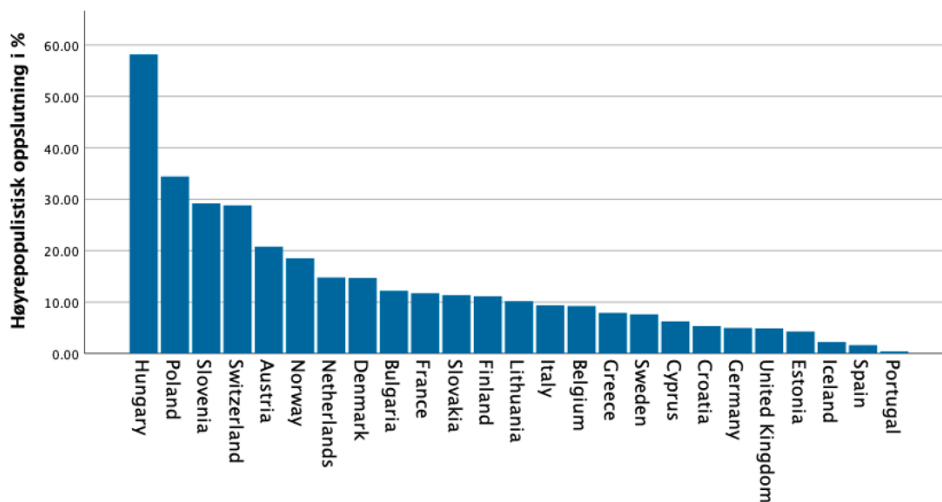
Figur 6. Høyrepopulismens utvikling i Europa

Denne grafen tar utgangspunkt i Timbro Authoritarian Populism Index sin data. Tallene i x-aksen viser prosentvis partipopularitet med utgangspunkt i valgoppslutning til de høyrepopulistiske partiene i Europa. Fra 2000-2005 kan man se en tydelig økning i oppslutningen, med et sprang fra under 7,5% til 10%, hvilket stemmer overens med Jupskås' (2013) fremstilling av den fjerde populismebølge. Den neste økningen i høyrepopulistisk støtte fra 2007 kan ha vært motivert av, eller forsterket av finanskrisen som rammet verden. En slik påstand understøttes av teoridelen i denne oppgaven som peker på at den største andelen av høyrepopulistiske velgere stemmer på bakgrunn av økonomirelaterte årsaker. (Inglehart, 2000; Inglehart & Norris, 2016, Algan et al., 2017; Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Fra 2008 ser man igjen en økning, frem mot 2011 hvor utviklingen preges av en nedgang. I 2014 kan man, igjen se en markant økning. Denne kan på lik linje knyttes mot en periode preget av flere terrorangrep i europeiske byer, i tillegg til flyktningbølge som skulle skylle over Europa i samme periode. Disse antatte årsakene til økt høyrepopulisme har støtte i tidligere empiri fremlagt i teorikapitlet som viste til at en sterk motivasjon for høyrepopulistiske kjernevelgere er kulturelt betinget. Dataen kan ikke utelukke at det ikke er andre årsaker til økt høyrepopulisme, men kan trygt bekrefte at det er økt høyrepopulisme i Europa i perioden 2002-2020, som er hypotesens utgangspunkt (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 12). Denne

økningen har vart frem til 2020. Denne figuren viser altså en klar og tydelig økning av høyrepopulistisk oppslutning i Europa fra 2002 til 2020, og man kan allerede her konkludere med at H₂ stemmer.

Figur 7. Høyrepopulistisk oppslutning, landoversikt 2020

Denne figuren viser den høyrepopulistiske oppslutningen for de enkelte landene i 2020, hvor det fremkommer tydelig at Polen og Ungarn har høy høyrepopulistisk oppslutning i de nasjonale parlamentene, sammenliknet med det europeiske gjennomsnittet for oppslutning dette året, som lå på 17,98%. Ungarn ligger desidert høyest med en oppslutning på 68,6%. Jan Werner-Müller (2016) beskriver hvordan høyrepopulisme undergraver demokratiet fra innsiden, hvilket sakte, men sikkert bryter ned demokratiet. Dette kan forklare hvordan skiftet i demokratiscore og høyrepopulistisk oppslutning har foretatt seg. For å trekke frem et eksempel på hvordan høyrepopulisme undergraver demokratiet fra innsiden kan det ungarske parlamentsvalget i 2010 belyses. Fra Fidesz med Orbán tok over stafettpinnen i Ungarn, skulle de holde den med et fast grep de kommende årene (Sitter, 2018, s. 349). Brakvalget for høyresiden skulle resultere i noen av de største og radikale endringene i moderne ungarsk politikk, hvor den grandiose oppslutningen til høyresiden under valget i 2010, var nok til at de kunne endre grunnloven, omkledd i en mer nasjonalistisk og kristen drakt, hvilket var mulig med et 2/3 flertall. Dette ble gjort i samråd med det høyreekstreme partiet Jobbik, som selv har en vedvarende oppslutning på ca. 20% (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 8).

I Fidesz' politiske ståsted med nasjonalistiske og kristne verdier, skulle bli innrullert. En av de mest betydningsfulle endringene var å overføre mer myndighet til den utøvende makt som

tilrettela for en mer autoritær og eneveldig regjering. Dette ble gjort på bekostning av maktfordelingsprinsippet som står sentralt i demokratisk forvaltningspraksis og myndighetsutøvelse (Sitter, 2018, s. 344). Det kan være interessant å se grunnlovsendringen i Ungarn i 2011 i sammenheng med Levitsky og Ziblatt (2018, s. 8-9) sin teori om hva som må til for å ha et godt demokratisk fundament, samt hva som eventuelt kan ses i sammenheng om demokratiets død. I teorien ble det gjort rede for to prinsipper som må være til stede for at demokrati skal overleve. Det første er *gjensidig toleranse* som gjelder for innbyggere og statsledere. Den gjensidige toleransen kan sies å ha blitt svekket på flere områder i Ungarn. Først og fremst kan man se på den manglende toleransen overfor minoritetsbefolkningen, hvor undergravelse av deres rettigheter har blitt en del av den nye grunnloven. Det andre er ideen om at politikere bør utvise tilbakeholdenhet med å bruke sine institusjonelle privilegier (Levitsky & Ziblatt, 2018, s. 8-9). Dette har blitt brutt på flere fronter, blant annet ved å konsentrere makten ved endring i valgsystemet, noe som gjør det krevende å realisere en opposisjonskoalisjon.

På andre siden av skalaen ligger Portugal med 1,6% høyrepopulistisk oppslutning. Dette illustrerer den store spredningen av den høyrepopulistiske oppslutningen i Europa, og hvilke land som kan være interessant å se nærmere på. Et element som er nødvendig å presisere er hvordan de forskjellige høyrepopulistiske partiene ligger i forhold til hverandre, hvis man skulle sett de forskjellige partiene på en egen skala for hvor moderate eller ekstreme de er. Selv om alle partiene oppfyller kriteriene for høyrepopulisme, så vil man kunne anta at enkelte av disse partiene er mer «comme-il-faut» enn de andre, hvilket kan gjøre at en større gruppe vil stemme på partiene. Og for å kontre, så kan det hende at enkelte av de høyrepopulistiske partiene ligger i grenseland til å være radikale, at de ikke får høy oppslutning. Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 5) belyser tre hovedtrekk fra den fjerde høyrepopulistiske bølgen som brer seg over Europa. For det første har partier som har kommet om lovnader om nasjonal suverenitet fått bemerkelsesverdig støtte fra folket. Det samme gjelder for partier som prioriterer de innfødtes rettigheter samtidig som de tilsidesetter innvandreres rettigheter. Alternative für Deutschland (AfD) i Tyskland, Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ) i Østerrike sammen med Rassemblement National (RN) i Frankrike er noen av partiene som har økt egen oppslutning, også utenfor sine faste velgere (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 5). Det andre hovedtrekket, er ikke så ulik Sandrin (2021) sin tilnærming om nisjepartier i utkanten og deres systemiske forankring. Det som blir belyst av Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 5) er hvordan

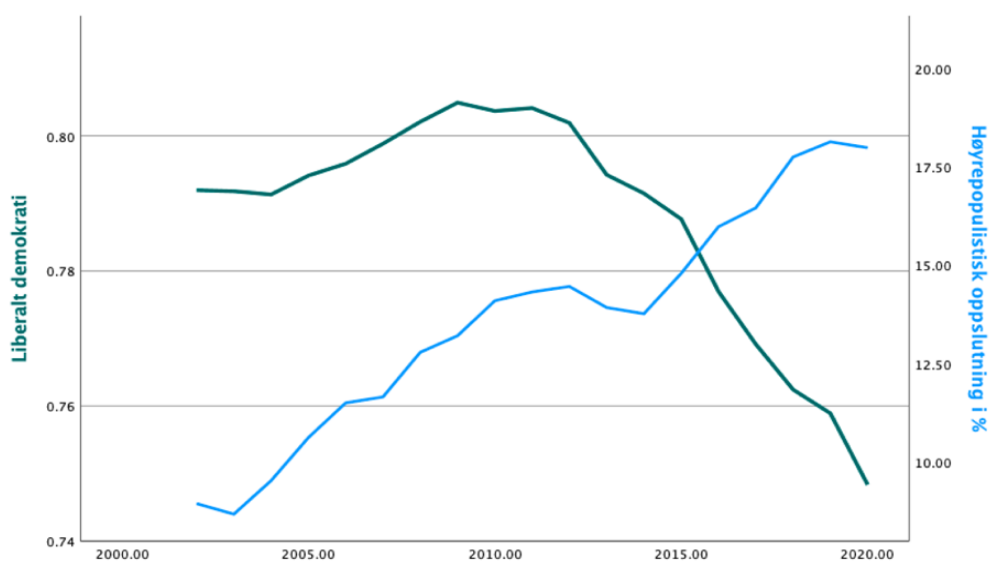
høyrepopulistiske partier får fotfeste og mobiliserer seg innad i nasjonale parlamenter. Dette gjøres gjerne ved at de kommer seg inn i parlamentene som en opposisjon, eller gjennom samarbeid i mindretallsregjering, har fått mulighet til å markere seg overfor velgermassen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022). Dette leder oss over til det tredje elementet, som går ut på hvordan høyrepopulistiske partier påvirker andre partiers agendaer (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 5). Partier som Fidesz i Ungarn og Praow i Sprawiedliwość (PiS) i Polen, er eksempler på partier som har styrket sin egen makt igjennom en slik form for mobilisering gjennom samarbeid eller opposisjon. Halikiopoulou og Vlandas (2022) trekker særlig frem hvordan dette gjelder innvandringspolitikk, og at de sentrumsnære partiene (i noen tilfeller også mot venstresiden) må imøtekomme deres politikk og strategier.

5.3 Demokrati og høyrepopulisme

H₃ Land som scorer høyt på høyrepopulistisk oppslutning, har lavere demokratiscore.

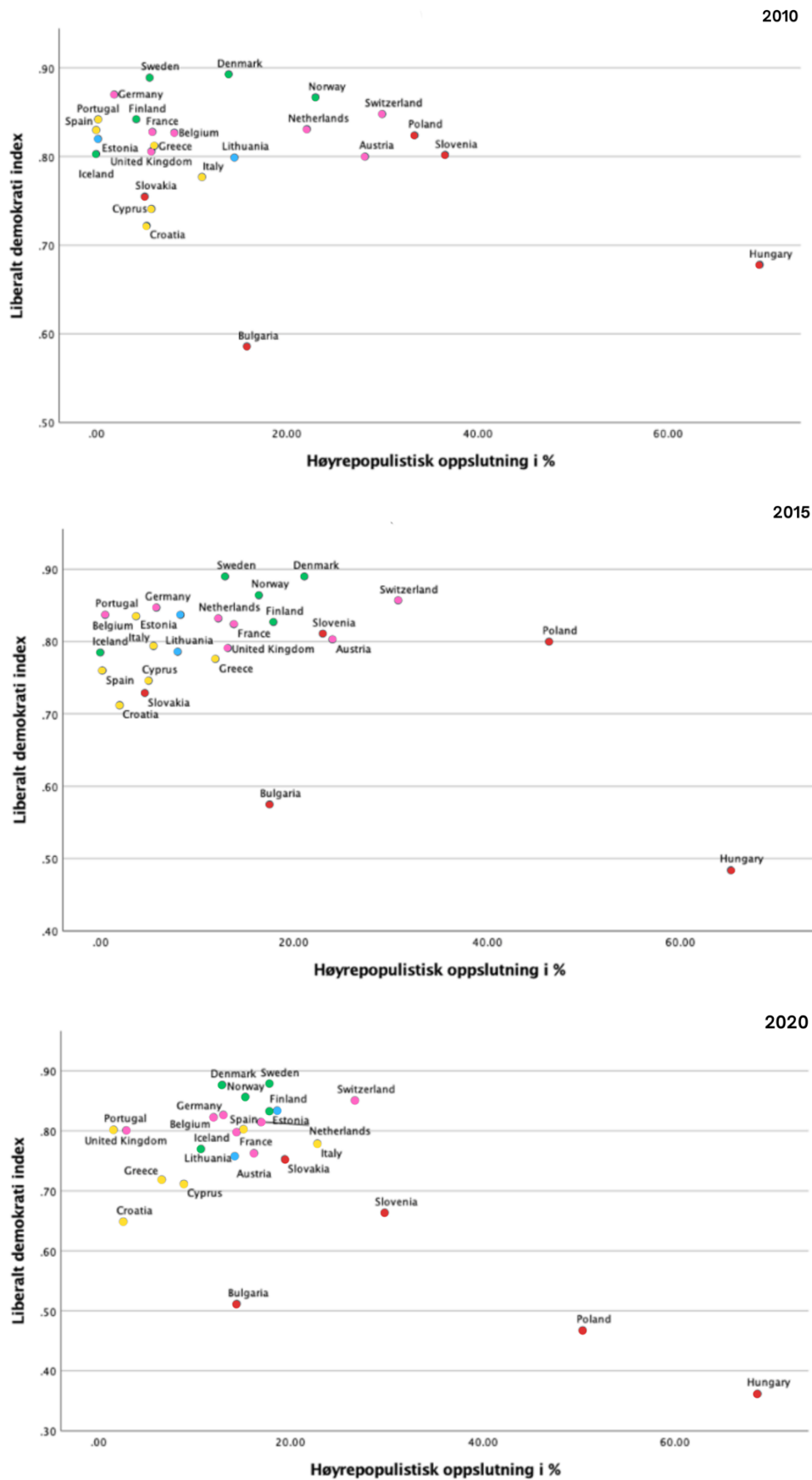
Gjennom denne oppgaven har det blitt gjort flere frempek på gestalten ved denne hypotesen, blant annet i konstruksjonen av det teoretiske rammeverket er det blitt diskutert ulike motivasjonsfaktorer. Herunder høyrepopulistisk oppslutning i Europa og hvilke sammenhenger dette har med demokratiets utvikling.

Figur 8. Liberalt demokrati & høyrepopulistisk oppslutning i Europa

Følgende graf illustrer en nedgang av liberaldemokratiet i Europa (grønn) og en økning av høyrepopulisme i de nasjonale parlamentene (blå). Siden det allerede har blitt gjort rede for de gjeldende utviklingstrekkene tidligere i analysen, vil jeg ikke gå særlig grundig inn på dette her. Det vil derimot være hensiktsmessig å se enda nærmere på de to grafene i sammenheng, og opp mot hverandre. Indikatoren for det liberale demokratiet var på et mye høyere nivå enn indikatoren for høyrepopulisme i 2002, som er grafens startskudd. Til å begynne med kan det se ut til at den høyrepopulistiske oppslutningen og demokratiutviklingen går relativt parallelt frem til rundt 2009 hvor demokratiet starter sin nedgang. Fra 2010 var det mye som skulle skje internt i de nasjonale parlamentene som skulle få fart på økningen av høyrepopulistisk støtte, noe som vil bli belyst i de påfølgende sidene. Det som derimot er umiddelbart interessant er brytningspunktet mellom de to linjene i perioden 2015/2016, hvor den demokratiske utviklingen daler og den høyrepopulistiske oppslutningen øker. For å se nærmere på dette vil det primære fokuset være forbeholdt perioden etter 2010. De påfølgende sidene vil undersøke mer inngående utviklingstrekk i de ulike landene for å få bedre innblikk i forholdene som rører seg.

Figur 9. Nivå av liberalt demokrati & høyrepopulistisk oppslutning 2010, 2015, 2020

Figurene på forrige side illustrerer endringene som har skjedd i dynamikken mellom høyrepopulisme og den demokratiske utviklingen siden 2010. Det man kan trekke ut av figurene er at de fleste landene har hatt en økning i høyrepopulistisk oppslutning siden 2010, samtidig som at de fleste landene har gått ned på demokratinivå. Herunder ser man at de post-kommunistiske landene har hatt en nedgang i demokratiutviklingen, med unntak av Slovakia. Samtlige av disse landene har hatt en økning i høyrepopulistisk oppslutning. De samme trekkene kan man se for de nordiske landene, men at Danmark og Norge har hatt en liten nedgang i den høyrepopulistiske oppslutningen. De sør-europeiske landene har også hatt en økning i høyrepopulistisk oppslutning, det samme kan man i stor grad observeres i de andre regionene i Europa også.

Tidligere har Ungarn blitt belyst gjeldende store skifter i demokratinivå og høyrepopulistisk oppslutning. Det vil også være hensiktsmessig å trekke frem Polen, da det kan se ut til at de følger de samme fotsporene som Ungarn har tråkket opp. Her kan man også trekke frem Ziblatt og Levitsky (2018, s. 23-24) og hvordan de belyser at demokratiske institusjonene svekkes av at man begrenser rettsvesenets uavhengighet, innstramming av pressefrihet og de sivile rettighetene. PiS i Polen endte med en betydelig seier i parlamentsvalget og presidentvalget i 2015, noe som ga partiet og Kaczyński makten til å spenne ben på de polske domstolene (Sata & Karolewski, 2020, s. 214). Metoden de har benyttet startet med å vedta en ny lovgivning som skulle begrense rettsvesenet betraktelig ved å gi parlamentet myndigheten til å utnevne dommere (Freedom House, 2020). I praksis betyr dette at de kan velge dommere som vil favorisere deres parti, noe som setter det uavhengige rettsvesenet i lenker (Sata & Karolewski, 2020, s. 210). Eksempelvis har dette muliggjort økt nepotisme med eksempler hvor ektefeller av partipolitikere har fått høythengende stillinger innad i domstolene (Sata & Karolewski, 2020, s. 214). I tillegg har ytringsfriheten vedrørende domstol-saken også blitt innskrenket. For hvis en dommer kritiserer denne lovgivningen, vil vedkommende kunne risikere straff (Sata & Karolewski, 2020, s. 210). Dette betyr at deler av domstolens makt og autonomi, har blitt overført til den lovgivende og utøvende makten, hvilket strider sterkt imot Dahl (1956, s. 84) sitt sjette kriterium for et liberalt demokrati, at alle samfunnsborgere har rett til å utrykke seg og sine meninger overfor alle politiske dilemmaer. Dette er et kroneksempel på hvordan demokratiske institusjoner svekkes av illiberale prinsipper som finnes i høyrepopulistiske partier (Zakaria, 1997, s. 22). Dette samsvarer også med Ziblatt og Levitsky (2018, s. 80) sin teori om hvordan nøytrale statlige organer blir byttet ut av den politiske makten til fordel for

lojalister, i tillegg til at autoritære ledere vil omskrive regelverkene til egen fordel (Ziblatt og Levitsky, 2018, s. 88).

Det finnes naturligvis et hav av metoder som blir benyttet for å stikke kjepper i hjulene til maktfordelingsprinsippene, men det er også andre relevante påvirkningsmetoder som blir løftet frem i mobiliseringen av ytre-høyre og høyrepopulisme. Et argument som blir løftet opp og frem av Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 130) er hvordan de høyrepopulistiske partiene har påvirket andre partier sin dagsorden, blant annet for å mobilisere egen politikk. Partier som Fidesz, Prawo i Sprawiedliwość (PiS), Srpska napredna stranka (SNS) og Slovenska demokratska stranka (SDS) har et dominerende mønster i sin tilnærming til andre partier, blant annet ved at de 'radikaliserer' mainstream-partiene og de som hviler i sentrum på den politiske skalaen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 130-132). Dette kan ses i lys av hvordan Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 130) hevder at høyrepopulistiske partier mobiliserer makt, ved at de påvirker andre partier sin dagsorden.

PiS, lov og rettferdighetspartiet i Polen, er ansett som et av de mer vellykkede partiene når det kommer til å sanke stemmesedler fra de polske stemmeberettigete. Deres tilnærming har vært å rette sterk kritikk mot innvandringspolitikken til EU, noe som appellerer til deler av befolkningen i Polen (Sata & Karolewski, 2020, s. 218). I likhet med den ungarske regjeringen har PiS kjørt offensive kampanjer mot de store flyktningstrømmene, eksempelvis ved å hevde at flere flyktninger er synonymt med økt kriminalitet. Denne tilnærmingen polariserte debatten vedrørende flyktninger, noe som også skulle øke den kulturelle avstanden til europeiske beslutningstakere i Brussel. Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 130) belyser hvordan konkurrentene er nødt til å tilpasse seg de høyrepopulistiske partiene sin politikk, når oppslutningen er så markant som den er. Dette gjelder særlig innvandringspolitikk, og at de sentrumsnære partiene (i noen tilfeller også mot venstresiden) må imøtekomme deres politikk og strategier. Dette er fenomener vi også har vært vitner til her i Skandinavia. Et eksempel er Dansk Folkeparti (DF) som har markert seg innenfor dansk politikk siden tidlig 2000-tallet (Halikiopoulou & Vlandas, s. 8). Med sin lange fartstid, har DF etter hvert blitt anerkjent som et 'vanlig' parti blant mainstream partiene, noe som tillater dem å påvirke andre partiers agendaer (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 111). Ved å påvirke andre partiers agendaer, vil også *normalen* forskyves, i forhold til politiske meninger, noe som i dette tilfellet gjør at normalen er forskjøvet til høyre.

5.3.1 Politisk tillit

H4 Det har vært en nedgang i den politiske tilliten i Europa i perioden 2002-2020.

Basert på at demokratiet er et tillitsbasert system, vil en logisk slutning være at en nedgang i folkets tillit vil kunne resultere i en demokratisk nedgang eller omvendt. De påfølgende sidene vil ta for seg hvorvidt det har vært en nedgang i den politiske tilliten i perioden 2002 til 2020. For å måle den politiske tilliten i Europa er følgende variabler blitt benyttet:

Tabell 3. Deskriptiv statistikk, folkets tillit

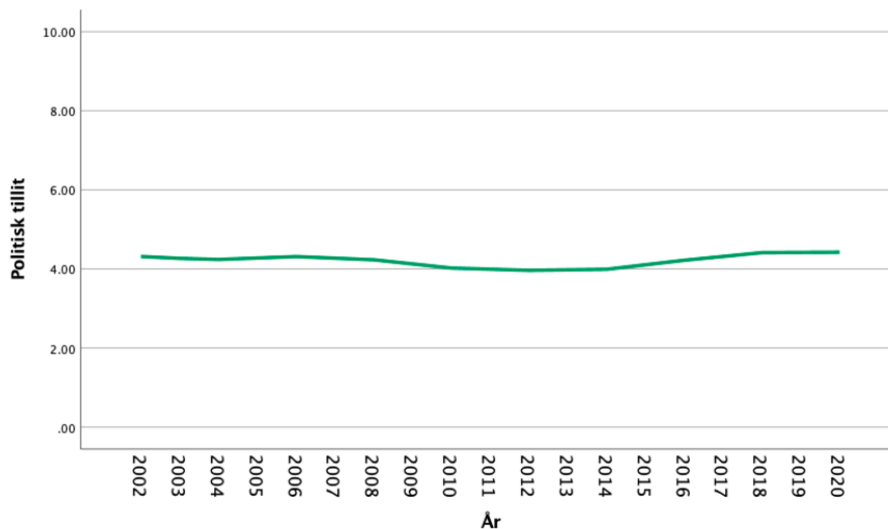
Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Trust in political parties	379839	0	10	3.47	2.382
Trust in country's parliament	419139	0	10	4.36	2.598
Trust in politicians	421930	0	10	3.51	2.405
Trust in the legal system	419434	0	10	5.09	2.704
Trust in the European Parliament	382410	0	10	4.43	2.498
Valid N (listwise)	338953				

Denne tabellen gir et innblikk i et knippe relevante variabler, samtidig som at de kan gi en indikasjon på hvordan situasjonen ser ut. I dette tilfellet ønsker jeg å belyse tilliten til forskjellige demokratiske institusjoner, politikere og partier, med utgangspunkt i ESS. Bakgrunnen for denne tabellen er at den for det første gir et innblikk i folkets tillit, som er helt sentralt i et velfungerende demokrati (Van der Meer, 2017), samt at dette i stor grad kobles opp mot høyrepopulisme, siden manglende tillit til disse elementene er en sentral komponent innenfor demokratisk tilbakegang. Aller først kan man se at tilliten til rettssystemet ligger på 5,09, som er midt på treet. Dernest kan man se at tilliten til det nasjonale parlamentet ligger på 4,36, og tilliten til Europaparlamentet har en skår på 4,43.

Dette kan tyde på at det er marginalt høyere tillit til Europaparlamentet enn til de nasjonale parlamentene, men dette kan ikke hugges i stein med en slik tabell. Videre kan man se at tilliten til de politiske partiene og tilliten til politikerne er de variablene som har lavest gjennomsnitt på henholdsvis 3,47 og 3,51. At folket har mindre tillit til politikerne og til de politiske partiene kan også tolkes opp mot enkelte deler som er innrammet i teorikapittelet. Eksempelvis populismens kjerneverdi om anti-elitisme. Den svekkende tilliten til den styrende elite er et symptom innenfor det liberale demokratiet, noe som rokker ved dets stabilitet. Dette er en gjenganger man også kan se i de mest vitale demokratiene i verden. Misnøye mot den sittende

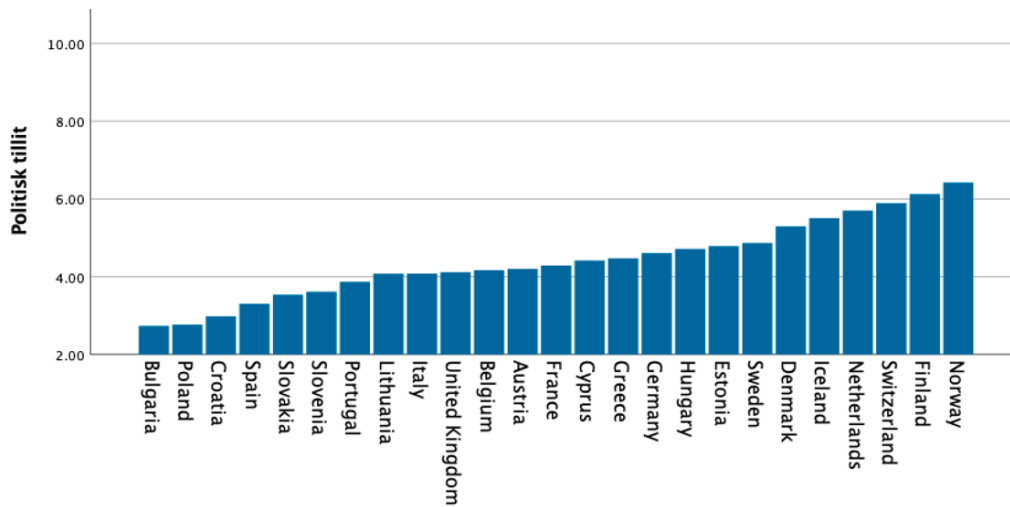
regjeringen, som gnager over tid, og ender med at opposisjonen tar over stafettpinnen, er noe man har bevitnet ved flere anledninger i Europa. Disse variablene sier derimot svært lite noe om utviklingen av tilliten i Europa, så derfor har disse blitt omkodet til en indeks for å se nærmere disse trekkene.

Figur 10. Politisk tillit i Europa

Etter å ha slått sammen de overnevnte variablene kan man se nærmere på utviklingstrekkene. Det ble gjennomført en kjøring for å se på utviklingstrekkene, og det viser seg at det er svært lite variasjon det opereres med i denne figuren. Tilliten i Europa gikk ned i perioden mellom 2006/2007 frem til 2012. Heretter har gått opp igjen frem til 2020. Basert på dette kan man hevde at en nedgang i politisk tillit har funnet sted i perioden 2002 til 2020, men den har vært marginal samtidig som den har økt igjen. På bakgrunn av dette vil det være problematisk å stille seg positiv til hypotesen. For et ytterligere dypdykk har en ny kjøring for 2020 blitt gjennomført for å se hvordan det står til med tilliten i de enkelte europeiske landene.

Figur 11. Politisk tillit i Europa, 2020

Denne figuren avdekker en del forskjeller når det kommer til politisk tillit i Europa. Snittet på den politiske tilliten i Europa lå på 4,42 i 2020, noe som fastslår viktigheten av å gå ytterligere inn på enkelte år og land for å se nærmere på fenomener. I dette tilfellet kan man se at Polen og Bulgaria scorer lavest på tillitsindeksen. Videre scorer Norge, Finland og Sveits høyt. Basert på tidligere indikasjoner om at demokratisk nedgang og økt høyrepopulisme skyldes manglende tillit, vil en logisk slutning være en forventning om at Ungarn vil score lavt på politisk tillit.

Grunnen for svekket tillit er mangefasettert og kompleks, litteraturen henviser blant annet til brutte valgløfter, manglende transparens, økende polarisering eller politiske skandaler. I Ungarn sitt tilfelle har den politiske tilliten blitt utfordret ved flere anledninger. Et eksempel på den sistnevnte kan være den politiske skandalen i Ungarn i 2006. Dette har senere blitt sett på som sosialistpartiet, MSzP, sitt politiske selvmord. Skandalen var en intern “pep-talk” av partileder og statsminister, Ferenc Gyurcsány, som skulle bli lekket til den nasjonale radiostasjonen Magyar Rádió (BBC News, 2006). Den interne samtalen i partiet inneholdt flere tilståelser, blant annet om valgløfter basert på løgner, i tillegg til grov ordbruk, hvilket ikke falt i god jord hos folket. Dette resulterte med store opptøyer fra den ungarske befolkningen, som krevde at statsministeren måtte gå av (Strømmen, 2028, s. 91). Dette var som servert på et sølvfat til Orbán and Fidesz, i forkant av valgkampem de var på vei inn i, hvilket var akkurat det som trengtes for å styre valgvingen mot høyre. En skadeskutt Gyurcsány gikk av, i forkant av valget i 2009 (Strømmen, 2018, s. 91). Prosjektet hans om å snu MSzP til et moderne sosialdemokratisk parti hadde et mislykket utfall, og mot slutten av Gyurcsánys periode, ble Ungarn rammet av en ny økonomisk krise etter den verdensomspennende finanskrisen

(Strømmen, 2018, s. 94). Van der Meer (2017) viser til at nedgang i politisk tillit er med på å fyre opp under demokratikrisen, og Geurkink et al. (2020) hevder at populistiske holdninger er relatert til politisk tillit. Etter denne seansen skulle Orbán komme vinnende ut av valget i 2010, med en visjon om å forene ungarsk politikk. Dette viser i grove trekk hvordan et tillitsbrudd kan snu politikken, da tillit er sentralt i et demokrati. Den politiske tilliten i Europa opplever som andre fenomen naturlige svingninger³⁸, det vil derfor være problematisk å bekrefte hypotesen basert på en periode med minimal endring i form av en nedgang i tilliten. Utgangspunktet vil derfor være at det ikke foreligger en nedgang i den politisk tillit, men heller en periode hvor tilliten er litt svekket. Hypotesen vil derfor bli avkreftet, og det konkluderes med at det ikke foreligger en nedgang i den politiske tilliten i Europa, basert på dataen som foreligger. Det skal nevnes at det kan hende at enkelte land har opplevd en slik nedgang, selv om det ikke kommer til syne i denne oppgaven.

5.3.2 Politisk og økonomisk tilfredshet

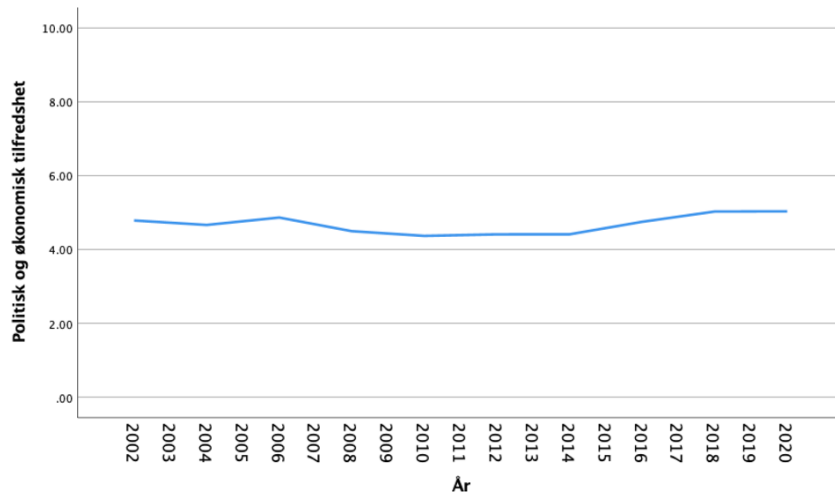
H₅ Det har vært en nedgang i folkets overordnede tilfredshet tilknyttet økonomiske og politiske forhold i Europa i perioden 2002-2020.

Når man skal forsøke å sette seg inn i hvorfor enkelte ønsker å stemme på høyrepopulistiske partier, dukker ord som *misnøye* og *utilfredshet* opp. Og da i den konteksten at man er misfornøyd eller utilfreds med den nåværende situasjonen, hvilket dyrker et ønske om endring. Politisk og økonomisk tilfredshet antas også å være tett sammenkoblet med politisk tillit. Bakgrunnen for dette er når befolkningen er tilfreds med de politiske og økonomiske forholdene, vil det også være større sannsynlighet for at de har tillit til myndighetene. I tillegg kan man se sammenhenger med at den høyrepopulistiske stemmeavgivningen ofte er motivert av fraværende tilfredshet, eller misnøye. Hvis man tar utgangspunkt i teorien og Halikiopoulou og Vlandas (2022) så stemmer befolkningen på høyrepopulistiske partier basert på politisk misnøye tilknyttet kulturelle og økonomiske forhold. Og Algan et al. (2017, s. 310) tar for seg at manglende tillitt kan forklares med kulturelle forhold og økonomiske usikkerheter. Med utgangspunkt i at figur 10 ikke avdekker noen form for nedgang i den politiske tilliten, vil denne delen se på tilfredsheten i Europa for å se om man kan avduke noen forskjeller. Siden vi allerede

³⁸ Det vil være interessant å gjennomføre dypdykk i større og langtekkelige endringer over tid, fremfor et minimalt avvik for en kortere periode.

har konkludert med at det foreligger en økning av høyrepopulistisk oppslutning i Europa, vil det være interessant å se om denne oppslutningen kan knyttes opp til den overordnede tilfredsheten overfor økonomiske og politiske forhold. For å illustrere dette vil en indeks for politisk og økonomisk tilfredshet bli benyttet.

Figur 12. Politisk & økonomisk tilfredshet i Europa

Denne figuren er sammensatt av ESS sine variabler tilknyttet politisk og økonomisk tilfredshet. Denne oppgavens teoretiske rammeverk har lagt opp til at Europa er underlagt en tillitskrise, som kan forklare økningen av den høyrepopulistiske oppslutningen (Van der Meer, 2017; Algan et al., 2017, s. 310). Tatt figur 10 og 12 i betraktning, er det svært lite som tyder på at man står midt i en tillitskrise. Figuren over viser derimot noen andre utviklingstrekk enn det teorien legger til grunn. Disse utviklingstrekene vil derimot kunne skyldes variasjoner innad i land som vil bli «nullet ut» på grunn av at det er gjennomsnitt som blir benyttet som mål.

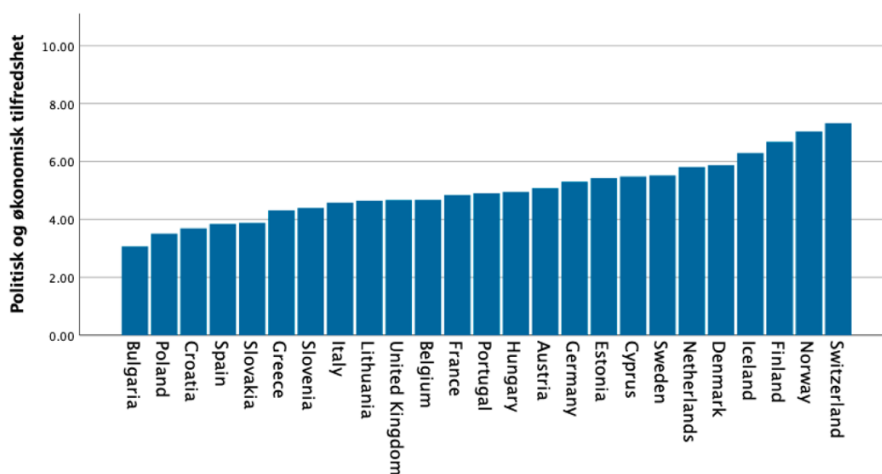
Da begge disse indeksene viste nærmest helt flat utvikling, valgte jeg å gjøre kjøring av begge variablene for samtlige land³⁹. Her kom mer eller mindre de samme utviklingstrekene til syne, altså at det ikke foreligger en nedgang i politisk tillit, eller i politisk og økonomisk tilfredshet. Man kan derfor avkrefte de antatte forholdene i overnevnte avsnitt, at variasjonene imellom landene kompenserer hverandre. Selv om det ikke har vært en nedgang i tillit eller tilfredshet, kan man heller se på utviklingen som en manglende forbedring som har strekt seg over lang tid. Etter å ha gjort kjøring for alle landene i vedrørende politisk tillit og politisk og økonomisk

³⁹ Se vedlegg 6.

tilfredshet, har det kommet frem at alle (med få unntak) har vist en flat utvikling igjennom 18 år. En flat utvikling kan tolkes til å være en *manglende forbedring*. Selv om det ikke har vært en direkte nedgang i tillit eller i tilfredshet, så ser man at de aller fleste landene ligger på fem eller lavere på disse to indeksene (tillit og tilfredshet). Dette stemmer overens med Geurkink et al. (2020) om at høyrepopulistisk støtte kan ses i lys av *lavere nivåer* av politisk tillit.

Dette betyr at det ikke har vært nedgang, og at det er et potensial for forbedring. Dette kan tolkes dithen at manglene forbedring vil resultere i et ønske om endring, som videre resulterer i at enkelte stemmer på høyrepopulistiske partier. Hvis man som individ står i en manglende forbedring i 18 år, kan man være mer tilbøyelig til å avlegge en stemme for et ytterparti, spesielt hvis sentrumpartiene ikke leverer. Tatt dette i betraktning vi man på lik linje som i H4 måtte avkrefte H₅, om at det har vært en nedgang tilknyttet den overordnede tilfredsheten tilknyttet politiske og økonomiske forhold i Europa i perioden 2002-2020.

Figur 13. Politisk & økonomisk tilfredshet, landoversikt 2020

For å se nærmere på fordelingen av tilfredsheten i Europa, per 2020, vil denne figuren være behjelpelig. I 2020 lå den gjennomsnittlige politiske og økonomiske tilfredsheten på 5,03. Overfor kan man se at det er relativ stor spredning i hvor stor eller liten grad befolkningen innad i landene er tilfredse. Det som er interessant her er at man ser en klar sammenheng mellom de landene som skårer høyt på BNP per innbygger og deres tilfredshet overfor økonomiske og politiske forhold. Det er også de samme landene som ligger høyt når det kommer til tillit, og demokratinivå, med noen mindre omrokkeringer. Man kan derimot se at land som Polen og Bulgaria scorer lavt på tilfredshet, samtidig som det er gjort rede for at de scorer høyt på

høyrepopulistisk oppslutning. I tillegg kan man se at Ungarn ligger relativt midt på treet når det kommer til tilfredshet, samtidig som at de ligger på 22. plass av 25 land, når det kommer til BNP per innbygger. Neste kapittel vil se nærmere på sammenhengene mellom de økonomiske forholdene i Europa, i sammenheng med høyrepopulisme og økonomi.

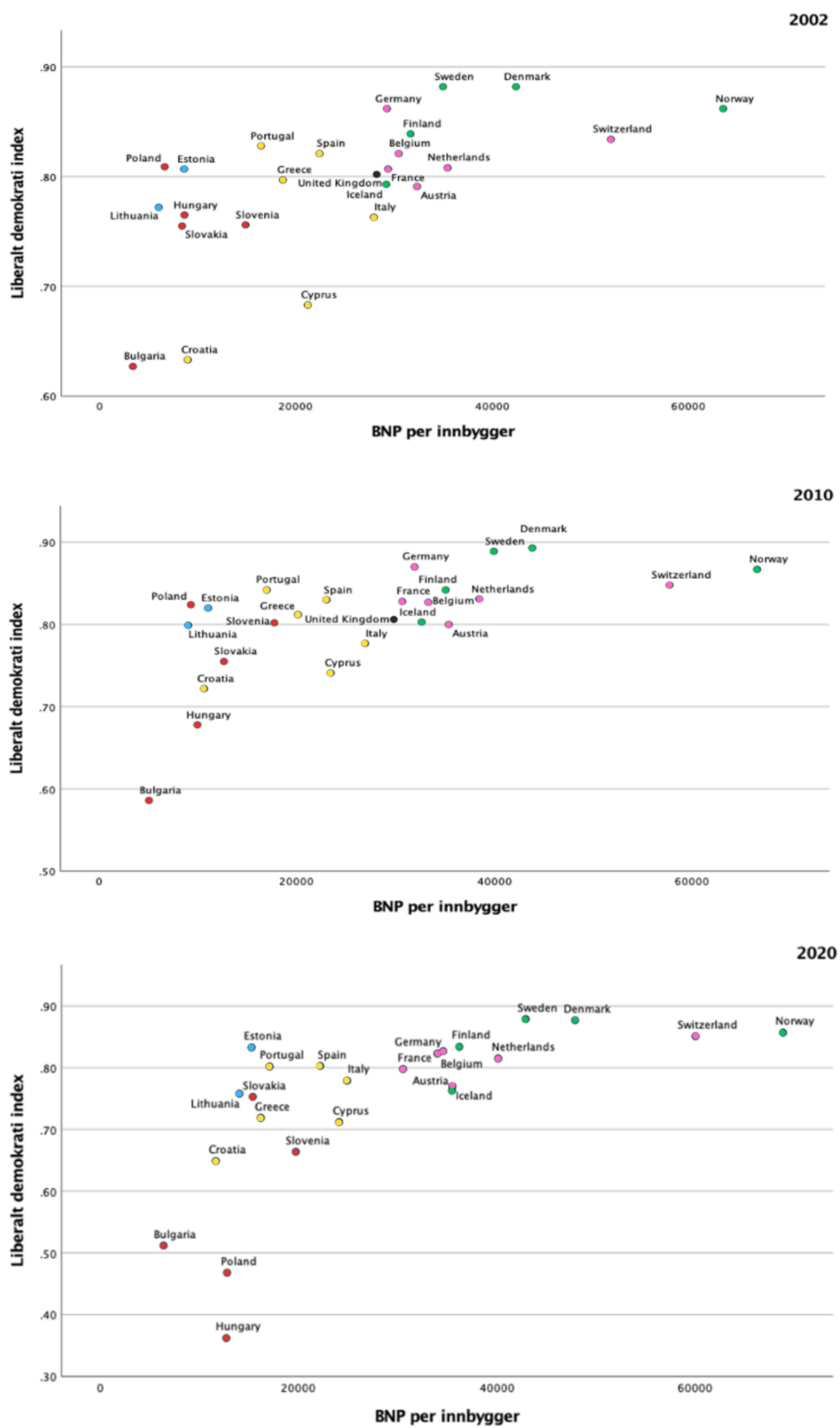
5.3.3 Økonomiske forhold

H_{6a} Jo høyere nivå av bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger, desto høyere demokratisk nivå.

Som tidligere nevnt i teoridelen, er dette en populær hypotese innenfor studier av demokratisk utvikling. Det denne hypotesen tar utgangspunkt i er at det er en positiv sammenheng mellom BNP per innbygger og demokratinivå. Dette har blitt forsket på ved flere anledninger og det foreligger til en viss grad empirisk belegg for denne hypotesen.

Det dette kapitlet skal se nærmere på er om det kan være noen sammenheng mellom et lands nivå av BNP per innbygger og dets demokratinivå. Bakgrunnen for denne hypotesen er at det ofte er slik at en demokratisk stat har høy BNP per innbygger, og mindre demokratiske gjerne har lavere BNP per innbygger. BNP per innbygger er en indikator for en stats produksjonsnivå og inntektsnivå (Knutsen, 2021, s. 104), men man kan også lese mer ut av disse tallene. Ved at en stat har høy BNP per innbygger, så kan dette ofte bli sett i sammenheng med høyere inntektsnivå, høyere utdanning, sosial stabilitet og mobilitet, og andre trekk som gjerne korrelerer med høy BNP. Disse trekkene er også noe som gjenspeiler seg i demokratier, og som kan ses på som en faktor for å vedlikeholde demokratiene.

Figur 14. BNP per innbygger & liberalt demokrati, 2002, 2010, 2020.

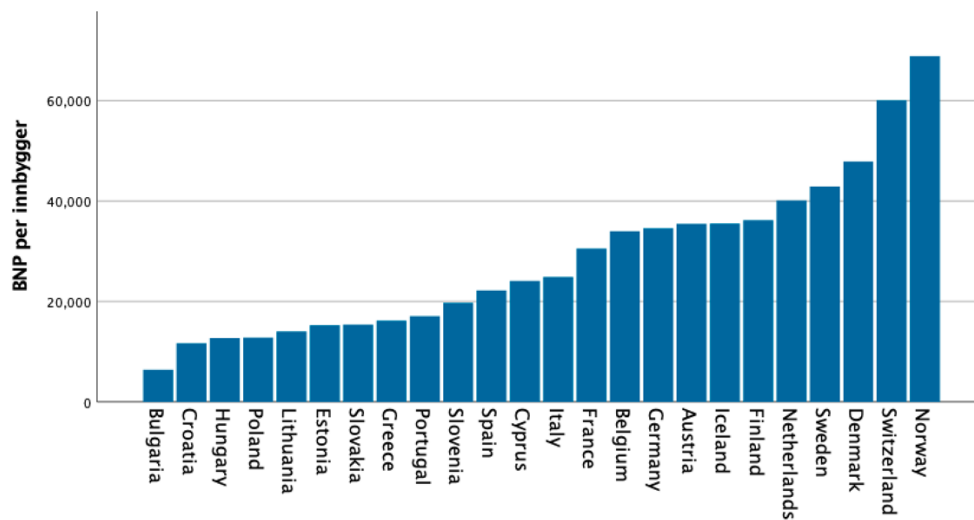

Disse tre figurene illustrerer de utvalgte landenes endring/utvikling i tre intervaller fra 2002 til 2010 og 2020. I perioden fra 2002 til 2010 har det ikke vært noen markante nedganger i hverken demokrati eller i forhold til BNP per innbygger, tatt figurene i betraktning. Ofte, når en studerer land deler man de inn i regioner basert på kultur, språkgrener, historiske linjer og sosioøkonomiske nivåer. Det man kan lese ut av figuren på forrige side er at mange av landene med disse fellestrekkene samler seg i stor grad etter demokratinivå og nivå av BNP per innbygger også. Man kan se at land fra Baltikum, som Estland og Litauen ligger relativt tett, i tillegg til at de begge ligger rett rundt .80 på demokratinivå, samtidig som at de ligger i det nedre skiktet på BNP per innbygger. Post-kommunistiske land som Polen, Ungarn, Slovenia, Slovakia og Bulgaria, for så vidt også Estland og Litauen også, ligger også i samme skikte igjennom alle tre intervallene.

Disse landene har i liten grad utviklet seg økonomisk, men har hatt en nedgang i demokratiscore, med unntak av Slovakia som i stor grad ligger stabilt på demokratiscore. Videre ser man at Portugal, Spania, Hellas, Italia, Kypros og Kroatia har hatt en økning eller ligger stabilt på demokratiscoren og BNP mellom 2002 og 2010, men at de aller fleste har hatt en demokratisk nedgang igjen i neste intervall. Tyskland, Frankrike, Belgia, Nederland, Østerrike og Sveits ligger høyt på demokratiscore og på BNP per innbygger igjennom hele perioden, men samtidig har de alle opplevd en liten nedgang i demokratiscore. De nordiske landene, Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island ligger alle høyt på demokratiscoren, men de ligger også veldig spredt på nivå av BNP per innbygger. De har alle hatt økonomisk vekst i denne perioden, men de har også hatt litt nedgang i demokrati.

Det man derimot kan bite seg merke i for denne perioden er at land som Bulgaria, Kypros, Kroatia og Litauen har hatt en større endring i demokratiscore, hvor de alle har økt. De aller fleste land har en liten økning i BNP per innbygger, hvilket viser at det mellom disse to intervallene har stabilisert seg til tross for at finanskrisen finner sted i denne perioden. I intervallet mellom 2010 og 2020, er det derimot større endringer som har funnet sted. Det første som er hensiktsmessig «å gule ut» er spredningen i demokratiscore. I 2010, og 2002 for så vidt, er det ingen av landene som scorer lavere enn 0,5 på V-Dem sin demokratiscore av de utvalgte landene, men i 2020 kan man se at Polen ligger rett under 0,47 og Ungarn ligger under 0,36. Videre så kan man tyde et trekk ved at de fleste land har en moderat økning i BNP per innbygger, samtidig som at flere av landene opplever en nedgang i demokratiscore.

Figur 15. BNP per innbygger, landsoversikt 2020

Et trekk som til dels kan identifiseres imellom 2010 og 2020 er at flere av landene som ligger lengst mot venstre på BNP per innbygger scoren⁴⁰, også har opplevd en mindre eller større nedgang i demokratiscore. Et annet trekk er at de statene som ligger langt til høyre på BNP per innbygger, generelt sett holder seg stabilt på demokratiscoren også, med enkelte mindre endringer. Figur 15 viser derimot flere trekk som står i tråd med det teoretiske fundamentet i denne oppgaven. Land som scorer høyt på demokratiindeksen, slik som Norge, Sverige, Sveits, Danmark, Finland, Nederland og Tyskland, ligger høyt når det kommer til BNP per innbygger, noe som samsvarer med Lipsets teori (1959).

Det er derimot viktig å nevne at selv om det på enkelte områder kan se ut til at det er korrelasjon mellom demokratiscore og BNP per innbygger, er ikke dette nødvendigvis synonymt med at det foreligger kausalitet. Altså, det er ikke gitt at det er de økonomiske forholdene i disse landene som påvirker nivået av demokrati, men at det kan være flere faktorer som påvirker begge målene (BNP per innbygger og demokrati), slik som tidligere nevnt i dette kapittelet. Denne hypotesen blir til en viss grad støttet av empiri, men det er naturligvis noen svakheter ved å benytte disse målene. Innenfor feltet er det ved flere anledninger belyst de positive sammenhengene mellom økonomisk utvikling og hvordan dette er knyttet til økte sjanser for mobilisering av demokratier (Knutsen, 2021, s. 105). Eller slik som Carl Henrik Knutsen beskriver det;

⁴⁰ Storbritannia mangler grunnet at det ikke foreligger data for 2020.

(...) høyere utviklingsnivå, målt ved BNP per innbygger, øker sannsynligheten for at et demokrati overlever også neste år (i stedet for å bryte sammen og bli et diktatur), er det ingen entydig sammenheng mellom høyere BNP per innbygger og sannsynligheten for demokratisering. (2021, s. 107)

Da denne masteroppgaven har en deskriptiv tilnærming vil man derimot kunne besvare H_3 , til tross for at man ikke skal konkludere hvorvidt det er sterke sammenhenger eller korrelasjon mellom demokratinivå og BNP per innbygger. Basert på figurene på de forrige sidene kan man se at de landene som scorer høyt på BNP per innbygger også stort sett har høyere demokratiscore. På bakgrunn av dette kan H_{6a} *Jo høyere nivå av BNP per innbygger, desto høyere demokratisk nivå*, bekreftes.

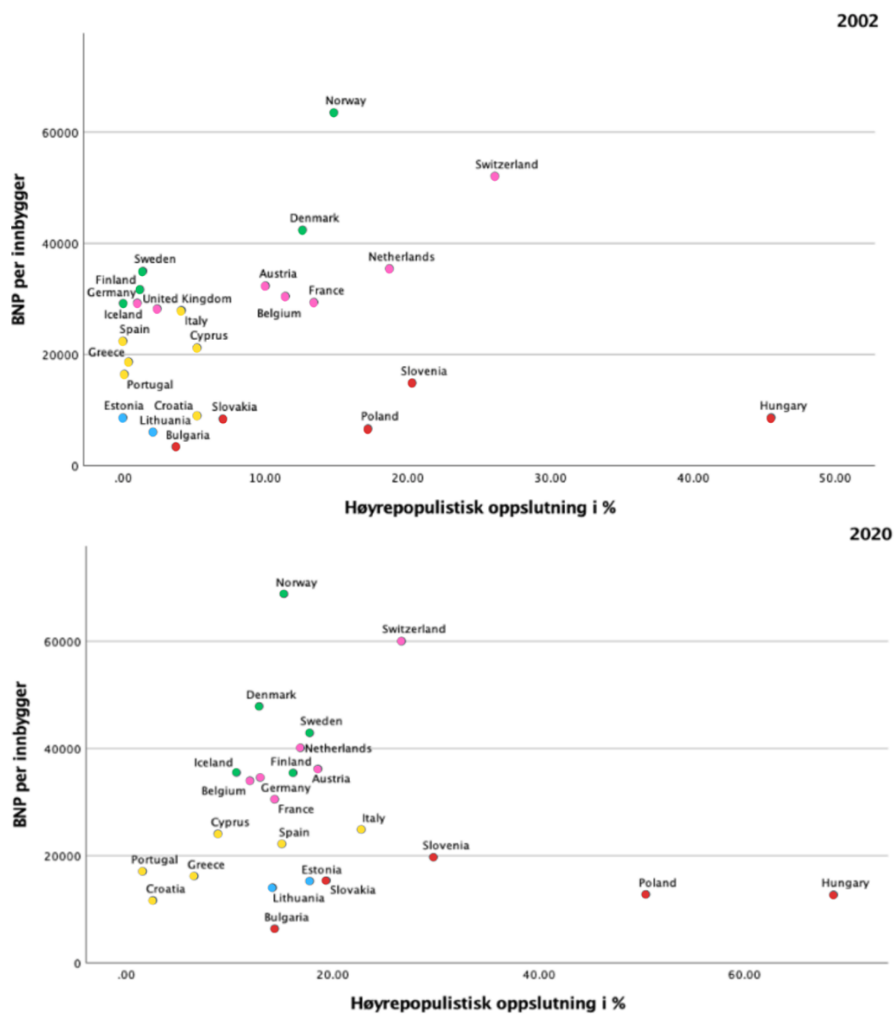
H_{6b} *Jo lavere nivå av bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger, desto høyere nivå av høyrepopulistisk oppslutning.*

På samme måte som H_{6a} , så baserer denne hypotesen seg teori relatert til økonomiske forhold og de eventuelle sammenhengene, som i dette tilfellet gjelder lav BNP per innbygger og høy høyrepopulistisk oppslutning. I teoridelen kom det frem at mange av de høyrepopulistiske velgerne ofte har bekymringer overfor økonomiske forhold hvilket svekker tilliten til de politiske institusjonene og til det politiske systemet (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 72). Videre ble det gjort rede for at disse velgerne ofte kan stemme på partier som fronter politiske saker som appellerer til dem, hvilket i mange tilfeller er høyrepopulistiske partier. I H_3 kom det frem at land som har høy BNP per innbygger, også er de landene med høy demokratiscore, eller visa versa, noe som kan forklares med alle ringvirkningene som høy BNP per innbygger gir. Denne hypotesen vil derfor undersøke nærmere om det kan finnes noen sammenhenger mellom nivå av BNP per innbygger og den høyrepopulistiske oppslutningen.

For å se nærmere på den høyrepopulistiske oppslutningen i Europa og hvorvidt den samsvarer med de økonomiske situasjonene, kunne jeg tatt utgangspunkt i en lineær graf, men dette ville vært lite hensiktsmessig. Først og fremst vil ikke et økonomisk gjennomsnitt kunne besvare hypotesen da den spør etter nivå av høyrepopulistisk oppslutning og nivå av BNP, noe som best vil kunne testes ved å se nærmere på enkelte land. Videre, mangler det tall på BNP per

innbygger for Storbritannia i 2020, noe som gjør det lite hensiktsmessig å gjennomføre en kjøring på gjennomsnitt, siden dette potensielt vil kunne gi store utslag i analysen. Basert på dette vil neste side se nærmere på de individuelle landene, i 2002 og 2020, men hvor Storbritannia⁴¹ vil bli utelatt i sistnevnte år.

Figur 16. BNP per innbygger & høyrepopulistisk oppslutning, 2002 & 2020

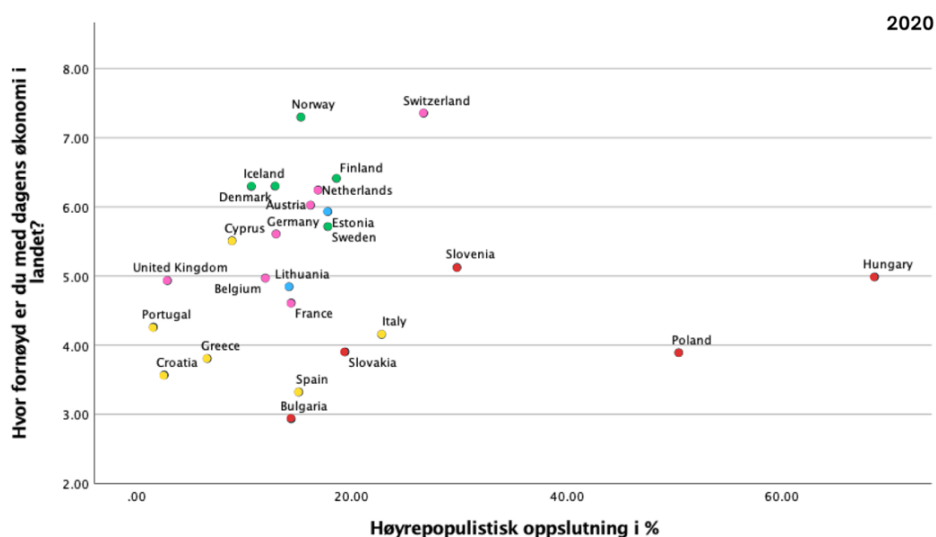
Først og fremst kan man se at land som Polen, Ungarn og Slovenia scorer høyt på høyrepopulistisk oppslutning, samtidig som at deres BNP per innbygger er relativt 'på stedet hvil' igjennom intervallene. Samlet sett ligger de aller fleste landene på en stabil økonomisk utvikling, men de har også hatt en økning i høyrepopulistisk oppslutning, slik som redegjort for i H4. Samtidig kan man se på de landene med høyest BNP per innbygger, altså Norge og Sveits. Disse landene har en stabil utvikling av BNP per innbygger igjennom begge intervallene presentert i figuren overfor. Det som derimot er interessant er at Norge og Sveits scorer relativt

⁴¹ Grunnet at det mangler data for Storbritannia for 2020.

høyt på høyrepopulistisk oppslutning, sammenliknet med mange av de andre landene i figurene. Dette virker motstridene med at lav BNP per innbygger øker sannsynligheten for en større høyrepopulistisk oppslutning. Samtidig ser man at det er de landene med høyest høyrepopulistisk oppslutning som scorer lavere på BNP per innbygger, tatt utviklingen i betraktning.

Hvis man kan ta seg friheten til å spekulere i en mer dyptliggende sammenheng, så kunne man anta at finanskrisen i større grad skulle mobilisert høyrepopulistisk oppslutning, som for eksempel i Spania og Portugal sitt tilfelle. Tilbake til hypotesen, vil det være problematisk å konkludere med at lav BNP per innbygger har en sammenheng med høy høyrepopulistisk oppslutning, til tross for at land som Polen og Ungarn faller innunder dette. Man kan se at land med høy BNP per innbygger også kan score høyt på høyrepopulistisk oppslutning. På bakgrunn av dette vil det bli konkludert med at høyrepopulistisk oppslutning til dels kan ha sammenheng med lav BNP per innbygger. For å se på økonomiske forhold og høyrepopulistisk oppslutning, kan det være hensiktsmessig å se på andre variabler i tillegg. Her velger jeg å benytte variabelen for hvor fornøyd innbyggerne i et land er med dagens økonomi. Grunnen til at jeg velger å benytte denne variabelen er at den ser på de opplevde forholdene vedrørende økonomi, noe som kan få andre utslag enn BNP per innbygger. Det teoretiske rammeverket for høyrepopulistisk oppslutning legger til grunn at folket stemmer på bakgrunn av økonomiske bekymringer. Den opplevde økonomiske situasjonen er i større grad subjektiv, og det vil derfor være hensiktsmessig å se på andre forhold enn BNP per innbygger også.

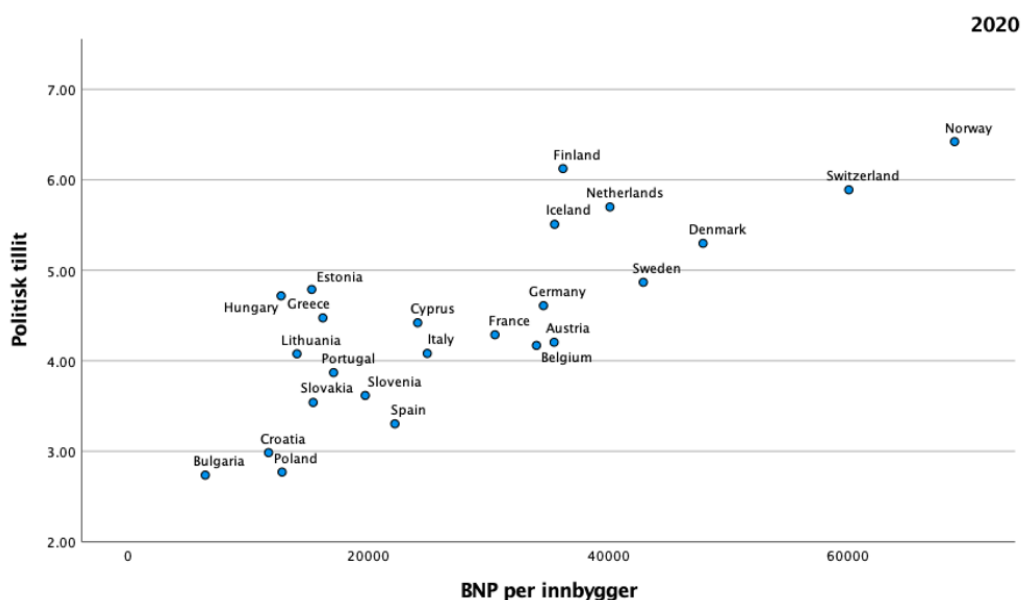
Figur 17. Opplevde økonomiske forhold & høyrepopulistisk oppslutning, 2020

Bakgrunnen for denne figuren er at det kan være forskjeller på de faktiske økonomiske forholdene innad i et land, og de opplevde økonomiske forholdene. Det denne figuren eventuelt vil kunne avdekke er hvorvidt det er store avvik mellom den faktiske økonomiske situasjonen og den opplevde økonomiske situasjonen. Det som kommer til syne, er at det er svært lite som tyder på at det er avvik mellom de faktiske økonomiske forholdene og de opplevde økonomiske forholdene innad i de utvalgte landene. Med andre ord samsvarer den opplevde økonomiske situasjonen med de faktiske økonomiske forholdene. Gjennomsnittet for hvor fornøyde europeere er med dagens økonomi i sitt land ligger på 5,12 av totalt en score på 10. De som peker seg litt ut er at Ungarn og Estland, som ligger en del høyere på hvor fornøyde de er med den økonomiske situasjonen i landet sammenliknet med hvor høy BNP per innbygger de har.

I tillegg har det blitt gjennomført ekstra kjøring imellom tillit, tilfredshet, økonomi og innvandring, for å avdekke om det eksisterer noen sammenhenger mellom disse. Her kom det frem at det ikke er noen klare sammenhenger mellom tillit, tilfredshet og kulturelle forhold⁴². Det ble derimot gjort interessante funn imellom økonomiske forhold og tillit og tilfredshet. Dette vil derfor bli gått nærmere inn på i neste avsnitt. Først vil jeg gå inn på forholdene mellom politisk tillit og BNP per innbygger.

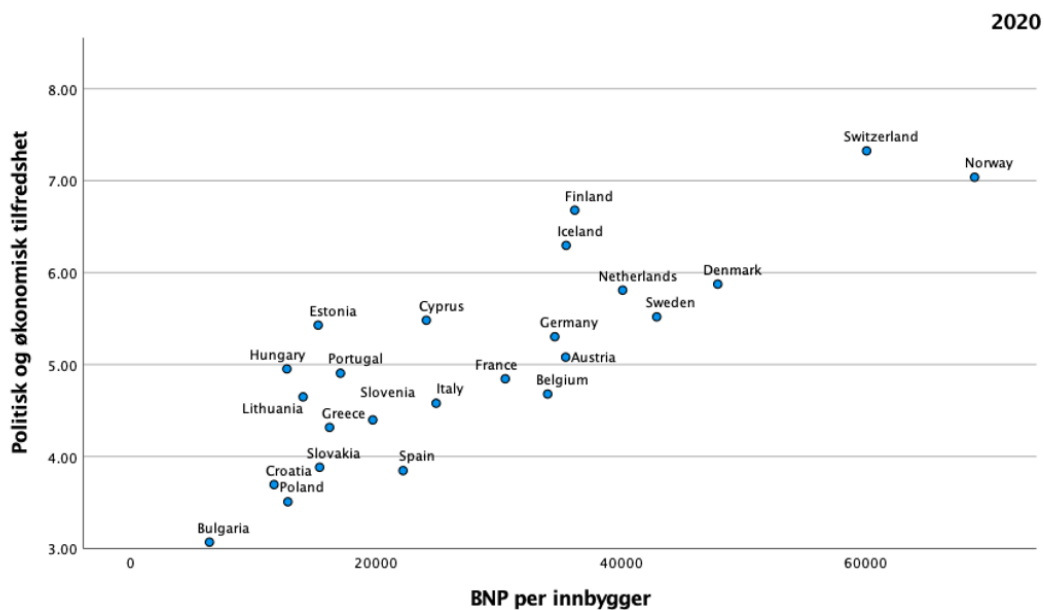
Figur 18. Politisk tillit & BNP per innbygger

⁴² Tillit, tilfredshet og de kulturelle forholdene har også blitt gjort ekstra kjøring på, disse ligger som vedlegg 7.

Det som kommer til syne i denne figuren er at det er sterke sammenkoblinger mellom de økonomiske forholdene og den politiske tilliten i Europa. Herunder ser man at land som ligger høyt på BNP per innbygger, også scorer høyere på politisk tillit. Dette er med på å styrke argumentet og Lipsets (1959) teori om relasjonen mellom økonomi og demokrati, da demokrati er tett påkoblet tillit, men også argumentene om at velgere opplever en mindre tillit hvis de økonomiske forholdene ikke er ideelle for befolkningen.

Figur 19. Politisk & økonomisk tilfredshet & BNP per innbygger

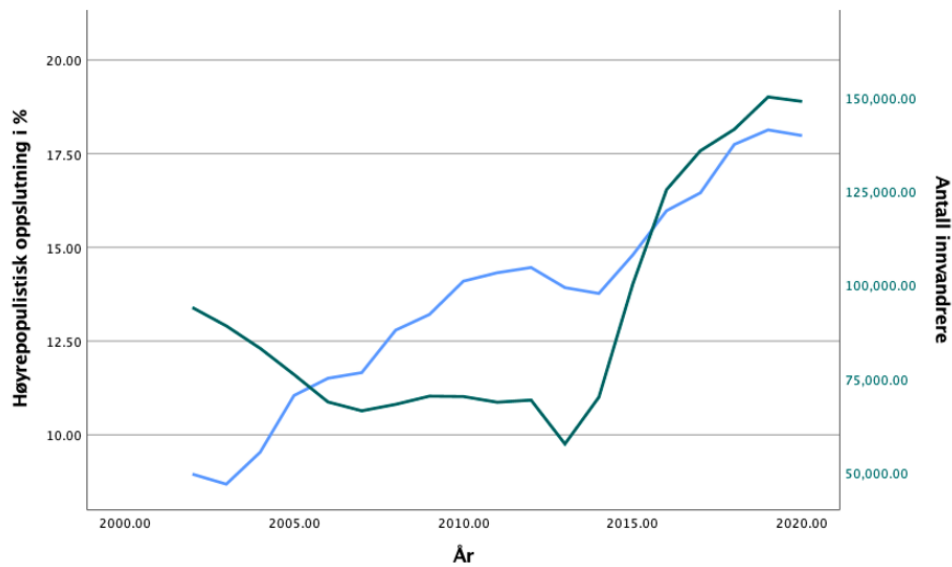
Videre kan man i stor grad se mange av de samme forholdene i denne figuren, som illustrerer politisk og økonomisk tilfredshet opp mot BNP per innbygger. Dette understreker igjen viktigheten av gode økonomiske forhold.

5.3.4 Kulturelle forhold

H₇ Jo høyere antall innvandrere, desto større er den høyrepopulistiske oppslutningen.

Når man introduserer kulturelle faktorer som en årsak til å støtte opp om høyrepopulistiske partier, snakker man gjerne om den nasjonale kulturen og nasjonsfølelsen. Når folket føler disse blir truet, går de til valgurnene for å avgi stemmeseddelen, i håp om endring. Som redegjort for i teorikapittelet så er de kulturelle årsakene til at folk stemmer på høyrepopulistiske partier forankret i deres holdninger til innvandring. Skal man tro at den høyrepopulistiske oppslutningen i Europa er motivert av innvandring, vil det være hensiktsmessig å se om det finnes sammenhenger mellom en økende oppslutning og antall innvandrere til europeiske land.

Figur 20. Høyrepopulistisk oppslutning & antall innvandrere

Samtidig som Europa har vært preget av økonomisk uforutsigbarhet siden årtusenskiftet, har en annen skygge hengt over kontinentet og den vestlige verden. I 2001 skulle angrepet på Twin Towers ryste en hel verden, og *kampen mot terror* skulle bli erklært av president George W. Bush. Den kommende perioden blir en rekke terrorangrep utført i Europa, med ulike mål, metoder og utføringer (Breivega, 2021). Terrorbølgen skylte over Europa og skulle de kommende tiårene skape frykt og usikkerhet etter en rekke angrep, som for eksempel togbomben i Madrid i 2004 og selvmordsbomberne i London i 2005 (Breivega, 2021). Begge disse angrepene ble gjennomført av terrororganisasjonen al-Qaida. I 2011 skulle terrororganisasjonens leder, Osama bin Laden bli drept av amerikanske spesialstyrker. I denne perioden spredte det seg en optimisme tilknyttet den arabiske våren, da man fikk et håp om positive endringer og demokratisering i MENA-regionen. At nedgangen vist i grafen skyldes dette alene vil være problematisk å bevise, men at det kan ha vært en bidragsyter vil nok være sannsynlig, uten at man er for spekulativ på dette. Samtidig brøt borgerkrigen i Syria ut, og terrorgruppen IS skulle få fotfeste. Terrorgruppen skulle i de kommende årene tiltrekke seg flere fremmedkrigere og europeiske byer skulle bli et mål for terrorangrep, noe som fordret til et skifte i det europeiske sikkerhetsbildet, og som spredte en frykt blant folket. Den islamistiske terroren var som bensin på bålet når det kom til innvandrerskepsisen og islamofobien som allerede hadde etablert seg. Med utviklingen av konfliktbildet i Syria, samt ustabilitet i store deler av MENA-regionen, hvor flere hundretusener sivile tvinges på flukt, som videre ledet til flyktningkrise i Europa (Jumbert, 2022). Parallelt med dette har det vært en økning i fremmedfrykt og høyreekstremisme (flyktninghjelpen, 2022). Fukuyama (2019, 142) belyser

innvandring som en sentral faktor til at velgere vender seg mot høyre. Grunnen for dette er kulturelle fordommer, rasisme og fremmedfrykt, som da (i et europeisk perspektiv) gjerne er rettet mot innvandrere fra muslimske land (Fukuyama, 2019, s. 142).

Halikiopoulou og Vlandas (2022) gjør rede for at høyrepopulistisk støtte ofte er motivert av holdninger overfor immigranter eller de økonomiske bekymringene tilknyttet immigranter. I perioden hvor flytningskrisen i Europa melder sin innmarsj, kan man i figur 8 se at den høyrepopulistiske oppslutningen øker betraktelig i etterkant. I tillegg vet vi at høyrepopulistiske partier og politikere benytter innvandringspolitikk til å mobilisere velgere. En årsak til den økende populistiske oppslutningen kan være at flere av terrorangrepene i Europa har blitt planlagt og utført av andregenerasjonsinnvandrere, i tillegg til at IS også har 'tatt skylden for' handlingene (Fukuyama, 2019, s. 143). Dette har endret takten i debatten om innvandring, og diskusjoner om å verne om den *nasjonale identiteten* har blitt forsterket. Dette kan forklare den store økningen i høyrepopulistisk støtten i Europa, med utgangspunkt i at høyrepopulismens kjernevelgere stemmer på bakgrunn av kulturelle faktorer tilknyttet innvandring og den nasjonale identiteten.

Den samtidige flyktningkrisen i Europa i 2015 skulle ikke ha en dempende effekt på skepsisen. Fukuyama (2019, s. 142) hevder at bekymringene ofte er basert på frykt for at de som innvandrer ikke ønsker å integrere seg inn i samfunnet, at de skal 'utnytte ressursene' eller å 'stjele jobbene' til de innfødte. Disse bekymringene er oftere sterkere overfor de med islamsk bakgrunn (Fukuyama, 2019, s. 142). De høyrepopulistiske partiene er svært klar over hvordan de kan benytte denne skepsisen til sin fordel, noe man gjerne ser igjennom deres partiprogram og valgkampsaker. Igjennom 80-tallet benyttet daværende Front National (RN) et regnestykke i et av sine kjernesaker om innvandring, som påpekte at den var tre millioner innvandrere i Frankrike, samtidig som det var tre millioner arbeidsledige (Müller, 2016, s. 23). Selv om disse forholdene er mer komplisert enn som så, var dette noe som appellerte til de velgerne som allerede var tvilsomme til innvandring. Å appellere til, samt å spille på slike usikkerheter, er et av de større retoriske grepene høyrepopulistiske partier kan benytte. Det som derimot er interessant med grafen er perioden etter 2015, når den høyrepopulistiske oppslutningen øker, at antall innvandrere ikke går ned. Man skulle tro at jo større høyrepopulistisk oppslutning, så vil man etter tid kunne se at partiene får gjennomslag for sin politikk og at dette antallet vil kunne gå ned, men igjen vil dette være å spekulere. Da denne figuren er basert på gjennomsnitt, kan man forklare disse trendene ved at det er flere land som er inkludert, og at de landene med høy

oppslutning rundt høyrepopulisme kan fra før ha lave tall på innvandrere, og omvendt for de landene med lav høyrepopulistisk oppslutning.

2016 blir også omtalt som et salgs vendepunkt for den geopolitiske situasjonen, demokratiet og høyrepopulisme. Et taktskifte ble til da daværende presidentkandidat Donald J. Trump ble valgt som den nye presidenten i USA. Under valgkampanjen og selve valget frontet Trump en politikk som satte USA først, hvor landet skulle ta på sin egen oksygenmaske før de skulle hjelpe andre. Samtidig kunne man i Vest-Europa se at flere land har markert seg når det kommer til høyrepopulistisk støtte. Blant annet under Brexit-kampanjen som fordret det britiske folk til å ta stilling til EU-medlemskap.

Under det franske presidentvalget i 2017 gikk presidentkandidaten Marine Le Pen, fra Rassemblement National (RN), av med 33,9% av stemmene, hvilket skulle bli historiske resultater (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 7). Samme år skulle Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ) i Østerrike få en valgoppslutning på hele 26%, hvilke resulterte med at de ble en del av regjeringskoalisjonen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 7). Felles for RN og FPÖ er at de siden 90-tallet har hatt flere gode valg, hvor FPÖ blant annet har sittet i regjeringen i tre forskjellige perioder (Sandrin, 2021). I september samme år skulle det tyske ytre-høyre partiet Alternative für Deutschland (AfD) få 12,6% av stemmene, noe som var nok til at de gikk inn i Forbundsdagen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 7). Noen av fellesnevnerne for disse partiene er deres strenge innvandringspolitikk og motstand til EU. I perioden før 2020, kan man se at grafen retter seg ut og har en svak nedgang, noe som sannsynlig kan forklares følgende av Covid-19 pandemien, hvor det ble vanskeligere å krysse landegrensener på grunn av restriksjoner. De overordnede trekkene fra grafen på tidligere side er at utviklingen i antall innvandrere og den høyrepopulistiske oppslutningen, i stor grad går parallelt. På bakgrunn av dette kan man konkludere med at H_7 kan bekreftes, at en høyere andel innvandrere samsvarer med en høy oppslutning rundt høyrepopulistiske partier.

Vedrørende innvandring, så er det er Tyskland, Frankrike og Sverige som ligger høyest når det kommer til hvor mange innvandrere de tar inn. I Tyskland sitt tilfelle har AfD vært et suksessfullt parti fra valget i 2017 (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 44). Til tross for at AfD holdes nede av sine konkurrenter, så har partiet prestert godt i valg, og da spesielt under flyktningkrisen anno 2015 (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 44). I Tyskland kommer det

frem at det er mest sannsynlig at det er menn med lav inntekt, som har kulturelle bekymringer overfor innvandring og manglende tillit til Europaparlamentet, som i størst grad stemmer på høyrepopulistiske partier (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 44). Betz og Habersack (2019) legger til grunn at AfD følger den typiske «oppskriften» for vest-europeiske land, for å øke tilslutningen rundt eget parti. Dette gjøres ved at de ved at de 'går til angrep' på innvandrere ved å benytte verdibasert argumentasjon. I AfD sitt tilfelle benyttes et slikt narrativ spesielt overfor de med tilknytning til Islam, hvor de blant annet legger til grunn at det muslimske folk er en trussel overfor europeiske demokratier, da det hevdes at de ikke deler det vestlige demokratiske verdisetet (Halikiopoulou & Vlandas, 2022, s. 44). Dette er motstridig av Diamond (2004) sitt perspektiv at demokratier hviler på et fundament av menneskelig likeverd. RN i Frankrike benytter også den overnevnte metoden for å mobilisere velgere, og har et tungt fokus på innvandring. Sverigedemokraterna er et annet relevant parti, men som i større grad har en direkte anti-innvandringspolitisk plattform. At dette appellerer så godt til folket kan forklares med deres holdninger til innvandrere og at de i tillegg har høye tall for innvandring.

5.4 Et mangefasettert forhold

Tabell 4, på neste side, viser de overordnede forholdene for 2020 i Europa. Bakgrunnen for denne tabellen er å studere situasjonen nærmere i de forskjellige landene, samt å klassifisere landene etter hvor mange *risikofaktorer* de har. Med risikofaktorer menes hva som er med på å svekke demokratiene i Europa. De forholdene som anses å ha høy risikofaktor er følgende; Lavt demokratinivå, høy høyrepopulistisk oppslutning, lav politisk tillit, lav politisk og økonomisk tilfredshet, lav BNP per innbygger og høy prosent av innvandrere innad i de enkelte landene. Ved å klassifisere landene etter hvor mange risikofaktorer de har, vil man kunne identifisere de landene med flest høye risikofaktorer. De landene som har lite eller få risikofaktorer vil i større grad være mørkeblå/blå, og de landene med mange og høyre risikofaktorer vil være grønne/gule. De landene som peker seg ut ved å ha høyere risikofaktorer, vil bli viet et ekstra dypdykk de kommende sidene. Grunnen til at jeg kun ser på 2020 er fordi det er dette året som er mest nærliggende i dag, det er det året med lavest gjennomsnittlige demokratiscore og det året hvor den høyrepopulistiske oppslutningen var høy i Europa. Denne tabellen viser noen utstikkere som jeg har tenkt å gjennomgå i grove trekk.

Tabell 4. Risikoforhold 2020⁴³

	Demokrati	Høyrepopulisme	Tillit	Tilfredshet	BNP	Innvandring
Belgia						
Bulgaria						
Danmark						
Estland						
Finland						
Frankrike						
Hellas						
Island						
Italia						
Kroatia						
Kypros						
Litauen						
Nederland						
Norge						
Polen						
Portugal						
Slovakia						
Slovenia						
Spania						
Storbritannia						
Sveits						
Sverige						
Tyskland						
Ungarn						
Østerrike						

Høy risikofaktor Lav risikofaktor

Demokratinivå	0-2	3-4	5-6	7-8	9-10
Høyrepopulisme %	1-8%	9-16%	17-24%	25-32%	33+%
Politisk tillit	0-2	3-4	5-6	7-8	9-10
Tilfredshet	0-2	3-4	5-6	7-8	9-10
BNP per innbygger ⁴⁴	0-2	3-4	5-6	7-8	9-10
Prosentandel innvandrere	20+%	12,5-20%	7,5-12,5%	2,5-7,5%	0-2,5%

⁴³ For kategoriseringen i denne tabellen er fem nivåer benyttet, som signaliserer hvordan de enkelte landene scorer på risikofaktorene. For å kategorisere demokrati har V-Dem sitt *Our World in Data* (Herre, 2022) blitt benyttet, hvor land som scorer over .80 og opp anses som å ha et høyt nivå av demokrati. Land med høy demokratiscore vil derfor være fargekategorisert med en mørkeblå farge. For å kategorisere høyrepopulistisk oppslutning har BBC News (2019) blitt benyttet. Prosentvis kategorisering; 1-8 er lavt, 9-16, 17-24, 25-32, og 33+ som anses som høy risikofaktor. Tillit og tilfredshet er kategorisert på samme måte som demokrati. BNP per innbygger kategoriseres etter *Our World in Data* (2020). For å kategorisere antall innvandrere har verdensbanken (Ross, 2022) blitt benyttet. Her er det benyttet mål for prosentandelen av befolkningen som har innvandrerbakgrunn. Høy andel innvandrerbefolkning blir ansett som en høy risikofaktor og lav blir ansett som en lav risikofaktor..

⁴⁴ BNP per innbygger er oppgitt i \$10.000.

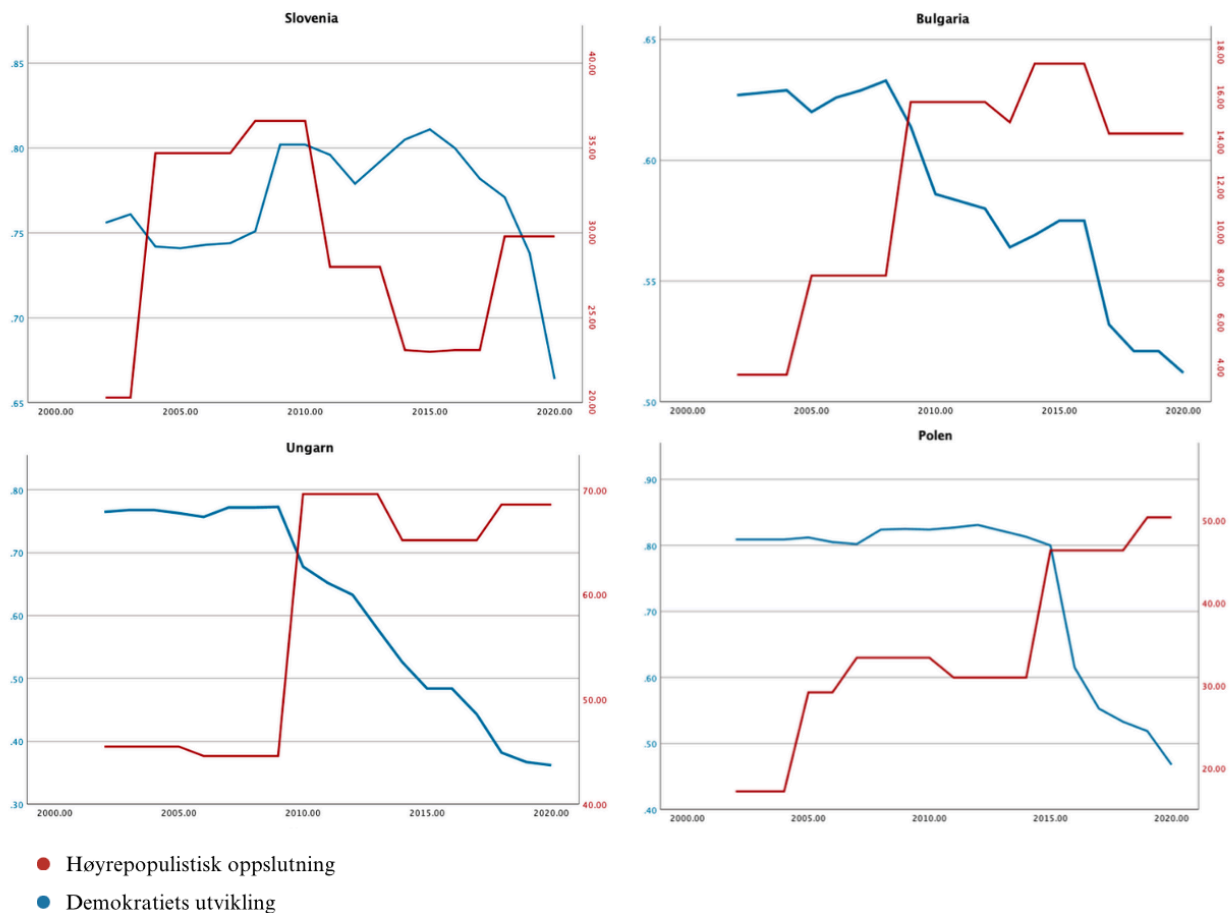
Den første kolonnen viser scoren for liberalt demokrati i de forskjellige landene. Tidligere i analysen har det kommet frem at land som Danmark, Sverige, Norge og Sveits scorer høyt på demokrati, men i denne tabellen ser man at det er langt fler som ligger i det øverste skiktet. Bakgrunnen for dette er at tidligere kjøring primært har sett på de interne forholdene i Europa, imens denne figuren ser på alle landene i en verdens-kontekst. Likevel ser man at Ungarn, Bulgaria og Polen ligger i det nedre skiktet. Neste kolonne viser de forskjellige landenes høyrepopulistiske oppslutning, hvor Ungarn, Polen, Slovenia og Sveits ligger høyrest⁴⁵. Vedrørende politisk tillit, og politisk og økonomisk tilfredshet, scorer de nordiske landene høyt sammen med Estland, Tyskland, Nederland og Sveits. I tillegg ligger også Ungarn i samme skikte som disse landene, noe som er interessant med tanke på argumentasjonen om korrelasjonene mellom tillit og demokratinivå. Et annet interessant element i tabell 4 er at flere av landene som scorer høyest på høyrepopulistisk oppslutning, synes å ha lav prosentandel av befolkning med innvandrerbakgrunn. Hvis man kan tillate seg å spekulere, så kan man anta at dette skyldes de høyrepopulistiske partiene har fått gjennomslag for sin immigrasjonspolitik.

En sentral faktor for hvorvidt et høyrepopulistisk parti kan få stort gjennomslag for sin politikk er forankret i hvorvidt de sitter ved styringsmakten eller ikke. Å inneha utøvende makt, eller regjeringsmakt, betyr ikke at man bare har en reell innflytelse i landet, men det er også en unik mulighet for å ha en direkte påvirkning på samfunnet i sin helhet. I 2020⁴⁶, satt IMRO i Bulgaria i koalisjonsregjering samtidig som at Volya hadde funksjon som støtteparti, samtidig hadde SDS i Slovenia en høyrepopulistisk statsminister (Timbro, u.å). Videre hadde Polen en flertallsregjering med PiS i front, og Ungarn og Fidesz i topp med Orbán som statsminister og en såkalt *supermajoritet* (Timbro, u.å). Det vil derimot være interessant å se nærmere på de landene som hadde lav demokratiscore, høy høyrepopulistisk oppslutning og samtidig regjeringsmakt. De landene dette gjelder er Polen, Ungarn, Slovenia og Bulgaria. Disse landene har klare og tydelige trekk som i stor grad samsvarer med teorien. Her vil jeg løfte frem disse fire tilfellene i tillegg til at jeg anser det som hensiktsmessig å gjennomføre ekstra datakjøring på disse enkelttilfellene.

⁴⁵ Land som Sveits, Østerrike og Danmark har de stemmeberettigede og mainstream partiene tradisjonelt sett en høyere aksept overfor høyrepopulistiske partier (Halikiopoulou & Vlandas, s. 96).

⁴⁶ Andre land som hadde høyrepopulistiske partier som hadde en form for regjeringsmakt i 2020 var LEGA Nord i Italia og Fremskrittspartiet i Norge. For total oversikt se vedlegg 8.

Figur 21. Land under lupen

Disse fire figurene viser utviklingen av den høyrepopulistiske oppslutningen og liberaldemokratiet fra 2002 til 2018, henholdsvis i Slovenia, Bulgaria, Ungarn og Polen. I tabell 4 kan man se at Slovenia hadde lavere demokratiscore, samtidig som at de scorer lavt på risikofaktoren tilliten, middels tilfredshet og BNP per innbygger. Slovenia scorer også høyt på den høyrepopulistiske oppslutningen og i 2020 var Slovenia styrt av den høyrepopulistiske presidenten, Janez Janša (Skirbekk, 2021, s. 75). Ser man på grafen over høyrepopulistisk oppslutning og nivå av demokrati, kan man se at demokratiet falt en god del i perioden hvor Janša var statsminister. Videre ser man at Bulgaria scorer relativt lavt på demokratiscore, og middels på høyrepopulistisk oppslutning. Selv med lavt høyrepopulistisk nivå sammenliknet med de andre tre landene, kommer det til syne igjennom hele analysen at Bulgaria viser mange av de samme utviklingstrekkene.

Et annet element som er verdt å bite seg merke i tidspunktet for krysningene mellom demokratinivå og høyrepopulistisk oppslutning utspiller seg. Bulgaria, Polen og Ungarn er de

landene som har opplevd en stor høyrepopulistisk oppslutning og demokratisk nedgang, og alle disse har ett krysningpunkt i figurene. Slovenia har tre krysningpunkt. Slovenia sine krysningpunkter fant sted mellom 2003 og 2004, 2011 og 2017. Den siste krysningen kan ses i sammenheng med da Janez Janša satt som statsminister og koalisjonsregjering i 2020. Bulgaria har siden 2009 blitt styrt av en rekke høyre-partier. Polen og Ungarn sine krysningpunkter var i 2015 og 2010, hvilket har blitt belyst ved flere anledninger gjennom denne oppgavens analyse.

5.5 Hovedfunn

Denne tabellen består av en samling av de forskjellige funnene fra denne masteroppgaven. Kolonnen helt til høyre illustrerer hvorvidt hypotesene kan bekreftes, delvis bekreftes eller avkreftes.

	Hypoteser	Resultat
H_1	<i>Det har vært en demokratisk nedgang i Europa i perioden 2002-2020.</i>	+
H_2	<i>Det har vært en økning i oppslutningen til høyrepopulistiske partier i Europa i perioden 2002-2020.</i>	+
H_3	<i>Land som scorer høyt på høyrepopulistisk oppslutning, har lavere demokratiscore.</i>	+
H_4	<i>Det har vært en nedgang den politiske tilliten i Europa i perioden 2002-2020.</i>	-
H_5	<i>Det har vært en nedgang i folkets overordnede tilfredshet tilknyttet økonomiske og politiske forhold i Europa i perioden 2002-2020.</i>	-
H_{6a}	<i>Jo høyere nivå av bruttonasjonalprodukt (BNP per innbygger), desto høyere demokratisk nivå.</i>	+
H_{6b}	<i>Jo lavere nivå av bruttonasjonalprodukt (BNP per innbygger), desto høyere nivå av høyrepopulistisk oppslutning.</i>	+/-
H_7	<i>Jo høyere antall innvandrere, desto større er den høyrepopulistiske oppslutningen.</i>	+

+ indikerer at hypotesen kan bekreftes, +/- er en indikasjon på at hypotesen delvis kan bekreftes, og – indikerer at hypotesen må avvises, med utgangspunkt i analysene som har blitt gjennomført i analysen.

H₁ omhandler hvorvidt en demokratisk nedgang har funnet sted i Europa i perioden 2002 til 2020, noe som kan bekreftes. Bakgrunnen for denne hypotesen er at store deler av forskningen ser på vesten eller USA, og store deler av litteraturen har en amerikansk vinkling, så formålet har vært å se nærmere på fenomenet i Europa. Hypotesen støtter altså Huntington (1991) og Diamond (2015). Et annet funn som har blitt gjort er at den demokratiske nedgangen ble annonsert fra 2006, mens i Europa kommer den først til syne rundt fire år senere. Videre har analysen forsøkt å belyse de høyrepopulistiske forholdene i europeiske stater, hvor H₂ legger til grunn at det har vært en solid økning i høyrepopulistisk oppslutning i perioden 2002 til 2020. Herunder har det blitt sett nærmere på hva som kan skyldes den høyrepopulistiske støtten i Europa. H₃ bekreftes på bakgrunn av utviklingstrekkene som ligger til grunn i analysen, og land som har høy høyrepopulistisk oppslutning har lavere demokratiscore. Selv om land som Norge og Sveits scorer høyt på demokratiscoren, samtidig som de har stor høyrepopulistisk oppslutning, kan denne hypotesen bekreftes på bakgrunn av de teoretiske betraktningene gjort tidligere. I denne oppgavens teorikapittel og analyse kom det frem til at høyrepopulisme har en negativ påvirkning på demokratiet, og at høyrepopulistiske virkemidler virker direkte skadelig. Det har derfor blitt konkludert med at høyrepopulisme ikke er forenlig med demokratier, selv om ambisjonene kan være mer demokrati, samt å være de rette representantene for folket. Denne medaljen har sin bakside, hvor illiberale aspekter kommer med på kjøpet.

H₄ tok for seg hvorvidt det har vært en nedgang i tilliten i Europa. Denne hypotesen baserer seg på Van der Meer (2017), som hevder at politisk tillit er helt essensiell for å kunne sikre at folket har aksept over for myndighetene og det politiske systemet, hvilket er bærebjelken for å kunne delta i politiske prosesser (Van der Meer, 2017). Dette var derfor en sentral teori å trekke inn når man skal se på demokratiet i sin helhet, da tilliten er en sentral del av det. Van der Meer (2017) hevder at den politiske tilliten i vestlige demokratier har blitt svekket igjennom de siste tiårene, og Algan et al. (2017) hevder at man står overfor en tillitskrise. Etter grundigere tester av alle landene har det kommet til syne at man ikke står overfor en nedgang i tillit⁴⁷. Gjennomsnittlig har det vært en stabilitet i den politiske tilliten, men det er flere forskjeller hvordan de forskjellige landene i Europa scorer. Herunder ser man at svært mange land ligger under midt på treet i forhold til tillit. Tatt i betraktning at H₄ tar utgangspunkt i at det har vært en nedgang i den politiske tilliten, så kan ikke denne bekreftes. H₅ tar for seg hvorvidt den

⁴⁷ Disse forholdene kan naturlig nok ha endret seg igjennom flere år med pandemi, og forskjellig håndtering av den.

politiske og økonomiske tilfredsheten i Europa har gått ned i samme periode, noe som må avkrefte basert på de dataene som foreligger, da disse viser at utviklingen holder seg «flat». Her har Inglehart og Norris (2016), Algan et al. (2017) og Halikiopoulou og Vlandas (2022) diskutert de komplekse sammenhengene mellom en nedgang i tillit og økningen av høyrepopulistiske partier. Det blir løftet frem to forklaringer som baserer seg på en *cultural backlash* som strider imot de progressive verdiene, herunder multikulturalisme og holdninger knyttet til den nasjonale identiteten (Algan et al. 2017, s. 310). Den andre forklaringen peker på de økonomiske usikkerhetene som kan komme med globalisering og taktskiftene på den internasjonale arenaen (Algan et al. 2017, s. 310). Ikke så ulikt hevder Halikiopoulou og Vlandas (2022, s. 11) at høyrepopulistiske partier dyrker sin suksess på bakgrunn av folkets økonomiske bekymringer. Her er det altså en utilfreds overfor de to faktorene som legges til grunn i analysen. Det skal sies at de subjektive målene for tillit og tilfredshet skulle vise mye mindre utslag i denne analysen enn det det først var antatt at de skulle ha. Det har derimot blitt drøftet at selv om det ikke har vært en nedgang i tillit eller tilfredshet i denne perioden, det har det heller ikke vært en direkte forbedring heller. Dette i seg selv, kan være grunn til at enkelte stemmer på høyrepopulistiske partier.

Videre tar H_{6a} for seg Lipsets (1959) antakelse om den sterke korrelasjonen mellom demokrati og økonomi, som går ut på antagelsen om at jo rikere et land er, jo mer sannsynlig er det for at demokratiet vil vedvare. Dette kommer også klart til syne i analysen. Det har derimot vært problematisk å kunne bekrefte H_{6b} som tar for seg at lavt nivå av BNP per innbygger samsvarer med høyrepopulistisk oppslutning. Selv om mange av landene som har høy prosent av høyrepopulistisk oppslutning, samtidig som de har lav BNP per innbygger, er det en del avvik fra dette. Herunder kan man se land som Norge og Sveis som ligger i toppen på BNP per innbygger som også har stor andel høyrepopulistisk oppslutning. Videre har det blitt konstatert at de økonomiske forholdene har mest å si på folkets tillit og tilfredshet i Europa. På bakgrunn av dette vil hypotesen til dels bli bekreftet. H_7 går nærmere inn på forholdene mellom antall innvandrere og høyrepopulistisk oppslutning. Da teorien til Halikiopoulou og Vlandas (2022) baserer seg på at høyrepopulistiske tilhengere stemmer på bakgrunn av kulturelle holdninger overfor innvandrere, og da gjerne de økonomiske bekymringene dette medbringer, kan man anta at økning av antall innvandrere vil være grobunn for høyrepopulistisk oppslutning. Hypotesen vil derfor bekreftes.

6.0 Avslutning

Situasjonsbildet i Europa har i stor grad endret seg i perioden 2002 til 2020, og frem til i dag forså vidt. Denne perioden har bestått av store økonomiske omveltninger, et skifte i verdensordenen, en terrorbølge har lagt dype sår i den europeiske befolkningen, en verdensomspennende pandemi har satt sine spor, samtidig som at naboregioner har vært i konflikt og nå en pågående bevæpnet krig i egen bakgård. Alle disse hendelsene har satt sine spor i det politiske farvannet i Europa. Dette har resultert i økonomiske usikre tider, store flyktningstrømmer og en haltende tillit til de styrende maktene. Dette har resultert i en økende høyrepopulistisk appell blant politiske partier, som blant annet sier det er på tide å 'ta på egen maske først, før man hjelper andre'.

Formålet med denne masteroppgaven har vært å rette søkelyset mot det konfliktfylte samspillet mellom høyrepopulisme og det liberale demokratiet i Europa, samt se nærmere på utviklingstrendene. I tillegg har formålet vært å undersøke nærmere hva som ligger til grunn for at enkelte stemmer på høyrepopulistiske partier. Problemstillingen i denne oppgaven har lagt opp til å ta for seg hvorvidt den demokratiske nedgangen kan ses i sammenheng med høyrepopulistisk oppslutning og hvilke andre faktorer som er med på å påvirke dette samspillet. Relasjonen mellom demokrati og høyrepopulisme i Europa har vist seg å være mangesidig og kompleks, og det finnes utallige perspektiver på å forklare dette forholdet. På en side ser man populisme som en legitim form for et politisk uttrykk innenfor det demokratiske systemet, men på andre siden kan man se det som en trussel overfor demokratiske institusjoner, da høyrepopulisme har vist seg å være mer enn en kommunikasjonsstil.

Diskusjonene innenfor fagmiljøene legger til grunn at høyrepopulisme er lite forenlig med det liberale demokratiet da høyrepopulisme drar med seg illiberale faktorer som kan virke direkte undergravende for liberaldemokratiets normer, verdier og uavhengige institusjoner. Med dette i mente har det blitt lagt til grunn at velgerne stemmer på høyrepopulistiske partier basert på økonomiske bekymringer og kulturelle usikkerheter. Analysen peker dithen at demokratiet har møtt sin motbakke, samt at flere eksempler i empirisk forankring, legger til grunn at dette skyldes en økende høyrepopulistisk oppslutning som drar med seg illiberale krefter. Økende illiberalitet innad nasjonalstatene peker mot at man per nå ikke har nådd historiens endestasjon, slik som Fukuyama (1989) først antok etter den kalde krigen. Dette skyldes de store omveltningene i verdensordenen som utfordrer systemer og strukturer. Videre har det blitt

belyst igjennom Ziblatt og Levitsky sine perspektiver at liberaldemokratiet utfordres fra innsiden, og at dette kommer til syne igjennom høyrepopulistiske holdninger og agendaer, som videre resulterer i en demokratisk tilbakegang.

6.1 Konklusjon

For å besvare problemstillingen; *I hvilken grad kan den demokratiske nedgangen i Europa ses i sammenheng med fremveksten av høyrepopulisme, og hva kan ligge til grunn for den høyrepopulistiske støtten?*, har jeg sett nærmere på hva litteraturen innenfor feltet for demokratiforskning sier om relasjonen mellom høyrepopulisme og demokratiutvikling. Problemstillingen denne masteroppgaven har forsøkt å besvare, omhandler hvorvidt den demokratiske nedgangen i Europa kan forankres i den høyrepopulistiske oppslutningen, samt hva som ligger til grunn for denne støtten. Diskusjonene i fagmiljøene har for det meste innebefattet den demokratiske nedgangen etter 2000, og hvorvidt høyrepopulisme er forenlig med demokratier. Herunder at *høyrepopulistiske tendenser og virkemidler, i form av illiberal politikk, undergraver det liberale demokratiets normer og verdier*. For å se nærmere på hva som ligger til grunn eller som motivasjon for høyrepopulistisk votering har litteratur blitt studert og data analysert innenfor politisk tillit, politisk og økonomisk tilfredshet, kulturelle aspekter tilknyttet innvandring og de økonomiske forholdene. Videre kan man se at det Inglehart (2000), Inglehart og Norris (2016), Algan et al. (2017) og Halikiopoulou og Vlandas (2022) legger til grunn, at *velgerne stemmer på høyrepopulistiske partier basert på økonomiske og kulturelle faktorer*, i stor grad stemmer basert på resultatene i analysen og basert på empirien. Videre har det også vist seg at de økonomiske forholdene også har sterke sammenkoblinger mellom de økonomiske forholdene, nivå av demokrati, politisk tillit, samt politisk og økonomisk tilfredshet.

Videre refleksjoner går mot at man i dag står man overfor en verdikamp mellom demokratiske prinsipper og de medfølgende frihetene og rettighetene dette medfølger, versus illiberale krefter og en mer autoritær hånd rundt styringsmakten. I Vesten ser man en økende høyrepopulistisk oppslutning som innlemmer illiberalisme i demokratiske institusjoner. Utfallet av dragkampen mellom liberale og konservative verdier i Europa, vil i stor grad kunne påvirke retningen for demokratiet og europeernes liv. Den økende oppslutningen til høyrepopulistiske partier har skapt spenninger i samfunnene og i det offentlige ordskiftet. De høyrepopulistiske partiene har ikke bare utfordret status quo, men har også i stor grad underminert grunnleggende prinsipper

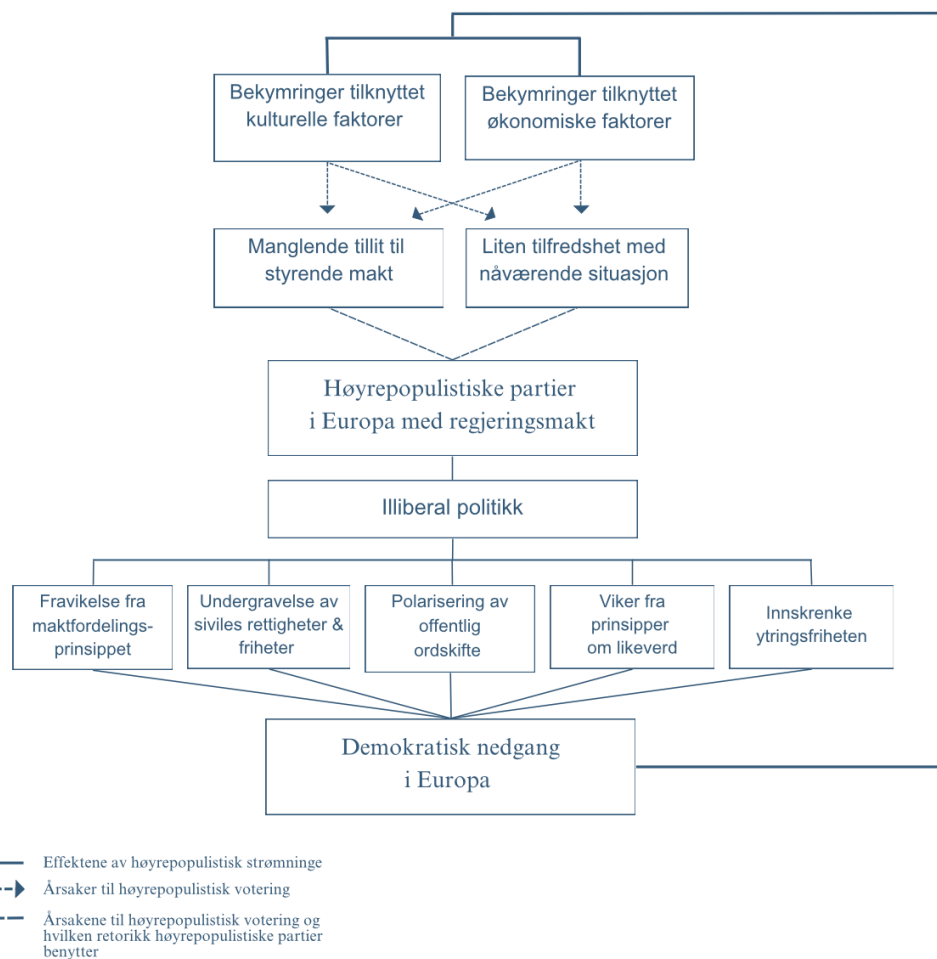
om individuelle friheter og rettigheter. Dette har ført til svekkelse av demokratiske institusjoner, blant annet ved å legge press på rettsprinsipper og ytringsfriheten. Det er helt essensielt å anerkjenne og forstå de dyptliggende årsakene til den økende høyrepopulistiske oppslutningen, og spesielt i usikre tider preget av krig, en ny sikkerhetspolitisk situasjon, spredningen av feilinformasjon og rivende teknologiske utviklinger som må håndteres og reguleres (World Economic Forum, 2023). Summen av disse har vist seg å være grobunn for illiberale holdninger og høyrepopulistisk appell. Med økonomiske utfordringer, inflasjon og den pågående krigen i Europa, kan det se ut til at tilliten og tilfredsheten vil bli utfordret i den kommende perioden, basert på de sterke sammenkoblingene mellom økonomi, demokrati, tillit og tilfredshet. Selv om Fukuyamas (1989) teori ikke har blitt bekreftet, peker den oss dithen at liberalismen og den frie markedsøkonomien står overfor en utfordrende epoke.

Det er likevel viktig å huske at ingen av disse faktorene er deterministiske, og at det ikke er finnes unnskyldninger for å akseptere illiberale praksiser. For å møte utfordringene som høyrepopulismen ledsages av, er det viktig med bevissthet. Det vil være nødvendig å styrke demokratiske institusjoner, fremme politisk deltagelse og debatt, samtidig som man bekjemper sosiale og økonomiske ulikheter. Man må adressere de underliggende årsakene til lav tillit og misnøye i den europeiske befolkningen gjennom en inkluderende og transparent økonomisk politikk og ansvarlig migrasjonspolitik. Europa befinner seg i et veiskille, der veien videre avhenger av hvordan verdikampen utspiller seg og hvordan man håndterer den. Dette må gjøres ved å forsvare og ved å styrke de demokratiske prinsippene som har tjent oss godt, samtidig som vi verner om menneskerettigheter og maktfordeling.

6.2 Videre forskning

Denne oppgaven har hatt som formål å se disse forholdene, hvordan økonomiske og kulturelle forholdene, og hvordan dette påvirker den politiske den politiske og økonomiske tilfredsheten og politisk tillit. Her har hovedfokuset primært vært på de økonomiske forholdene, som ble løftet frem i kapittelet om økonomiske forhold. Videre har det blitt sett nærmere på hvordan høyrepopulistisk stemmeavgivning påvirker nivå av demokrati.

Ved videre forskning ville det vært interessant å sett nærmere på disse forholdene:

Denne figuren ser på flere av de samme forholdene som denne oppgaven har gjort, men det ville også vært interessant å sett nærmere på flere variabler enn det denne oppgaven har gjort. Herunder hvordan manglende tillit til styrende makt og tilfredshet med nåværende situasjon fører til at velgere stemmer på høyrepopulistiske partier i Europa, og som potensielt resulterer med en posisjon innenfor utøvende makt, og hvordan disse partiene spiller tillitsfaktorer og

benytter tilfredshet som en faktor i sin politikk. Her kan også faktorer data som HDI⁴⁸ benyttes, da det potensielt vil gi ytterligere innblikk i velstand, ut over det som kommer til syne igjennom BNP per innbygger og tilfredshet. Videre ville det vært interessant å se nærmere illiberal politikk og hvordan dette påvirker demokratisk nedgang, herunder hvilke konkrete illiberale faktorer synes å ha størst påvirkningskraft på demokratinivå, og at dette nivået synker. Et annet element som ville vært nyttig å forske videre på er de landene som ligger lavest på demokratiscore og høyrest på høyrepopulistisk oppslutning. De landene dette gjelder er Slovenia, Bulgaria, Polen og Ungarn. En form for case-studium av disse ville vært interessant, for å kartlegge forskjeller og likheter i deres utviklingstrender og i forhold til bakenforliggende faktorer. Videre er det komplisert å skulle konkludere med hva som ligger til grunn og hva som forårsaker sosiale fenomener og atferd hos individer som stemmer på høyrepopulistiske partier i europeiske land. Det ville derfor vært interessant å gå kvalitativt til verks og gjennomført intervjuer av folk som identifiserer seg med de høyrepopulistiske partiene.

Til slutt ville det også vært interessant og gjennomført et komparativt studium av de landene i Europa som scorer høyt på demokratinivå og lavt på BNP per innbygger, for å se nærmere på hvilke faktorer som kan ligge til grunn for disse trendene. Se figurene i kapitlet om økonomiske faktorer for å se hvilke land dette gjelder.

⁴⁸ Human Development Index.

Litteraturliste

Akademiske bøker

- Baylis, J., Smith, S. & Owens, P. (2020). *The Globalization of world politics: an introduction to international relations*. (8th. ed.). Oxford University Press.
- Betz, H. G., & Habersack, F. (2019). Regional nativism in East Germany: the case of the AfD. I *The people and the nation* (s. 110-135). Routledge.
- Berntzen, E. (2013). Italia. I K. Heidar, E. Berntzen & E. Bakke (red.). *Politikk i Europa: Partier, regjeringsmakt, styreform*. Universitetsforlaget.
- Busch, T. (2013). *Akademisk skriving: For bachelor-og masterstudenter*, 3. utgave. Fagforlaget.
- Carter, E. (2013). The extreme right in Western Europe: Success or failure?. I *The extreme right in Western Europe*. Manchester University Press.
- Coppedge, M. (2012). *Democratization and Research Methods*. Cambridge University Press.
- Dahl, R. A. (1956). *A preface to democratic theory* (Vol. 10). University of Chicago Press.
- Dahl, R. A. (2008). *Democracy and its Critics*. Yale university press.
- Freeden, M. (1996). *Ideologies and political theory: A conceptual approach*. Clarendon Press.
- Fukuyama, F. (2015). Why Is Democracy Performing So Poorly?. I L. Diamond, M. F. Plattner & C. Rice (red.). *Democracy in Decline?*. Johns Hopkins University Press.
- Fukuyama, F. (2019). Identitet: Hvordan Tap Av Verdighet Truer Demokratiet Vårt. (Holmes, I. S., Overs.). Dreyers forlag. (Opprinnelig utgitt 2018).
- Huntington, S. (1991b). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press.
- Inglehart, R. (2020). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton university press.
- Jupskås, A. R. (2012). *Ekstreme Europa: Ideologi, årsaker og konsekvenser*. Cappelen Damm.
- Knutsen, C. H. (2021). *Demokrati og diktatur*. Fagbokforlaget.
- Kauppi, M. V. & Viotti, P. R., (2019). *International relations theory*. Rowman & Littlefield.

- Kitschelt, H., & McGann, A. J. (1997). *The radical right in Western Europe: A comparative analysis*. University of Michigan Press.
- King, G., Keohane, R. O. & Verba, S. (1994). *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton University Press.
- Levitsky, S., & Ziblatt, D. (2018). *How Democracies Die: What History Reveals about Our Future*. Viking an imprint of Penguin Books.
- Mounk, Y. (2018). *The People vs. Democracy: Why our Freedom is in Danger and How to Save it*. Harvard University Press.
- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and opposition*, 39(4), 541-563. Cambridge University press. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>
- Müller, J. W. (2016). *Hva er populisme?*. Heinesen forlag.
- Nye, J. S., & Welch, D. A., (2017). *Understanding global conflict & cooperation: intro to theory & history*. Pearson Education.
- Puhle, H. J. (2003). Zwischen Protest und Politikstil: Populismus, Neo-Populismus und Demokratie. In *Populismus* (pp. 15-43). VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden.
- Rousseau, J. (1964). *The Social Contract (1762)*. Londres.
- Sata, R. & Karolewski, I. P. (2020) Caesarean politics in Hungary and Poland, *East European Politics*,36:2, 206-225, DOI: 10.1080/21599165.2019.1703694
- Schumpeter, J. A., (1947). *Capitalism, Socialism, and Democracy*. (2. utg.). Harper.
- Simonsen, T. E., Kjølsvædt, A. G., & Randin, K. (2009). *Høyrepopulisme i Vest-Europa*. Unipub.
- Sitter, N. (2018). Ungarn. I Heidar, K., Berntzen, E. & Bakke, E. (Red.). *Politikk i Europa; Partier, Regjeringsmakt, Styreform*. (s. 341-352). Universitetsforlaget.
- Skirbekk, T. (2021). *De Moderate Folkepartienes Fall i Europa*. Cappelen Damm Akademisk.
- Skog, O. J. (2021). *Å forklare sosiale fenomener: en regresjonsbasert tilnærming*. Gyldendal akademisk.
- Strømmen, Ø. (2018). *Ungarn: en fortelling om Europa*. Humanist forlag.
- Thrane, C. (2018). *Kvantitativ metode: en praktisk tilnærming*. Cappelen damm akademisk.

- Tufte, P. A. (2018). *Hvordan lese kvantitativ forskning?*. Cappelen Damm Akademisk.
- Vasilopoulou, S., & Halikiopoulou, D. (2015). *The Golden Dawn's 'nationalist solution': explaining the rise of the far right in Greece*. Springer
- Østerud, Ø. (2014). *Statsvitenskap - innføring i politisk analyse*. (5.utg.). Universitetsforlaget.

Artikler

- Algan, Y., Guriev, S., Papaioannou, E., & Passari, E. (2017). The European trust crisis and the rise of populism. *Brookings papers on economic activity*, 2017(2), 309-400.
<http://www.jstor.org/stable/90019460>
- BBC News. (2019, 13. november.). Europe and right-wing nationalism: A country-by-country guide. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-36130006>
- Birch, S., & Dennison, J. (2019). How protest voters choose. *Party Politics*, 25(2), 110-125.
DOI: 10.1177/1354068817698857
- Breivega, M. (2021, 8. april). Terror i Europa på 2000-tallet. *Folk og Forsvar*.
<https://folkogforsvar.no/terrorangrep-i-europa-pa-2000-tallet/>
- Dean, J. & Maignushca, B. (2020). *Did Somebody Say Populism? Towards a Renewal and Reorientation of Populism Studies*. *Journal of Political Ideologies* 25(1): 11–27.
<https://doi.org/10.1080/13569317.2020.1699712>
- Diamond, L. J. & Plattner, M. F. (1990). Why the “Journal of Democracy”. *Journal of Democracy*, 1(1), p. 3-5. John Hopkins University press.
- Diamond, L. J. (1996). Is the third wave over?. *Journal of democracy*, 7(3), 20-37. John Hopkins University press.
- Diamond, L. (1994). Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation. *Journal of Democracy*, 5(3), 4-17. John Hopkins University press.
- Diamond, L. (2015). Facing up to the Democratic Recession.. *Journal of Democracy*, 26(1), 141-155. <https://doi.org/10.1353/jod.2015.0009>
- Diamond, L. (2017, November). When does populism become a threat to democracy?.
In conference “*Global Populisms: A Threat to Democracy*.”

- Diamond, L. (2022). Democracy's Arc: From Resurgent to Imperiled. *Journal of Democracy*, 33(1), 163-179. John Hopkins University press.
<https://doi.org/10.1353/jod.2022.0012>
- Eatwell, R. (2000). The rebirth of the 'extreme right' in Western Europe?. *Parliamentary*
- Eriksen, E. O. (2020). Banishing dominance in Europe: The case for regional cosmopolitanism. *European Journal of International Relations*, 26(3), 742–766.
<https://doi-org.ezproxy.nord.no/10.1177/1354066119882067>
- European Central Bank (u.å.). About. *European Central Bank*.
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.en.html>
- European Social Survey (u.å.a). About the European Social Survey: European Research Infrastructure (ESS ERIC). Lest 18. september 2022.
<https://www.europeansocialsurvey.org/about/>
- European Social Survey (u.å.b). Data Wizard. Lest 11. november 2022. <https://ess-search.nsd.no/CDW/ConceptVariables>
- European Social Survey (u.å.c). Enhancing Response Rates and Minimizing Nonresponse Bias. Lest 18. september 2022.
https://www.europeansocialsurvey.org/methodology/methodological_research/minimising_nonresponse_bias.html
- European Social Survey (u.å.d). Models of Data Collection. Lest 18. september 2022.
https://www.europeansocialsurvey.org/methodology/methodological_research/modes_of_data_collection/
- European Stability Mechanism. (2022). Who are we. *ESM*. https://www.esm.europa.eu/about-us#headline-who_we_are
- Eurostat (u.å.). COVID-19; Economy. *Eurostat*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/covid-19/economy>
- Flyktninghjelpen. (2022, 16. juni). 89,3 millioner mennesker var på flukt ved utgangen av 2021. *Flyktninghjelpen*. <https://www.flyktninghjelpen.no/flyktningregnskapet/>
- Fukuyama, F. (1989). The End of History?. *The national interest*, (16), 3-18.
- Fukuyama, F., (2002). The End of History and the Last Man. New York: Perennial.

- Gattinara, P. C., Leidig, E. & Ranvdal, A. (2020). What characterize the far right scene in Europe and beyond?. I Jupskås, A. R., & Leidig, E. *Knowing what's (far) right: A compendium*. 45-49. C-REX – Senter for ekstremismeforskning.
- Geurkink, B., Zaslove, A., Sluiter, R., & Jacobs, K. (2020). Populist attitudes, political trust, and external political efficacy: old wine in new bottles?. *Political Studies*, 68(1), 247-267. DOI:[10.1177/0032321719842768](https://doi.org/10.1177/0032321719842768)
- Gidron, N. & Bonikowski, B (2013). Varieties of Populism: Literature Review and Research Agenda. *Working Paper Series, Weatherhead Center for International Affairs, Harvard University*, No.13-0004. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2459387>
- Goodwin, M. (2017). Why immigration was key to Brexit vote. *The Irish Times*. Lest 22. april 2022. <https://www.irishtimes.com/culture/books/why-immigration-was-key-to-brexit-vote-1.3083608>
- Herre, B. (2022, 30. nov.). *The 'Varieties of Democracy' data: how do researchers measure democracy?*. Our World in data. https://ourworldindata.org/vdem-electoral-democracy-data?fbclid=IwAR2HRGDYLUN6hh4t-E_0QUhwmsMlsDcDE9m6wpNUKZ8pblu8b5u1IPNG_ME
- Huntington, S. P. (1991a). Democracy's third wave. *Journal of democracy*, 2(2), 12-34. <https://www.ned.org/docs/Samuel-P-Huntington-Democracy-Third-Wave.pdf>
- Husbands, C. T. (1981). Contemporary right-wing extremism in Western European democracies: a review article. *European Journal of Political Research*, 9(1), 75-99.
- Ignazi, P. (1992). The silent counter-revolution: Hypotheses on the emergence of extreme right-wing parties in Europe. *European journal of political research*, 22(1), 3-34.
- Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton University Press.
- Inglehart, R. (2000). Culture and democracy. *Culture matters: How values shape human progress*, 80-97.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2017). Trump and the populist authoritarian parties: the silent revolution in reverse. *Perspectives on Politics*, 15(2), 443-454.
- Jumbert, M. G. (2022, 22. Juni). Flyktningkrise i Middelhavet. *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 15. oktober 2022 fra https://snl.no/Flyktningkrisen_i_Middelhavet
- Jungar, A. C., & Jupskås, A. R. (2014). Populist radical right parties in the Nordic region: A new and distinct party family?. *Scandinavian Political Studies*, 37(3), 215-238.

- Jupskås, A. R. (2013, 24. februar). Høyre-radikale partier i dagens Europa. *Hvor hender det? NUPI*. (7)2013. Hentet 1. august 2022 fra <https://www.nupi.no/publikasjoner/innsikt-og-kommentar/hvor-hender-det/hhd-2013/hoeyreradikale-partier-i-dagens-europa>
- Jupskås, A. R. (2020a) *høyrepopulistiske partier*. I *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 11. mars 2023 fra https://snl.no/h%C3%B8yrepopulistiske_partier
- Jupskås, A. R. (2020b). What is Populism?. I Jupskås, A. R., & Leidig, E. *Knowing what's (far) right: A compendium*. 18-20. C-REX – Senter for ekstremismeforskning.
- Jupskås, A. R. & Segers, I. B. (2020). What is right-wing extremism?. I Jupskås, A. R., & Leidig, E. *Knowing what's (far) right: A compendium*. 7-9. C-REX – Senter for ekstremismeforskning.
- Jupskås, A. R. (2022). Populisme. I *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 9. august 2022 fra <https://snl.no/populisme>
- Kaltwesser, C. R. (2014). The Ontology of Political Power, Populism and Authoritarianism. *Political research quarterly*, 67(4), 726-738.
- Karlsen, G. H. (2019). Divide and rule: ten lessons about Russian political influence activities in Europe. *Palgrave Communications*, 5(1), 1-14.
- Koller, V. & Miglbauer, M. (2019). What Drives the Right-Wing Populist Vote? Topics, Motivations and Representations in an Online Vox Pop with Voters for the *Alternative für Deutschland*. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, 67(3), 283-306. <https://doi.org/10.1515/zaa-2019-0024>
- Kumar, D. (2014). ROLE OF OPPOSITION IN A PARLIAMENTARY DEMOCRACY. *The Indian Journal of Political Science*, 75(1), 165–170. <http://www.jstor.org/stable/24701093>
- Lederman, N. G. & Lederman, J. S. (2015) What Is A Theoretical Framework? A Practical Answer, *Journal of Science Teacher Education*, 26(7), 593-597, DOI:10.1007/s10972-015-9443-2
- Liddiard, P. (2019). Is populism really a problem for democracy. *Occasional Paper*. Wilson Center. https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/liddiard_is_populism_really_a_problem_for_democracy_august_2019_0.pdf
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *The American Political Science Review*, 53(1), 69–105. <https://doi.org/10.2307/1951731>

- Minkenberg, M. (2001). The radical right in public office: Agenda-setting and policy effects. *West European Politics*, 24(4), 1-21.
- Mudde, C. (1996). The War of Words: Defining the extreme right party family. *West European Politics*, 19 (2), 225-248.
- Mudde, C. (2013). Three decades of populist radical right parties in Western Europe: So what?. *European Journal of Political Research*, 52(1), 1-19.
- Mudde, C. (2016). Europes Populist Surge. *Foreign Affairs* ; New York Vol. 95, Iss. 6, (Nov/Dec 2016): 25-V.
- Mudde, C. (2019). The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave. Center for Research on Extremism. *C-REX Working Paper Series*. Available online at: <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-working-paper-series/Cas%20Mudde.%20The%20Study%20of%20Populist%20Radical%20Right%20Parties.pdf>
- Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2018). Studying populism in comparative perspective: Reflections on the contemporary and future research agenda. *Comparative political studies*, 51(13), 1667-1693.
- Mustad, E. (2022, 7. sep). Brexit. *Store norske leksikon*. <https://snl.no/Brexit>
- Norris, P. (2005). *Radical right: voters and parties in the electoral market*. Cambridge University Press.
- Our World in Data. (2020). *GDP per capita, 2020*. Our World in data. <https://ourworldindata.org/grapher/gdp-per-capita-worldbank?region=Europe&country=~NOR>
- Pappas, S., & McKelvie, C. (2021, 17. okt). What is culture?. *Live Science*. Available online at: <https://www.livescience.com/21478-what-is-culture-definition-of-culture.html>
- Paulsen, E. O. (29.12.2020). Euro. *Store norske leksikon*. <https://snl.no/euro>
- Pavolová, H., Čulková, K., & Šimková, Z. (2022). Influence of COVID-19 Pandemic on the Economy of Chosen EU Countries. *World*, 3(3), 672–680. MDPI AG. <http://dx.doi.org/10.3390/world3030037>
- Ross, J. (2022). Mapped: Immigration by Country, as a Percentage of Population. <https://www.visualcapitalist.com/cp/mapped-immigration-by-country-as-a-percentage-of-the-population/>

- Sandrin, P. (2021). The rise of right-wing populism in Europe: A psychoanalytical contribution. In *Financial crisis management and democracy* (pp. 227-239). Springer, Cham.
- Selvin, E., Wodak, R., KhosraviNik, M., & Mral, B. (2018). [Review of *Right-Wing Populism in Europe: Politics and Discourse*]. *Insight Turkey*, 20(1), 244–246.
<http://www.jstor.org/stable/26301080>
- Steiner, N. D. (2012). Testing for a political bias in freedom house democracy scores: Are US friendly states judged to be more democratic?. *Journal of Comparative Policy Analysis, Forthcoming*. [10.2139/ssrn.1919870](https://doi.org/10.2139/ssrn.1919870)
- Stockemer, D., Halikiopoulou, D., & Vlandas, T. (2021). ‘Birds of a feather’? Assessing the prevalence of anti-immigration attitudes among the far-right electorate. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(15), 3409-3436.
- Thorsen, D. E. (2022). høyre - politikk i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 24. oktober 2022 fra https://snl.no/h%C3%B8yre_-_politikk
- Thorsen, D. E. (2021). Maktfordelingsprinsippet i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 28. april 2023 fra <https://snl.no/maktfordelingsprinsippet>
- Thót, C., (29.07.2014). Full text of Viktor Orbón’s speech at Băile Tuşnad. The Budapest Beacon. Read 11.03.2022 at <https://budapestbeacon.com/full-text-of-viktororbans-speech-at-baile-tusnad-tusnadfurdo-of-26-july-2014/>
- Timbro. (2019). The most comprehensive index on populism in Europe. *Timbro*.
<https://populismindex.com/about/>
- Van der Meer, T. W. (2017). Political trust and the “crisis of democracy”. In *Oxford research encyclopedia of politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.77>
- V-Dem. (2022, mars). *Structure of V-Dem Indices, Components and Indicators*.
<https://www.v-dem.net/static/website/img/refs/structurev12.pdf>
- Vinz, Sarah (14.10.2022). What is a theoretical framework? Guide to organization. *Scribbr*.
<https://www.scribbr.com/dissertation/theoretical-framework/>
- Yerly, G. (2022). Right-Wing Populist Parties' Bordering Narratives in Times of Crisis: Anti-Immigration Discourse in the Genevan Borderland during the COVID-19 Pandemic. *Swiss Political Science Review*, 28(4), 675-695.
<https://doi.org/10.1111/spsr.12516>

Zakaria, F. (1997). The rise of illiberal democracy. *Foreign Aff.*, 76, 22.

Rapporteur

Boese, A. V., Alizada, N., Lundstedt, M., Natsika, N., Sato, Y., Tai, H. & Lindberg, S. I. (2022). State of the world 2021: autocratization changing its nature?. *Democratization*, 1-31. https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf

Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Marquardt, K. L., Medzihorsky, J., Pemstein, D., Alizada, N., Gastaldi, L., Hindle, G., Pernes, J., Römer, J., Eitan, RT., Wang, Y. & Wilson, S. (2021). V-Dem Methodology v11. *V-Dem Working Paper forthcoming*. <https://www.v-dem.net/static/website/img/refs/methodologyv111.pdf>

World Economic Forum. (2023, jan.) The global risks report 2023: Insight Report. (18.utg.) (ISBN-13: 978-2-940631-36-0). In *World Economic Forum*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf

Freedom House, (2020). Freedom in the World: Poland. Lest 26.04.2023 <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2020>

Halikiopoulou, D., & Vlandas, T. (2022). *Understanding right-wing populism and what to do about it*. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/wien/19110-20220517.pdf>

Index, D. (2021). the China challenge. *Economist Intelligence*. https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2021/#mktoForm_anchor

Papada, E., Altman, D., Angiolollo, F., Gastaldi, L., Köhler, T., Lundstedt, M., Natsika, N., Nord, M., Sato, Y., Wiebrecht, F. & Lindberg, S. I. (2023). Defiance in the Face of Autocratization. Democracy Report 2023. University of Gothenburg: Varieties of Democracy Institute (V-Dem Institute). https://v-dem.net/documents/29/V-dem_democracyreport2023_lowres.pdf

Repucci, S., & Slipowitz, A. (2022). Freedom in the World 2022: The Global Expansion of Authoritarian Rule. *Washington, DC: Freedom House, February, 2022-02*. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-02/FIW_2022_PDF_Booklet_Digital_Final_Web.pdf

Data

European Social Survey. (u.å) ESS Data Portal. Tilgang fra: <https://ess-search.nsd.no>

Eurostat. (2023). Real GDP per Capita. Tilgang fra:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table

PopuList. (2020). Popu-list. Tilgang fra: <https://popu-list.org/wp-content/uploads/2020/02/01-thepopulist.pdf>

Timbro (u.å). Timbro Authoritarian Populism Index. Tilgang fra:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1H6AktPr-jRK5vRh7_owPvED96EqmKfUdjKFX9wiZMI4/edit#gid=0

UNHCR. (u.å). UNHCR – The UN Refugee Agency, Refugee Data Finder. Tilgang fra:

<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=OIe7xX>

V-Dem. (u.å). Country-Year: V-Dem Full+Others. Tilgang fra: <https://v-dem.net/data/the-v-dem-dataset/country-year-v-dem-fullothers-v13/>

Annet

BBC NEWS (19.09.2006). Experts; Hungarian ‘Lies’ Speech. Lest 10.10.2022: [BBC NEWS | Europe | Excerpts: Hungarian 'lies' speech](#)

Diamond, L. J. (2004, 21. Januar). *What is Democracy?*. [Undervisning]. Hilla University for Humanistic Studies. <https://diamond-democracy.stanford.edu/speaking/lectures/what-democracy>

Føllesdal, J. K. T. (2020, 02. Juni). *The Rise of Nationalism and Democratic Decline in Post-Communist States: The Hungarian Case*. [Bacheloroppgave]. Nord universitet.

Vedlegg

Vedlegg 1.

Siden denne oppgaven kun vil benytte *ett* datasett, Timbro Authoritarian Populism Index, har de partiene som inngår i dette datasettet blitt markert i blått⁴⁹. Med utgangspunkt i dette vil følgende partier i Europa kunne defineres som høyrepopulistiske:

50

Land	Forkortelse	Partinavn	Karakteristikk
Belgia	N-VA	Nieuw-Vlaams Alliantie	Nasjonalisme
Belgia	VB	Vlaams Blok/Vlaams Belang	Nasjonalisme
Bulgaria	IMRO	VMRO – Bălgarsko Nacionalno Dviženie	Nasjonalkonservatisme
Bulgaria	NFSB	Nacionalen Front za Spasenie na Bălgaria	Nasjonalkonservatisme
Bulgaria	PG	Prezaredi Balgariya	konservatisme
Bulgaria	---	Volya	Nasjonalisme
Bulgaria	Revival	Vazrazhdane	Nasjonalisme
Bulgaria	RZS	Red, zakonnost i spravedlivost	Konservatisme
Danmark	DF	Dansk Folkeparti	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Danmark	FRP	Fremskridtspartiet	Nasjonalisme
Danmark	NB	Nye Borgerlige	Nasjonalisme
Estland	EKRE	Eesti Konservatiivne Rahvaerakond	Nasjonalkonservatisme
Finland	PS	Perussuomalaiset	Nasjonalisme
Finland	SIN	Sininen tulevaisuus	Konservatisme
Finland	Muutos 2011	Förändring 2011	Nasjonalkonservativt
Frankrike	RN/FN	Rassemblement National	Konservatisme, proteksjonisme, nasjonalisme
Frankrike	MNR	Mouvement National Républicain	Konservatisme, nasjonalisme
Hellas	LAOS	Laikós Orthódoxos Synagermós	Konservatisme, nasjonalisme
Hellas	EL	Elliniki Lisi	Nasjonalkonservatisme
Hellas	ANEL	Anexartitoi Ellines	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Hellas	XA	Laikós Síndesmos—Chrysí Avgí	Neo-fascisme, proteksjonisme
Island	IDF	Íslenska þjóðfylkingin	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Irland	NP	National Party	Nasjonalisme, sosialkonservatisme
Irland	IFP	Irish Freedom Party	Sterk euroskeptisme
Italia	LN	Lega Nord	Konservatisme, nasjonalisme
Italia	FDI	Fratelli d'Italia	Nasjonalkonservatisme
Italia	LD	La Destra	Nasjonalkonservatisme
Italia	---	Die Freiheitlichen	Nasjonalkonservatisme
Italia	---	Forza Italia	Liberalkonservatisme
Kroatia	HDSSB	Hrvatski Demokratski Savez Slavonije i Baranje	Nasjonalisme, nasjonalkonservatisme
Kroatia	HSP - AS	Hrvatska stranka prava dr. Ante Starčević	Sosialkonservatisme, nasjonalisme
Kroatia	DPMS	Domovinski pokret Miroslava Škore	Nasjonal- og sosialkonservatisme

⁴⁹ Ikke alle av partiene som er inkludert i Timbro vil bli inkludert i analysen. Bakgrunnen for dette er at noen av landene vil bli ekskludert da det forekommer flere kriterier som landene må oppfylle for å kunne inkluderes i denne oppgaven. Dette vil gjøre at enkelte land vil frafalle.

⁵⁰ Partiene markert i blått er de partiene som vil bli inkludert i analysen, med utgangspunkt i Timbro (2019).

Kypros	ADIK	Fighting Democratic Movement	Konservatīv
Kypros	ELAM	Ethniko Laiko Metopo	Ultrasjionalisme
Latvia	NA	Nacionālā Apvienība	Nasjionalisms
Latvia	KVP LV	Kam pieder valsts?	Nasjionalisms
Latvia	TB/LNNK	Tēvzemei un Brīvībai	Nasjionalisms, nasjionalisms
Litauen	TT	Tvarka ir teisingumas	Nasjionalisms, nasjionalisms
Litauen	LCP	Lietuvos Centro Partija	Nasjionalisms, euroskeptisms
Litauen	DK	Drąsos Kelias	Liberalisms
Litauen	JL	Jaunoji Lietuva	Nasjionalisms
Luxemburg	ADR	Alternativ Demokratesch Reformpartei	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Nederland	CD	Centrum Democraten	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Nederland	LPF	Lijst Pim Fortuyn	Liberal-konservatisme, nasjonalisme
Nederland	PVV	Partij voor de Vrijheid	Nasjonalliberalisme, nasjonalisme
Nederland	FvD	Forum voor Democratie	Nasjonalisms
Nederland	Ēen NL	Een NL	Nasjonalisms
Nederland	PvN	Partij voor Nederland	Nasjonalisms
Norge	FrP	Fremskrittspartiet	Nasjonalisms
Norge	DEM	Demokratene i Norge	Antiglobalisms, nasjonalisms
Polen	PiS	Prawo i Sprawiedliwość	Nasjonalisms, kristent
Polen	---	Konfederacja Wolność i Niepodległość	Nasjonalisms
Polen	K	Kukiz' 15	nasjonalisms
Polen	KNP	Kongres Nowej Prawicy	Sosialkonservatisme
Polen	LPR	Liga Polskich Rodzin	Nasjonalisms
Portugal	---	Chega!	Nasjonal- og liberalisms
Romania	PRM	Partidul România Mare	Nasjonalisms, nasjonalisms
Romania	PNGCD	Partidul Noua Generație - Creștin Democrat	Nasjonalisms
Romania	PP-DD	Partidul Poporului – Dan Diaconescu	Nasjonalisms
Romania	AUR	Alianța pentru Unirea Românilor	Nasjonalisms, nasjonalisms
Serbia	Dveri	Pokret Dveri	Nasjonalisms
Slovakia	SNS	Slovenská národná strana	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Slovakia	SR	Sme Rodina	Nasjonalisms
Slovakia	KDH	Kresťanskodemokratické hnutie	Sosialkonservatisme
Slovenia	NSi	Nova Slovenija – Krščanski demokrati	Sosialkonservatisme
Slovenia	SDS	Slovenska demokratska stranka	Konservatīv, nasjonalisms
Slovenia	SNS	Slovenska Nacionalna Stranka	Nasjonalisms, nasjonalisms
Slovenia	LNBP	Lista novinarja Bojana Požarja	Anti-elitistisk
Slovenia	Zsi	Zedinjena Slovenija	Nasjonalisms
Slovenia	---	Lipa	Nasjonalisms
Storbritannia	BNP	British National Party	Ultrasjionalisms, britisk fascisme
Storbritannia	UKIP	United Kingdom Independence Party	Nasjonalisms
Storbritannia	BREXIT	Brexit Party	Euroskeptisms
Sveits	SVP	Schweizerische Volkspartei	Nasjonalisms
Sveits	LEGA	Lega dei Ticinesi	Regionalisms
Sveits	MCR-MCG	Mouvement Citoyens Genevois	Regionalisms
Sveits	EDU/UDF	Eidgenössisch-Demokratische Union	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Sveits	FPS	Freiheits-Partei der Schweiz	Nasjonalisms
Sverige	SD	Sverigedemokraterna	Sosialkonservatisme, nasjonalisms
Spania	---	Vox	Nasjonalisms, konservatisme
Tsjekkia	USVIT	Usvit prime demokracie	Euroskeptisms
Tsjekkia	SPD	Svoboda a Prímá Demokracie	Nasjonalisms

Tsjekkia	---	Realisté	Nasjonalkonservatisme
Tsjekkia	RN	Řád národa	Nasjonalisme
Tyskland	AfD	Alternative für Deutschland	Nasjonalisme, nasjonalkonservatisme
Tyskland	DR	Die Republikaner	Nasjonalkonservatisme
Ungarn		Fidesz – Magyar Polgári Szövetség	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Østerrike	FPÖ	Freiheitliche Partei Österreichs	Nasjonal- og sosialkonservatisme
Østerrike	BZÖ	Bündnis Zukunft Österreichs	Nasjonalkonservatisme
Østerrike	FPS	Freie Partei Salzburg	Euroskeptisisme

(Döring & Manow, 2019; Halikiopoulou & Vlandas 2022; ParlGov, 2022; PopuList, 2020; Simonsen et al., 2009, s. 357-406; Timbro, 2020)

Denne tabellen baserer seg på et utvalg av forskjellige kilder, heriblant ParlGov av Döring og Manow, Halikiopoulou og Vlandas (2022) sin rapport, Simonsen et al. (2009, s. 357-406), PopuList (2020) og Timbro (2019). Alle disse kildene vektlegger derimot høyrepopulisme noe ulikt. Eksempelvis inkluderer noen av dem alle populistiske partier som har eksistert, noen ser kun på de som eksisterer i dag, eller de som har fått plass i det nasjonale parlamentet/utøvende myndighet, eller de som er nærmest til å nå sperregrensen. Flere har også valgt å ekskludere de partiene som er direkte ytre-høyreekstremistiske. Ikke alle de overnevnte partiene har nødvendigvis vært regjeringsmedlem eller noen form for støtteparti, men har likevel blitt inkludert da de har flere høyrepopulistiske tendenser. Selv om disse datasettene/kildene vektlegger ulike elementer når de definerer populistiske partier er det flere likhetstrekk på tvers av kildene som gjør inkluderingen av flere kilder komplementerende og ikke kompromitterende for oppgavens formål, herunder spesielt hvordan de vektlegger og definerer populisme.

Vedlegg2.

Videre anser jeg det som hensiktsmessig å utdype ytterligere for de landene som har uteblitt fra analysen. Dette fordi, det kan være av interesse for de som måtte ønske å drive videre forskning på dette feltet. Dette vil forhåpentlig vis gi en oversikt over manglene.

Land	Antall runder i ESS	Vurdering bak ekskludering
Albania	1	Runde 6. Heller ikke inkludert i Timbro
Andorra	0	Ikke data fra noen av datasettene
Belarus	0	Kun data fra V-Dem
Bosnia-Hercegovina	0	Kun data fra V-Dem
Irland	9	Runde 1-9, men viser 0,5% oppslutning i Timbro i 2020, derfor ekskludert.
Kosovo	1	Runde 6. Heller ikke inkludert i Timbro
Latvia	2	Runde 4 & 9
Liechtenstein	0	Ikke data fra noen av datasettene
Luxembourg	2	Runde 1 & 2
Malta	0	Kun data fra V-Dem og Timbro
Moldova	0	Kun data fra V-Dem
Monaco	0	Ikke data fra noen av datasettene
Montenegro	2	Runde 9 & 10. Ikke data fra Timbro
Nord-Makedonia	0	Kun data fra V-Dem
Romania	1	Runde 4
Russland	5	Runde 3-6 +8. Ikke data fra Timbro
San Marino	0	Ikke data fra noen av datasettene
Serbia	2	Runde 9 & 10SC. Ikke data fra Timbro
Tsjekkia	9	Runde 1-2 + 4-10. Ikke data fra Timbro
Tyrkia	2	Runde 2 & 4. Ikke data fra Timbro
Ukraina	5	Runde 2-5. Ikke data fra Timbro
Vatikanstaten	0	Ikke data fra noen av datasettene

Vedlegg 3.

Dette er en oversikt over variablene i V-Dem sin liberaldemokratiindeks.

Democracy Index Name	Mid-Level Democracy and Governance Index Name	Lower-Level Democracy and Governance Index Name	Indicator Name	Tag	Uniqueness Score*
<i>Liberal democracy index</i>				v2x_libdem	
	Electoral democracy index			v2x_polyarchy	
	Liberal component index			v2x_liberal	
		Equality before the law and individual liberty index		v2xcl_rol	
		Rigorous and impartial public administration		v2clrspct	0.53
		Transparent laws with predictable enforcement		v2cltrnslw	0.406
		Access to justice for men		v2clacjstm	0.255
		Access to justice for women		v2clacjstw	0.255
		Property rights for men		v2clprptym	0.459
		Property rights for women		v2clprptyw	0.459
		Freedom from torture		v2cltort	0.418
		Freedom from political killings		v2clkill	0.469
		Freedom from forced labor for men		v2clslavem	0.497
		Freedom from forced labor for women		v2clslavew	0.497
		Freedom of religion		v2clrelig	0.595
		Freedom of foreign movement		v2clfmovm	0.461
		Freedom of domestic movement for men		v2cldmovm	0.427
		Freedom of domestic movement for women		v2cldmovw	0.427
		Judicial constraints on the executive index		v2x_jucon	
		Executive respects constitution		v2exrescon	0.573
		Compliance with judiciary		v2jucomp	0.372
		Compliance with high court		v2juhcomp	0.36
		High court independence		v2juhcind	0.421
		Lower court independence		v2juncind	0.431
		Legislative constraints on the executive index		v2xlg_legcon	
		Legislature questions officials in practice		v2lgqstexp	0.513
		Executive oversight		v2lgotovst	0.39
		Legislature investigates in practice		v2lginvstp	0.284
		Legislature opposition parties		v2lgoppart	0.433

Vedlegg 4. Cronbach's Aplha.

20	stfdem_mean	Numeric	8	2	How satisfied with the way democracy works in country
21	stfeco_mean	Numeric	8	2	How satisfied with present state of economy in country
22	stfgov_mean	Numeric	8	2	How satisfied with the national government
23	trstep_mean	Numeric	8	2	Trust in the European Parliament
24	trstlgl_mean	Numeric	8	2	Trust in the legal system
25	trstplt_mean	Numeric	8	2	Trust in politicians
26	trstprl_mean	Numeric	8	2	Trust in country's parliament
27	trstprt_mean	Numeric	8	2	Trust in political parties
28	imsmetn_mean	Numeric	8	2	Allow many/few immigrants of same race/ethnic group as majority
29	imdfetn_mean	Numeric	8	2	Allow many/few immigrants of different race/ethnic group from majority
30	impcntr_mean	Numeric	8	2	Allow many/few immigrants from poorer countries outside Europe
31	imbgeco_mean	Numeric	8	2	Immigration bad or good for country's economy
32	imueclt_mean	Numeric	8	2	Country's cultural life undermined or enriched by immigrants
33	imwbcnt_mean	Numeric	8	2	Immigrants make country worse or better place to live

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.948	3

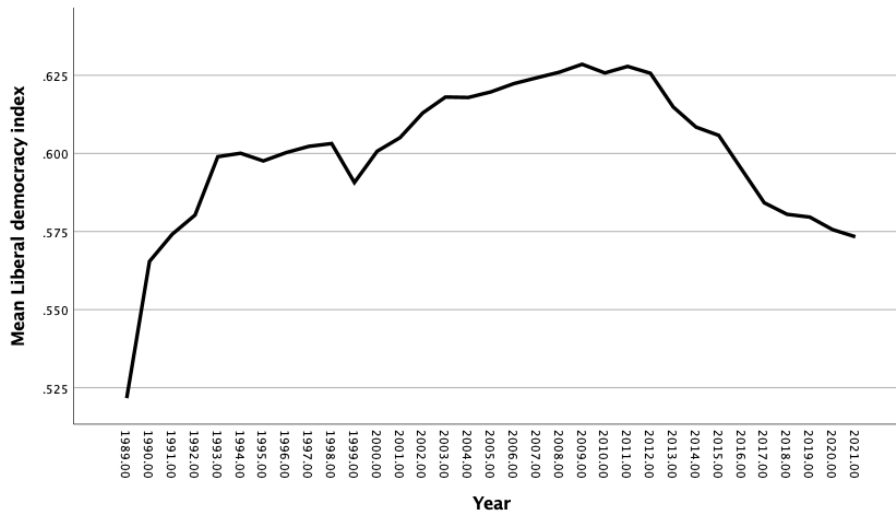
Reliabilitetstest av tilfredshetsvariablene (stfdem_mean, stfeco_mean, stfgov_mean)

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.948	5

Reliabilitetstest av tillitsvariablene (trstep_mean, trstlgl_mean, trstplt_mean, trstprl_mean, trstprt_mean)

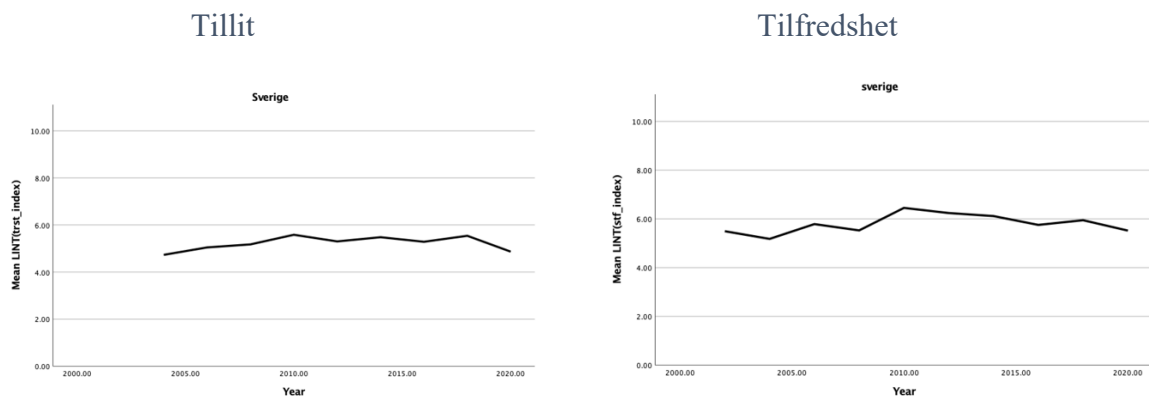
Vedlegg 5.

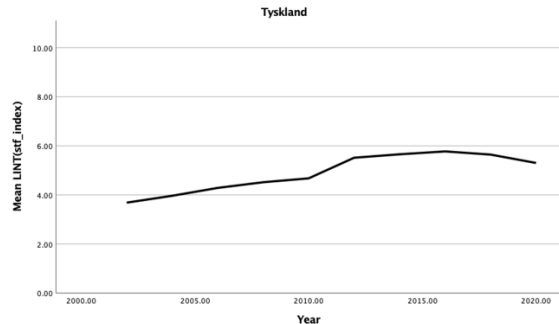
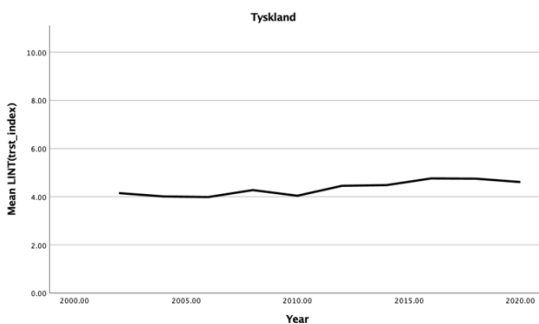
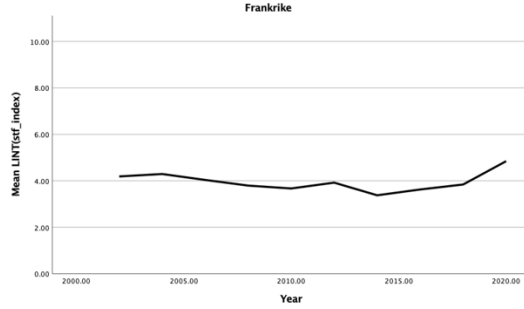
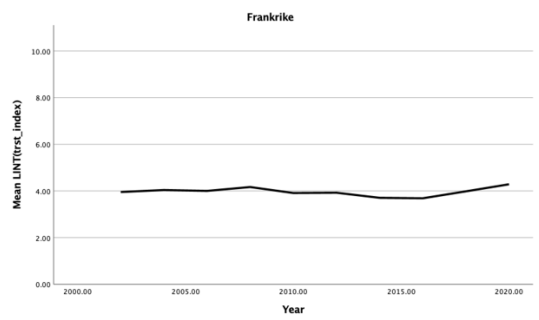
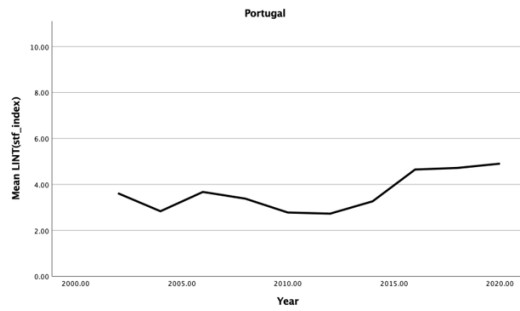
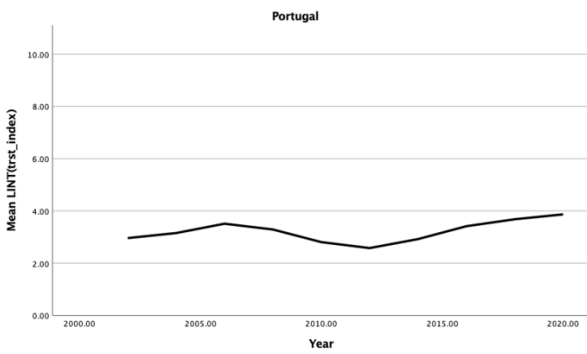
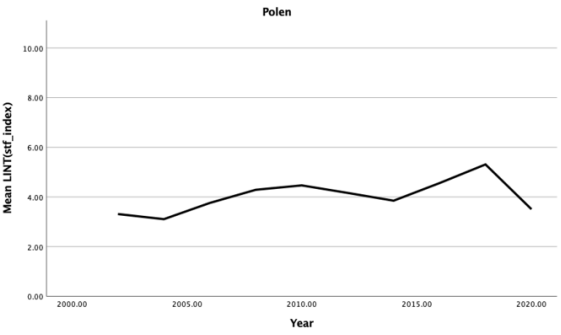
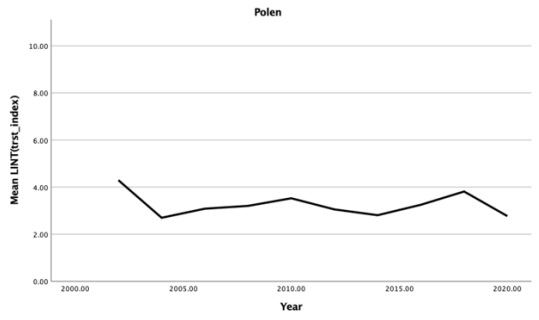
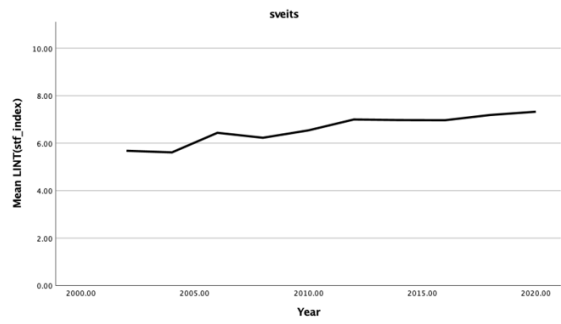
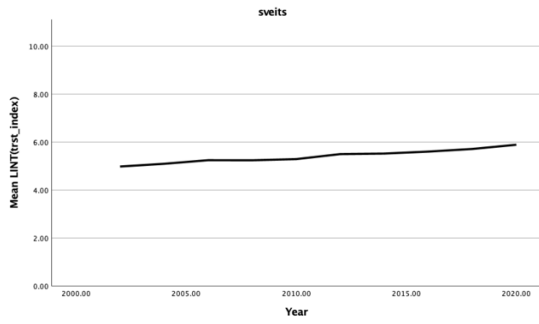
Liberaldemokratiets utvikling, gjennomsnitt av alle land i hele Europa.

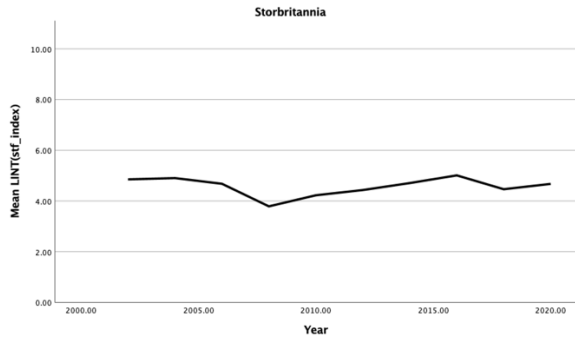
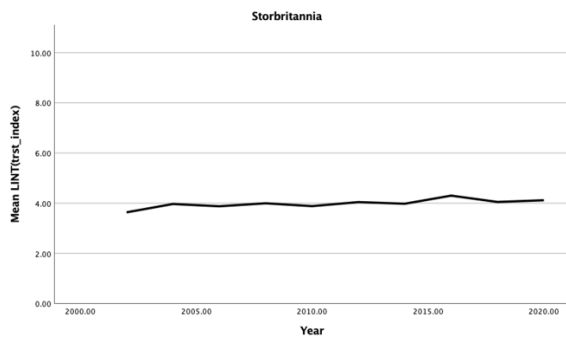
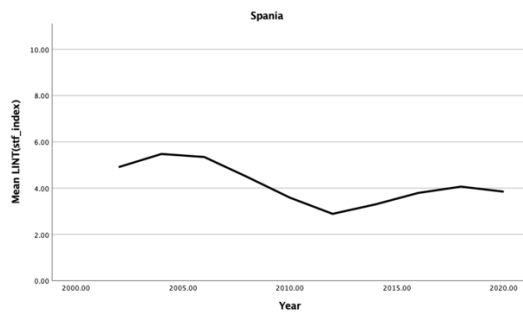
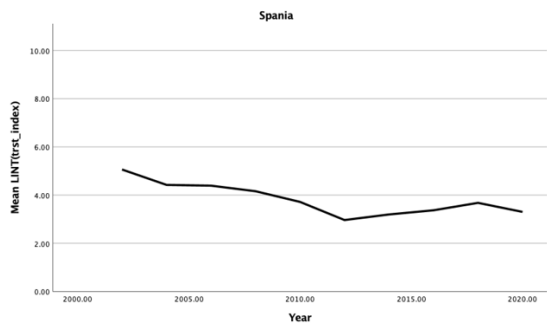
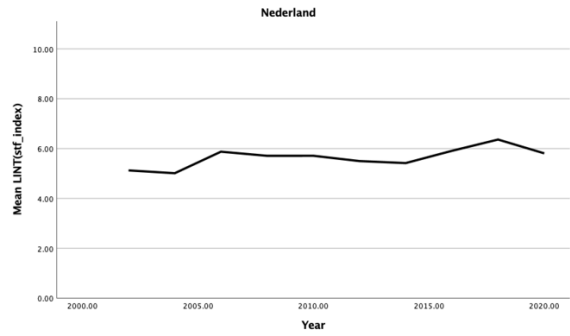
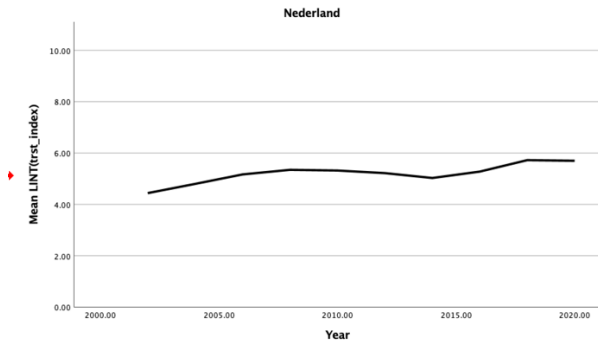
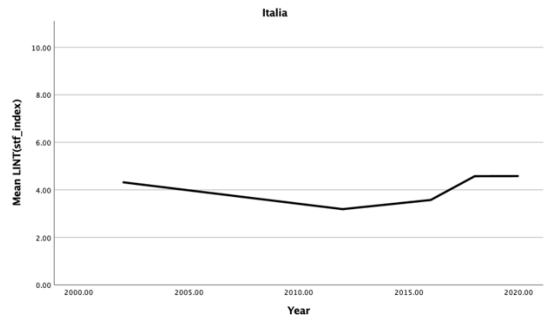
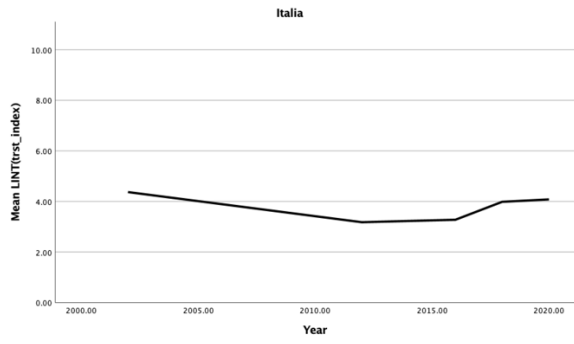

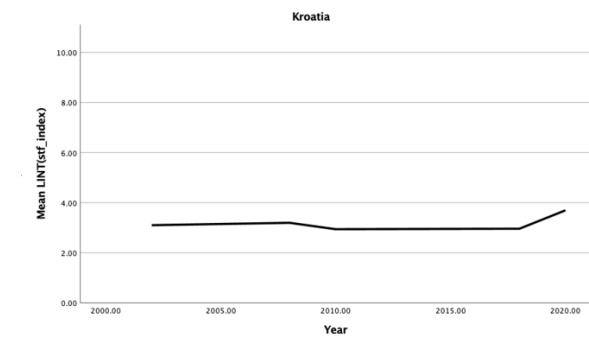
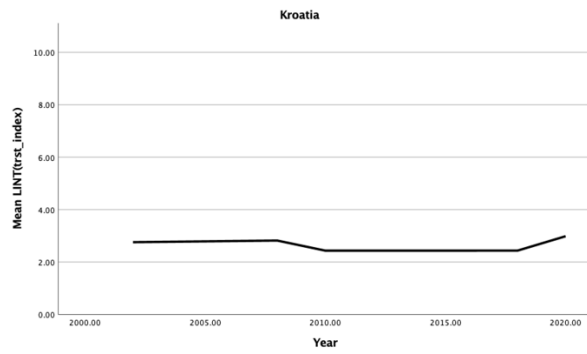
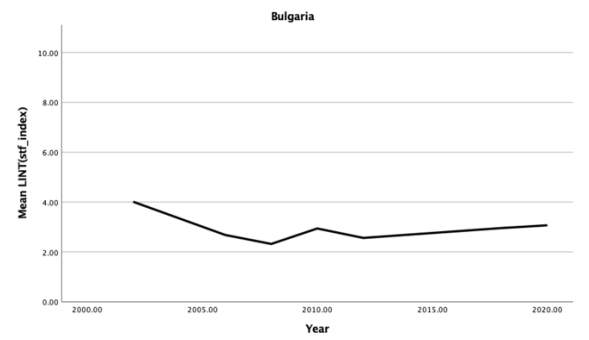
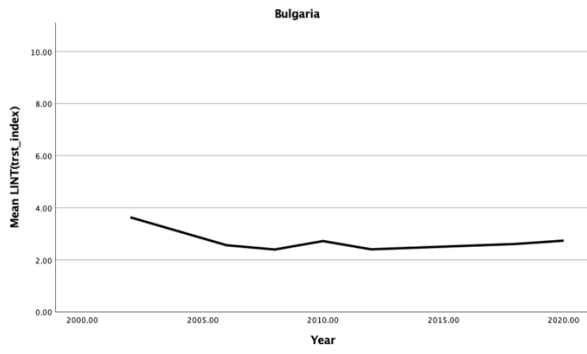
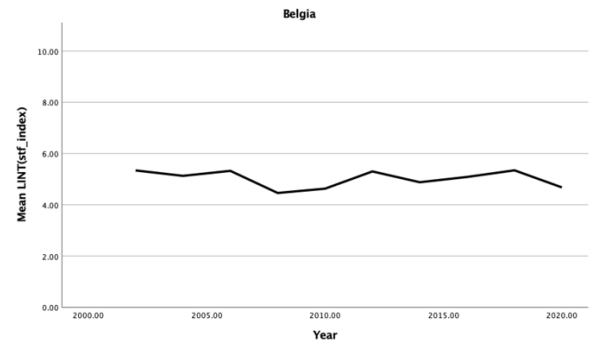
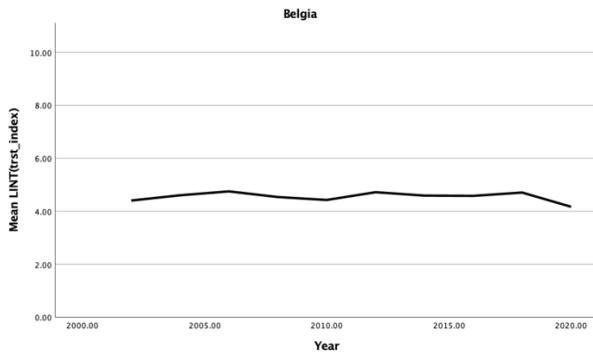
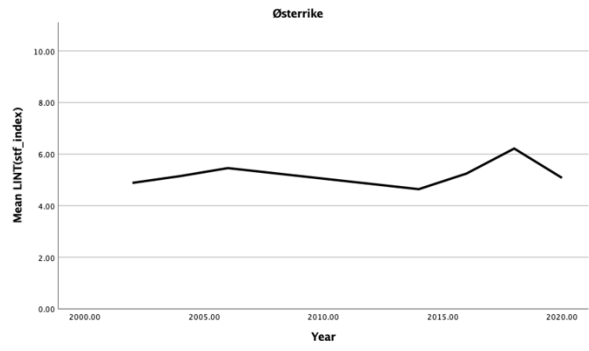
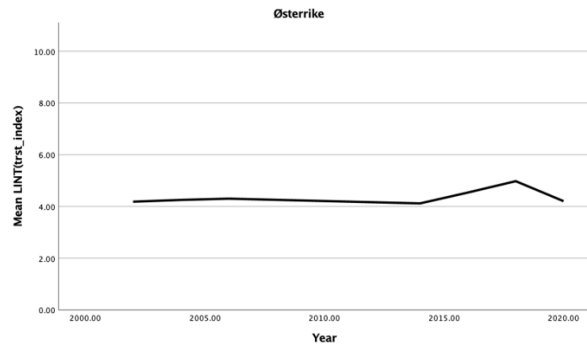
Vedlegg 6.

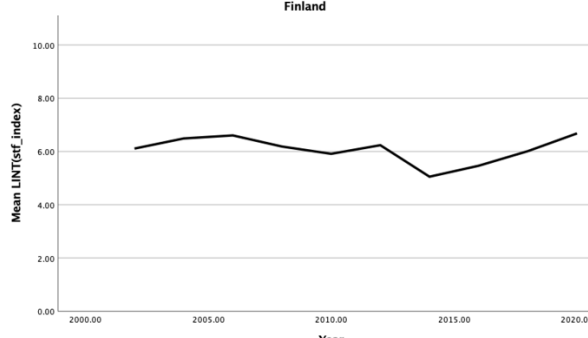
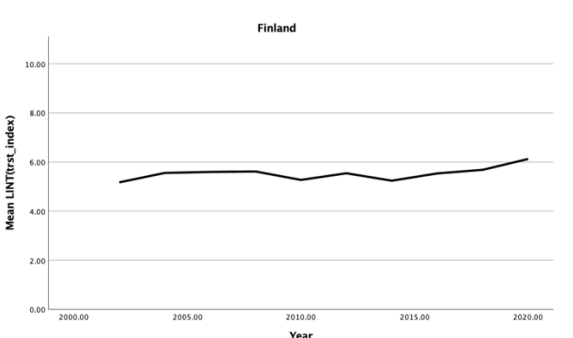
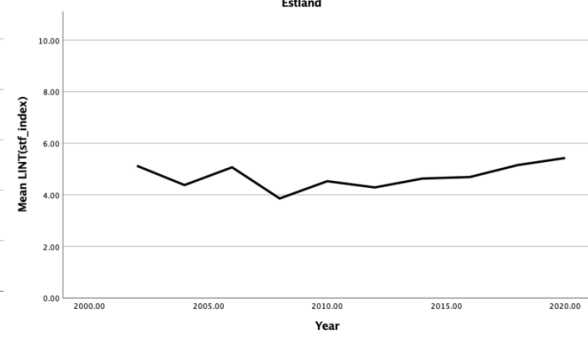
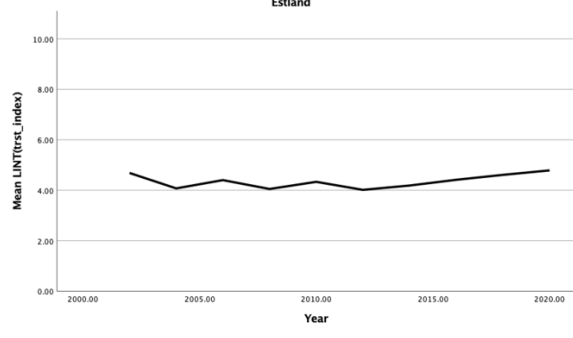
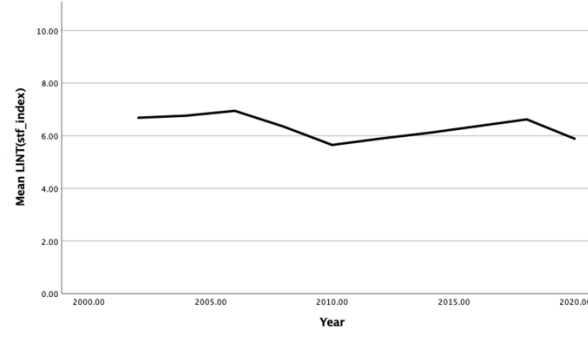
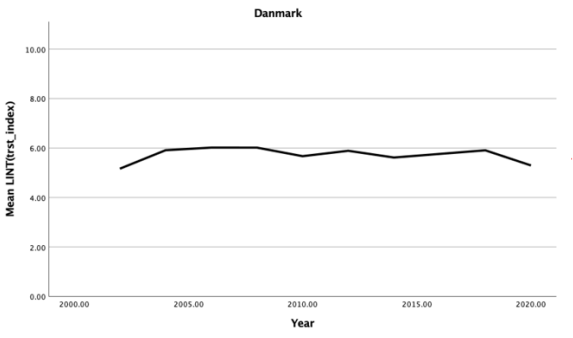
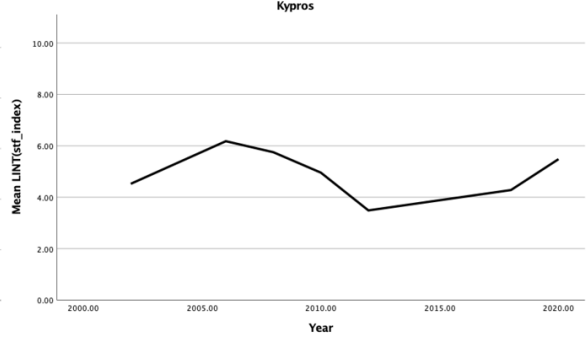
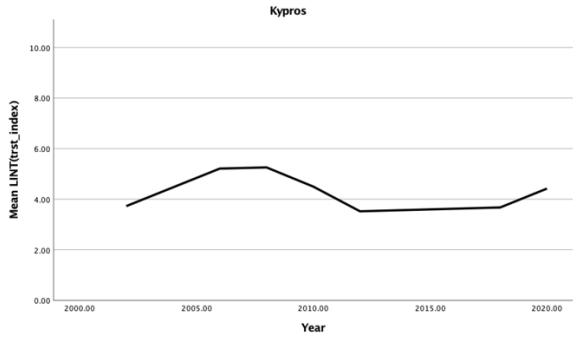
Gjennomsnittlig utvikling av tillit og tilfredshet. De disse kjøringene viser er den gjennomsnittlige politiske tilliten og politiske og økonomiske tilfredsheten i de individuelle landene i Europa. Bakgrunnen for disse kjøringene er for å avdekke hvorvidt det har foregått innenrikske forhold som ikke kommer til syne i analysen.

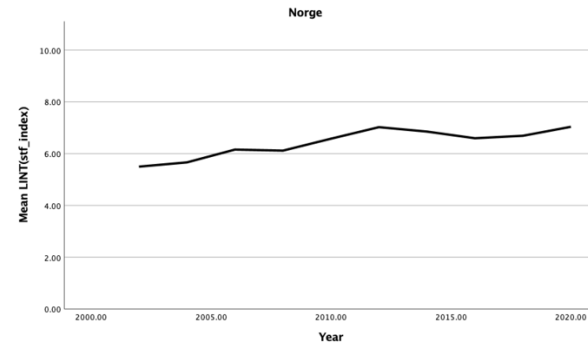
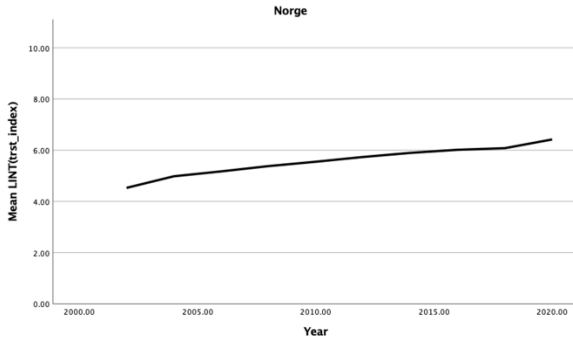
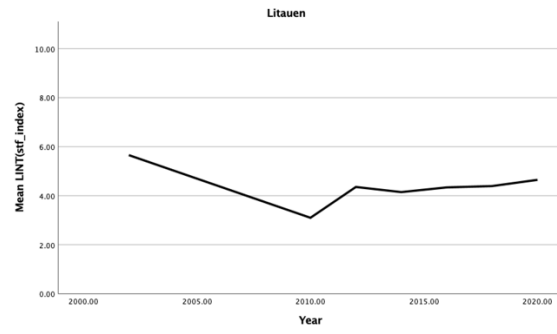
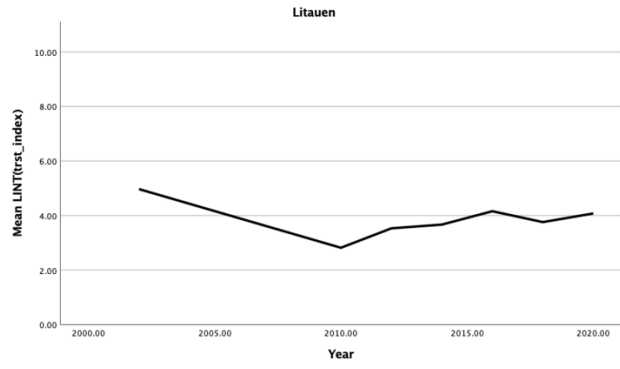
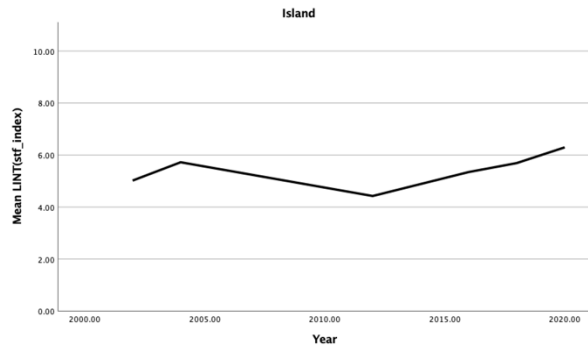
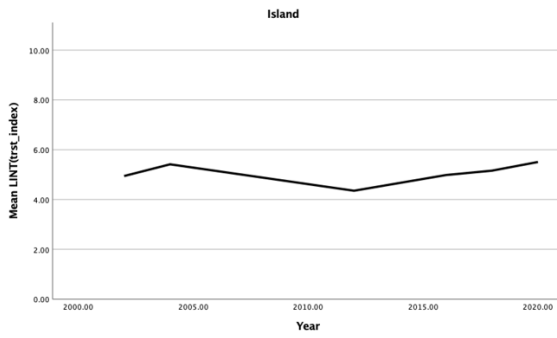
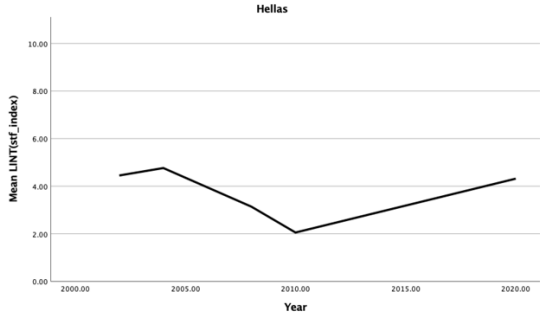
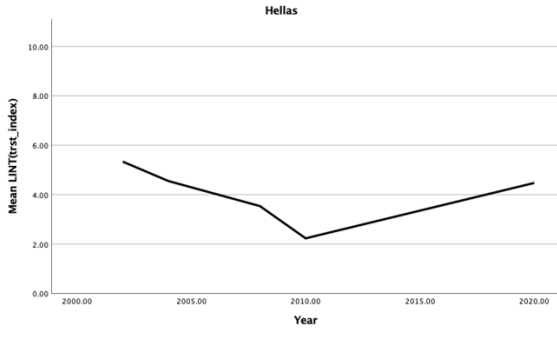

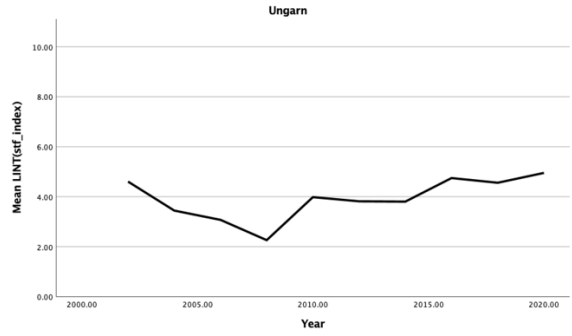
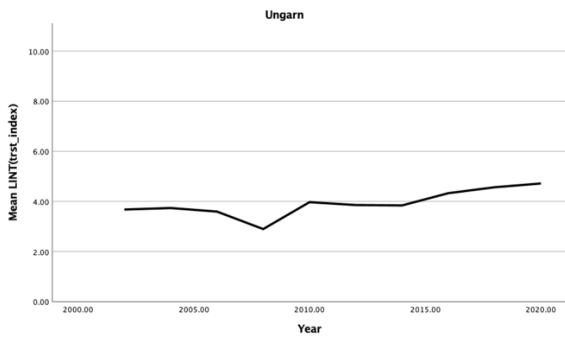
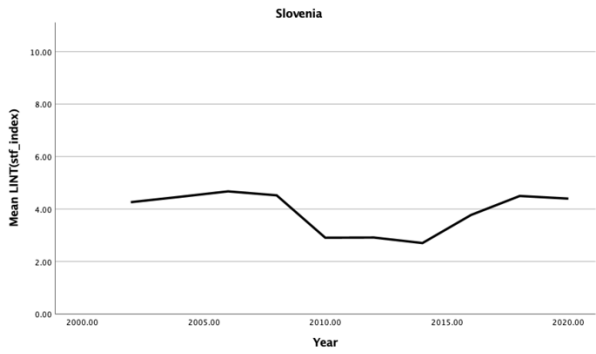
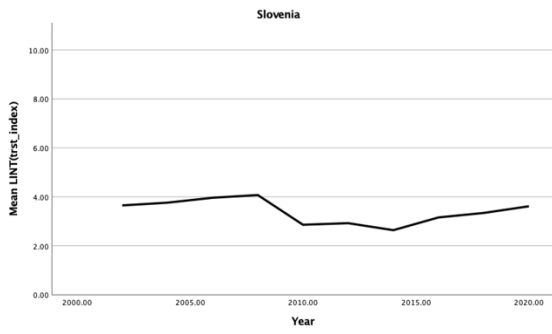
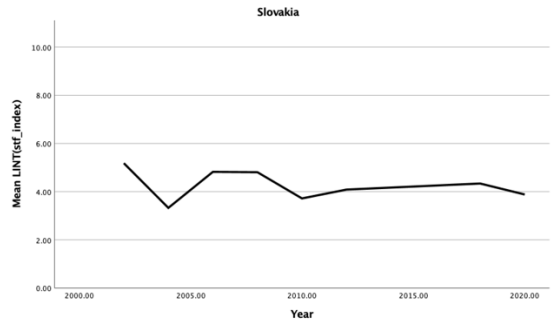
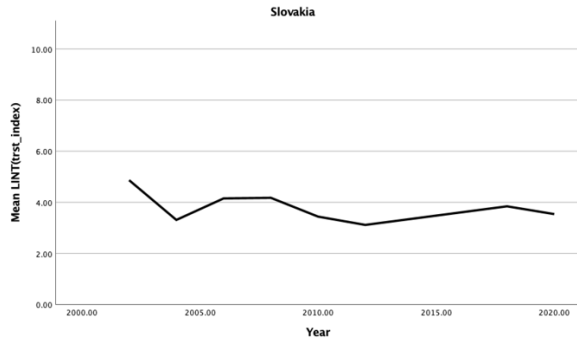

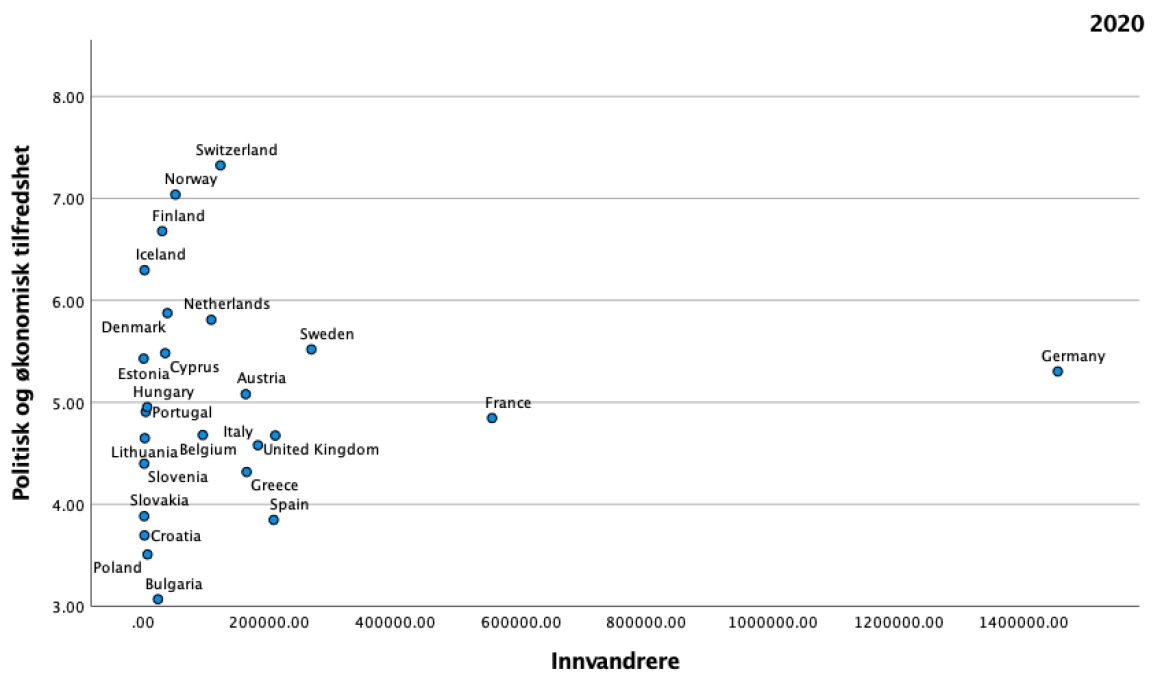
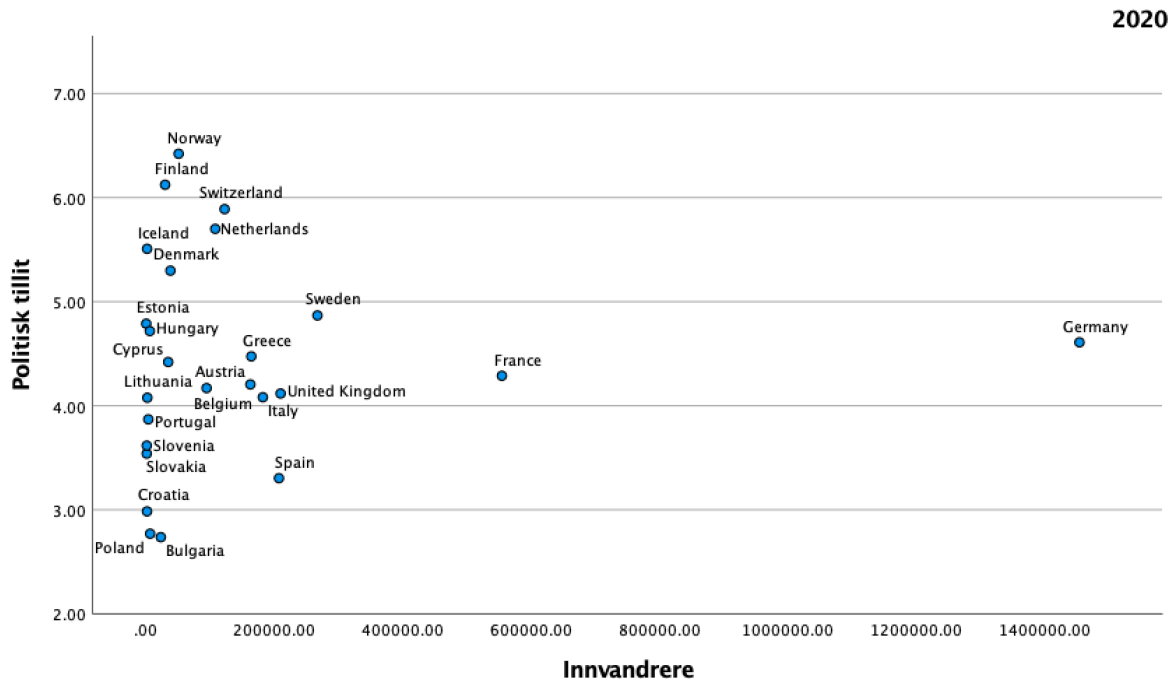

Vedlegg 7.

Ekstrakjøringer tillit, tilfredshet, innvandring.

Vedlegg 8.

Reell regjeringsmakt i 2020.

	Regjeringsmakt	Parti (Timbro)	Type regjeringsmakt
Belgia	-	-	-
Bulgaria	✓	IMRO & Volya	Koalisjon & støtteparti
Danmark	✓	DF	Støtteparti
Estland	✓	EKRE	Koalisjon
Finland	-	-	-
Frankrike	-	-	-
Hellas	✓	LAOS	Støtteparti
Island	-	-	-
Italia	✓	LEGA Nord	Koalisjon
Kroatia	-	-	-
Kypros	-	-	-
Litauen	-	-	-
Nederland	-	-	-
Norge	✓	FrP	Koalisjon
Polen	✓	PiS	Flertallsregjering
Portugal	-	-	-
Slovakia	-	-	-
Slovenia	✓	SDS	Koalisjon, statsminister
Spania	-	-	-
Storbritannia	-	-	-
Sveits	-	-	-
Sverige	-	-	-
Tyskland	-	-	-
Ungarn	✓	Fidesz	Supermajoritet & Statsminister
Østerrike	-	-	-